

256

Бібліотека Українського Державника ч.1

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Київ, 28–29 Березня 1992

Доповіді, Дискусії, Постанови

*Видання Української Центральної
Інформаційної Служби (УЦІС)*

Лондон–Київ 1992

256

XVI.5
22

Бібліотека Українського Державника ч. 1

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

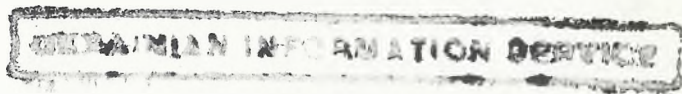
Київ, 28-29 Березня 1992

Доповіді, Дискусії, Постанови

Учб. 6769

*Видання Української Центральної Інформаційної
Служби (УЦІС)
Лондон-Київ 1992*

CONFERENCE OF UKRAINIAN NATIONALISTS
Speeches, Discussions, Resolutions
Kyiv, March 28-29, 1992

Published by the
Ukrainian Central Information Service
London-Kyiv, 1992

ISBN 0 902322 44 3

*Printed by the Ukrainian Information Service Ltd.,
200 Liverpool Road, London N1 1JF, U.K.*

ПЕРЕДМОВА

За нове життя

*Я дух одвічної стихії,
що зберіг Тебе від татарської потоми
і поставив на грані двох світів
творити нове життя.*

Із Декалогу Українського Націоналіста

Сторінки новітньої української історії наскрізь виповнені героїчною епопеєю боротьби, яка велась українським націоналістичним рухом і всім українським народом за Українську Самостійну Соборну Державу. Цей рух постав у найглибинніших духовноплідних надрах нації, де хорониться наша національна воля до життя і влади. Від 1929 року український націоналізм набрав нової організаційної форми — Організації Українських Націоналістів (ОУН). Відтоді й до сьогодні ОУН захищала право українського народу на державну самостійність на всіх фронтах, як в Україні, так і поза її межами.

Чимало моментів історії України ХХ віку переплітаються з історією українського націоналістичного руху, з історією ОУН: боротьба в захисті Карпатсько-Української Держави в 1939 році; проголошення відновлення Української Держави Актом 30 червня 1941 року; національно-визвольна боротьба українського народу, розпочата в ранніх 1940-их роках проти нацистської Німеччини та большевицької Росії аж до 1956 року; консолідація

спільного фронту всіх поневолених народів із постанням Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН) у 1943 році; повстання в большевицьких концтаборах у 1950-их роках, які захитали російську імперію. Історія українського народу ХХ віку написана кров'ю героїв, тих, які нам усім відомі й тих, які відомі лише Всевишньому.

У 1991 році, із остаточним розвалом комуністичної імперії, ця безперервна боротьба увінчалася успіхом. Здійснилися мрії наших предків: розпочався новий етап в історії — процес закріплення відновленої Української Держави. В умовах комуністичного терору український націоналістичний рух у боротьбі за УССД мусів застосовувати методи підпільної діяльності. Зараз, коли історія вимагає остаточно здати іспит державної зрілості, ті, які досі стояли на сторожі ідеї Самостійної України — українські націоналісти — мусять активніше включитися в державобудівничі процеси. У цьому перехідному періоді український націоналістичний рух обов'язково мусить перейти певну переорієнтацію відносно його форми та змісту діяльності. Під цим кутом, із повним почуттям відповідальності за долю свого народу, Провід ОУН рішив скликати Конференцію Українських Націоналістів, яка відбулася 28-29 березня, 1992 року, в самому серці України — Києві, в історичному Будинку Центральної Ради за участю понад 600 учасників.

Конференція, яка відбулася під загальним заголовком «Український націоналізм — минуле, сучасне і майбутнє», мала першочергову мету: проаналізувати сучасний стан в Україні та запроєктувати програму державного будівництва, а також нову візію українського націоналізму на майбутнє,

основною якої були б традиції та ідеї українського націоналізму минулого, і довкола якої можна було б мобілізувати нові кадри будівників української державности. Очевидно, для здійснення цієї програми доведеться творити нові структури та механізми, але, насамперед, потрібно виробити зміст, яким можна було б їх наповнити, щоб забезпечити їх життєздатність.

ОУН завжди ставила пріоритет на необхідності відвоювання влади нації. Йдеться про те, що в наслідок довгих років колоніального поневолення та економічного визискування, суцільної русифікації та духовного спустошення було потоптано гідність української людини. ОУН уважає, що зараз потрібно не лише закріпити формальні атрибути нової юридичної та державницької особи — України, а й приступити до побудови взагалі підвалин нового політичного суспільства на всіх рівнях життя народу, від шкільництва до державного господарства.

Хоча ініціатором Конференції була ОУН, проте в числі запрошених були і націоналісти, і симпатичні ідеї українського націоналізму, і також провідні українські активісти в галузях сучасної політики, науки й культури, господарства, військової справи, отже, люди, котрим небайдужа доля рідного народу. Кожний учасник Конференції мав право вільно висловлювати свою думку, бо лише в конфронтації різноманітних думок можна викарбувати та уточнити правильну позицію та загальну програму державного будівництва. ОУН давно визначила свою програму державного будівництва, яка була в деталях опрацьована на IV-ому Великому Зборі в 1968 році та доповнена й уточнена на наступних Великих Зборах. Одначе,

необхідно було проаналізувати наскільки ця програма відповідає сучасним потребам та умовам життя в новопроголошеній Українській Державі, і в котрих пунктах потрібно ввести певні модифікації, чи зміни.

Дорогий читачу! У Твоїх руках є Збірник матеріалів першої в Києві Конференції Українських Націоналістів. У сукупності ці матеріали становлять загальну програму націоналістичного руху в Україні на сучасному етапі, і, власне, в тому їхня вагомість. Конференція мала широкий розголос по всій Україні. Нею були зацікавлені широкі громадянські кола та засоби масової інформації, але успіх її, в першу чергу, був узалежнений від спроможности провідних націоналістичних елементів в Україні виробити програму державного будівництва, яка була б пристосована до сучасних вимог. Із матеріалів Конференції зможеш отримати не лише загальне уявлення про ідейно-політичні засади націоналістичного руху, але також програмові орієнтири в усіх галузях життя Української Держави, особливо в суспільно-політичній, господарській, військово-стратегічній та в соціальній. Словом, цей Збірник становить програму українського націоналізму на сьогодні та на майбутнє.

У програмовій доповіді Голови Проводу ОУН Слави Стецько та в поодиноких доповідях, була обґрунтована виразна політична концепція державного та світового ладу. Фундаментальні основи націоналістичної думки, оперті на універсальних ідеалах свободи і справедливости, на споконвічному прагненні людства до волі, становлять найпрогресивнішу історичну течію нашої доби. Саме під тиском національно-визвольної боротьби поне-

воленних народів розвалилися майже всі імперії світу, включно з найжорстокішою, комуно-російською «тюρμοю народів», званою світові як ССРСР. Хоча російська імперія ще існує у формі т. зв. Російської Федерації, в якій залишилися уярмлені колоніальним гнітом неросійські народи, все ж, із розвалом ССРСР, людство може приступити до побудови нового, справді вільного та справедливого, світового ладу, який буде опертий на ідею нації, тобто, під кутом міжнароднього порядку, взаємне пошанування права кожного народу на державну самостійність на основі паритетної рівноправності, і, під кутом внутрішньодержавного порядку, визнання нації, її загального добра, як необхідного упорядковуючого чинника всіх політичних та суспільних відносин.

Націоналізм — це стрижневий орієнтир майбутнього, це концепція суспільно-політичної побудови життя, яка представляє найбільш удосконалений образ спільноти на сучасному етапі розвитку людства. Націоналізм бореться за максимальне усунування людини через державне усунування її нації, а, отже, він є найдосконалішою формою демократії.

Сьогодні твориться новий світовий лад. Однак, стоїть питання: яким він мав би бути і хто його будуватиме? Якщо співархітектори старого, неоколоніального світового ладу, визначеного великодержавними інтересами ядерних надпотуг, таких як Москва та Вашингтон, які керувалися необхідністю затримати суто колоніальний «статус кво», і тому застосовували методи політичного, економічного, часто навіть мілітарного залякування та ядерного шантажу, то ледве чи буде щось нового в цьому ладі.

Новопосталі самостійні держави становитимуть таку морально-духовну надпотугу в світі, у якій людство зможе знайти орієнтири на шляху до духовної величі Людини, як Богоподібної істоти. Найстрахітливіша примара майбутнього — це ядерний Армагедон, що доведе до тотального винищення всього живого на Землі. Слід ствердити, що Україна, в цьому питанні, веде найпрогресивнішу політику. Потерпіла від катастрофічного ядерного катаклізму в «мирний» час через безвідповідальність одного із співархітекторів старого світового ладу, вона є першою ядерною потугою, яка виразно і недвозначно заявила перед світом рішення знищити всю свою ядерну зброю. Ось зразок для нового світового ладу!

Виходячи з того, що державна міць визначається не лише силовими факторами, а, насамперед, підданістю найшляхетнішим вартостям людства, ідеалам свободи і справедливості, та готовністю боротися за їх здійснення, український націоналізм змагатиметься за побудову такого ладу, в якому Україна могла б стати без'ядерною країною в глибокій без'ядерній зоні, а все людство було звільнене від проклятого Дамоклієвого Меча взаємного ядерного шантажу.

24 серпня 1991 року проголошено постання на міжнародній арені нової юридичної особи України. Цей Акт проголошення відновлення української державности був узаконений всенароднім волевиявленням на референдумі 1 грудня. Український нарід заманіфестував свою волю бути господарем на рідній землі, у власній державі, без жодних федеративних, конфедеративних, чи наддержавних конструкцій. На жаль, відпоручники молодій державі, знехтувавши волею

народу, підписали у Мінську угоду з керівниками двох інших держав колишнього СРСР, втягнули Україну в т. зв. «співдружність незалежних держав», в якій Росія виразно мала б відігравати провідну роль. Українські націоналісти вважають: доки Україна залишиться в неоколоніальній СНД, у котрій заперечений її державний суверенітет, доти гальмуватимуться процеси укріплення та розбудови поки що задеклярованої Української Держави.

Український націоналізм відкидає аргумент про необхідність підписання угоди з метою юридично розв'язати та перекреслити законну основу для дальшого існування СРСР. Жодна імперія не може користуватися навіть найменшою йотою законності, бо вона заперечує найелементарніше право кожного народу на державну самостійність. СРСР був остаточно повалений не 8 грудня 1991 року, а таки на тиждень скоріше — на всенародньому українському референдумі, і тому зайвим було підписання цієї угоди, бо імперія була розвалена не у Мінську, а таки в кожному кутку України та в землях інших Москвою поневолених народів.

Проголошення незалежності України було вислідом штучного прискорення назріваючих революційних процесів. Українська Держава проголошена як нова юридична особа в міжнародному праві, проте анахронічна система управління, чи вірніше система колоніального насильства, залишилася недемонтованою. Тому зараз перед усім українським народом, і, в першу чергу, перед націоналістичним рухом, стоїть завдання виповнити молоду, поки що задекляровану Українську Державу справжнім суто українським змістом у всіх галузях життя. Стоїть потреба

замінити дотеперішню колоніяльно-адміністративну систему управління справжньою системою українського народовладдя, в якій кожна людина, кожний громадянин України міг би почуватись як гідний співгосподар своєї держави. Український націоналізм, виходячи з його корінно-демократичних засад, виводить, що держава буде насправді українською лише тоді, коли вона дійсно стане постійною об'єктивізацією національної волі до життя, до влади.

Український націоналістичний рух ще далеко не вичерпав своєї прогресивної, будівничої ролі та не виконав свого святого завдання, висловленого в Декалозі Українського Націоналіста. Новопроголошена Українська Держава не лише не виповнена суто українським державницьким змістом, але вона досі не має навіть усіх формальних атрибутів державности. Потрібно будувати новий суспільно-політичний лад в Україні, оснований на віковічних національних духовних та моральних вартостях, що ніколи не перекреслювались навіть у роках найжорстокішого терору, на наших історичних, національних та сучасних державних інтересах. Необхідно нам усім, як націоналістам, так і кожному національно-свідомому патріотові України, приступити до великого діла, за яке лягли на полі бою наші батьки і діди. Поняття українця визначається відданістю Батьківщині у час її найбільшої потреби. Отож, приступім усі разом до побудови Української Держави, до творення спільними силами нового життя, ніколи не забуваючи вічно правдиві слова Кобзаря: «В своїй хаті — своя правда, і сила, і воля».

Роман Зварич

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ

I. Відкриття

Михайло Зеленчук.

II. Покликання Президії Конференції

III. Програмова доповідь

Слава Стецько, Голова Проводу ОУН.

Український націоналізм і його роль в закріпленні та розбудові Української Самостійної Соборної Держави

IV. ПЕРША СЕСІЯ: „Визвольна боротьба за незалежність України“

модератор: Омелян Кушпета

1. Політичні та військові формації визвольних змагань. Григорій Васькович

2. Історична роль ОУН-УПА в боротьбі за Українську Державу. Володимир Косик

3. Розвиток націоналістичної думки в Україні в теорії і практиці. Петро Дужий

Дискутанти: Ярослав Грицак, Ігор Ходак, Степан Семенюк

Обідня Перерва

V. ДРУГА СЕСІЯ: „Україна сьогодні“

модератор: Лесь Танюк

1. Розподіл політичних сил в Україні. Ярослав Сватко

2. Проблеми державного будівництва. Лариса Скорик

Дискутанти: Іван Кандиба, Олександр Нарбут,
Євген Місило, Микола Головач, Євген Смірнов

VI. ТРЕТЯ СЕСІЯ: „До розв'язки проблем
державного будівництва“
модератор: Омелян Коваль

1. Засадничі постулати в будові Української Держави. Роман Зварич
2. Економічна програма: пріоритет незалежності економічної системи в Україні. Омелян Кушпета
3. Соціальне питання: концепція соціальної справедливості. Михайло Ратушний
4. Концепція державної оборони. Степан Хмара
5. Україна і світ: основні засади української зовнішньої політики. Борис Потапенко

Вечеря

ДИСКУСІЯ

Дискутанти: Михайло Присяжний, Роман Коваль,
Степан Сапеляк, Віталій Журавський, Григорій
Гребенюк, Володимир Олійник, Андрій Коваль,
Євгеній Лисичин, Василь Січко

VII. РОБОЧА СЕСІЯ

1. Політична група
керівник: Ярослав Дашкевич
вступне слово: Микола Яковина
2. Економічна група
керівник: Володимир Ярименко
дискутант: Іван Тимошенко
3. Військова група
керівник: Юрій Лисичин
дискутанти: Володимир Мулява, Анатолій Снігур

4. Зовнішньо-політична група
керівник: Роман Зварич
5. Соціальна група
керівник: Олександр Іващенко
6. Група до питань культури й освіти
керівник: Михайло Саченко
вступне слово: Євген Сверстюк
дискутанти: Неля Танюк, Ганна Стеців
7. Правнича група
керівник: Юрій Айвазян
вступне слово: Нестор Гнатів
дискутант: Віктор Некозаков
8. Група інформації і пропаганди
керівник: Михайло Осадчий
дискутанти: Ярослав Лемик, Сергій Герман,
Степан Сапеляк
9. Група виховання молоді
керівник: Віктор Рог
дискутанти: Юрій Калиниченко, Віктор Шкуратюк
10. Група АБН
керівник: Стефанія Букшована
дискутант: Марія Базелюк

Обідня Перерва

Продовження робочої сесії

VIII. ЧЕТВЕРТА СЕСІЯ:

модератор: Роман Панкевич

1. Звіти робочих груп
2. Проголошення постанов та кінцевого комунікату Конференції

IX. Закриття Конференції

Відкриття Конференції

Михайло Зеленчук

На початку нашої Конференції вшануємо однохвилинною мовчанкою світлу пам'ять і віддаймо глибокий поклін усім Борцям-Героям, відомим і невідомим, які впали у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу, або все своє життя присвятили служінню українській визвольній справі і відійшли у Вічність.

Вшановуємо пам'ять Провідників
Організації Українських Націоналістів:

Євгена Коновальця,
Романа Шухевича,
Степана Бандери,
Степана Ленкавського,
Ярослава Стецька.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Вельмишановна Подруго Голово Проводу ОУН!
Шановні гості! Дорогі Друзі, Пані і Панове!

Мені випала велика честь вітати Вас від Всеукраїнського Братства колишніх вояків УПА та від Інституту Освітньої Політики в Мюнхені на Конференції Українських Націоналістів.

Радісно усвідомлювати, що після довгої, тяжкої і впертої боротьби впродовж десятиліть ми змогли зібратись у цій історичній залі столиці Незалежної України Києві, оглянути свої здобутки і втрати в минулому, оцінити сьогодення нашої молоді держави та виробити нові підходи і методи праці в державотворчому аспекті.

Організація Українських Націоналістів із 8-ми Великих і Надзвичайних Зборів тільки один провела на рідних землях, і то в умовах гітлерівської окупації, у серпні 1943 року на Бережанщині, у Тернопільській області.

Було проведено декілька конференцій ОУН у жорстоких умовах московсько-більшевицької окупації й підпільної боротьби.

Одна з останніх конференцій в Україні відбулася влітку 1949 року, в Карпатах. Вона підготувала й передала на затвердження УГВР відому „Відозву Воюючої України до української діаспори“, виробила нову методику підпільної боротьби в умовах нечуваного терору МВД-МГБ та цілої комуністичної тоталітарної машини.

У цьому часі була спроба паралельно створити нову, більш законспіровану, Організацію Українських Націоналістів із людей, які проживали легально. Ця організація була під назвою „Олег“ — скорочено від слів „Організація з легальних членів“. Вона була настільки таємною, що шукати і вишколювати людей в індивідуальному порядку мали право тільки керівники районних, надрайонних та окружних референтур.

І ось сьогодні, 28 березня 1992 року, починає свою роботу Перша Конференція Українських Націоналістів у стольному граді Києві, у Незалежній Українській Державі.

Дозвольте оголосити Конференцію відкритою та побажати всім плідної, успішної праці на благо Української Нації.

Слава Україні!

*Михайло Зеленчук,
Голова Всеукраїнського Братства УПА.*

Слава Стецько

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ І ЙОГО РОЛЯ В ЗАКРІПЛЕННІ ТА РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ

Наша сьогоднішня Конференція Українських Націоналістів відбувається вперше на рідних землях, у древній столиці Києві, у вільній Україні. Це не є правдою, що цю волю ми дістали без пролиття краплі крові, бо за державну незалежність України гинули мільйони — під Полтавою, у Першій та Другій світових війнах, мільйони були замордовані організованим голодом, гинули в лавах борців ОУН-УПА, у тюрмах і концтаборах Сибіру. Народ наш, хоч гноблений і придушуваний десятиліттями, не підвів, і 1 грудня 1991 року могутнім волевиявленням проголосував за Демократичну Самостійну Соборну Державу.

Але відразу зависла над нашою Україною нова загроза — Мінська угода, що породила т. зв. Співдружність незалежних держав, проти якої зараз широко протестують робітники, старшини і вояки української армії, молодечі організації — загалом національно свідомі українці та представники національних меншин України.

Проти т. зв. Співдружності рішуче виступає Організація Українських Націоналістів. ОУН завжди боролася і боротиметься проти будь-яких намагань пов'язати Україну з Росією різними півдержавними формами: федеральними, конфедеральними і союзними, чи їх заміниками;

буде сприяти лише такій політиці, яка абсолютно не допустить до поневолення України російським неоімперіалізмом будь-якого вигляду.

Рівночасно хочу наголосити, що ОУН бореться проти російського імперіалізму, а не проти держави російського народу на його етнографічній території. У Постановах VII Великого Збору ОУН, що відбувся 1987 року, сказано: „ОУН не виключає із спільного фронту проти російського імперіалізму і комунізму тих сил, які будуть боротися за російську національну державу в її кордонах“.

Справжніми союзниками України можуть бути лише ті політичні сили інших народів, які визнають конечність існування незалежної української держави. В основу української зовнішньої політики кладемо принцип орієнтації на власні сили. Історія показала, що чужі сили, із Заходу, чи зі Сходу, завжди намагалися використати українське питання для своєї мети. Це стосується Росії, Німеччини та всіх інших чужих сил. Зараз Захід зрозумів, що процесу розвалу імперії не стримати, бо прийшла доба націоналізму і принципу побудови світу на базі національних держав. Ми за тісну співпрацю між державами, але державами вільними, і як рівні з рівними.

Імперсько-комуністична ідеологія потерпіла крах. Панівними стають ідеї націоналізму. Інакше й бути не може, бо націоналізм несе найбільш демократичну систему — систему народовладдя.

У державному і суспільно-політичному аспектах, націоналізм — це лад майбутнього. В історичному аспекті, ідея нації з вузького кола дружинників-лицарів чи козацтва стала всенародньою. Її носієм став увесь нарід, що всупереч масовому теророві ворога вилонював народжував нову еліту духу, не

пов'язану станом чи класом, але етично-морально й ідейно з усією нацією. Сьогодні націоналізм стає всенароднім явищем. Це всенародній рух, рух культурних діячів, селян, робітників, технократів, усіх верств народу. Як світоглядово-ідеологічний рух, як етично-культурний феномен, як ідейно-політичний рух, він є історичним явищем (адекватним даній епосі). Проте на сьогодні він проявляється в практично-політичному, державному і соціально-політичному аспектах як всенароднє явище. Націоналізм є ладом майбутнього, який щойно має бути здійсненим на місці дотеперішнього державного і соціально-політичного ладу. Комунізм — це збанкрутована система життя, яка відкинула людство назад, ставши системою рабства. В основу нового державного і соціально-політичного ладу наш український націоналізм ставить ідею нації — спільноти, а не виключний егоїзм одиниці; добро родини, національну суспільно-громадську людину; націю, а не класу, співпрацю всіх верств нації та виключення визиску однієї частини нації іншою, відкидає класократичну ненависть і взаємопожирання.

Не відповідає правді твердження, що демоліберальний устрій є останнім словом історії, що тільки він може забезпечити права одиниці-людини. Націоналізм ідеологічно й етично виключає насильство над одиницею, коли вважає людину Богоподібним Єством, а співпатріотів — членами однієї спільноти нації. Очевидно, практичне забезпечення законом і дією прав одиниці, родини, нації в гармонійному пов'язанні взаємоінтересів і солідарності та у розумінні людини як національно-суспільним змістом визначеної істоти — розв'язання можливих протиріч забезпечується

за всенароднім волевиявленням, тобто перебранням влади народом, народовладдям. Коли критикуємо дотеперішні державні і соціально-політичні системи, то це не означає, що людський і національний геній у боротьбі за справедливість і правду не залишив тривалих цінностей, на яких не варто базуватися. Проте не думаємо, що державні й соціально-політичні лади є вічними.

Свободу і права людини та суверенність нації можна забезпечити не обов'язково лише за допомогою демоліберального ладу. Українське народовладдя існувало вже тоді, коли демолібералізму ще не було на Заході. Треба будувати на своїх первнях, респектуючи Людину — Богоподібне Єство — в рамках Нації, що є твором Бога. Тому тримаймо зв'язок зі своїм, а не наслідуймо завжди чужі взірці.

Запорізька Січ, наша козацька, а також княжо-королівська доби не знали рабства. Нам його принесли загарбники-чужинці. Ми за вільне, пряме, таємне, всенароднє виборче право, яке визначить владу, притаманну українській правості й духовності та суспільному ідеалові. Ця влада має гарантувати право приватної власності не лише на продукти, а й на означеного роду засоби праці, зокрема, приватну власність хлібороба на землю, бо людина є дійсно вільною тоді, коли вона є економічно незалежною від накиненого наглядача. Ми за те, щоб наша держава дбала про цілісне добро Нації, і про добро одиниці, гарантуючи їм усі права. Сам народ повинен у вільно обраному законодавчому органі визначати бажану йому форму власності на засоби продукції, щоб і форми власності забезпечували свободу та справедливість.

У Постанові VI Великого Збору ОУН 1981 р. читаємо:

„У соціально-економічній площині ОУН прагне здійснити в українській державі право кожного громадянина на приватну власність і гарантію кожного мешканця України на гідні умови життя, особисту безпеку, зріст добробуту та соціальне забезпечення. ОУН прагне цілковито знищити і викоринити тоталітарну, монархічну систему, впроваджену в Україні російськими окупантами-завойовниками“.

Наш націоналізм, за вченням Тараса Шевченка, вважає членів нації „живих, мертвих і ненароджених“ синами і дочками, братами і сестрами однієї Матері — України.

Український народ є господарем-сувереном на прадідівській землі, але всі жителі України — наші брати і сестри, при умові, що разом з нами служитимуть вірно Україні і будуватимуть Українську Державу.

Відносно міжнароднього політичного ладу, наш націоналізм базується на взаємному визнанні права кожного народу на державну самобутність у новому світовому ладі, побудованому на ідеалах свободи і справедливості та звільненому від ядерного шантажу.

Український націоналізм — це антирасизм, антиімперіялізм, антиколоніялізм, антитоталітаризм, антикомунізм.

Із повним почуттям відповідальності супроти майбутньої долі нашого народу Провід ОУН прийняв рішення активніше включитись у явні політичні, економічні та суспільні процеси, виробивши для цього всеохоплюючу програму державного будівництва та розбудови суто національно

українського, суверенного суспільства. ОУН ніколи не змагалася за владу для себе і ніколи не ставитиме у своїй програмі за основну ціль власне владопосідання. Ведена нами національно-визвольна боротьба завжди керувалась одним пріоритетним принципом: відвоювати владу нації, внаслідок чого наш нарід міг би стати господарем на своїй землі в Українській Самостійній Соборній Державі. Саме під таким кутом розробляється програма нової державної побудови України та нового світового ладу.

Беручи все це під увагу, Провід ОУН рішив скликати Конференцію Українських Націоналістів, яка має бути спробою для більш інтенсивної консолідації всіх націоналістичних сил, для з'єднання одноподумців, які досі були з нами ідейно спаяні. Ця науково-політична конференція, тема її: „Український націоналізм — минуле, сучасне, майбутнє“, має подвійну мету. По-перше, представити історичний нарис розвитку українського націоналістичного руху в об'єктивному висвітленні, наголошуючи на його прогресивний визвольницький, державотворчий та корінно-демократичний характер. По-друге, що найголовніше, виробити програму закріплення нововідвойованої української держави та розбудови її на майбутнє.

Приймаючи таке рішення, Провід ОУН керувався наступними міркуваннями: коли ми збираємося творити в Україні нові структури, що дадуть нагоду українським націоналістам включитись у систематичну діяльність, то, насамперед, потрібно виробити зміст дії, яким наповняться ці структури, щоби забезпечити ще в зародку їхню ідейну спрямованість. В Україні діятиме постійний Секретаріат Конференції, впроваджуючи в життя по-

станови, вироблені комісіями Конференції Українських Націоналістів.

Головне наше бажання — допомогти народові усунути все чуже і руйнуюче, насажене ворогами України; відродити дух нашого світлого минулого і творчим генієм народу побудувати нове і наше, тривале і величне суспільство. У цьому важкому завданні будемо підтримувати всі національні сили, партії й організації, їх здорові почини та ініціативи, спрямовані на відбудову української держави. Ми не сумніваємося, що багато з тих, які по неволі потрапили в полон чужої України ідеології, зараз горять бажанням вірно служити своєму українському народові. Однак, ми рішуче заявляємо, що нам не по дорозі з тими, які лише поміняли вивіски, але далі служать чужим, старим чи новим, імперіялістичним інтересам чужої нації. Ми закликаємо всіх громадян України, не лише українців, але й росіян, що народилися і виростили на нашій, такій багатій і такій пограбованій землі, усі меншини — татарів, євреїв, поляків, болгарів, німців, греків, білорусів та інших — стати з нами до спільного фронту будувати нашу єдину державу — Українську Самостійну Соборну Державу.

Українська держава — могутня європейська потуга з економічним потенціалом, великими територією та населенням — повинна стати у міжнародних відносинах повноцінним партнером держав Європи і світу з рівноправною участю в політичних, економічно-торговельних і культурних інституціях, для унормування і забезпечення мирного співробітництва.

Із розбудовою національної влади в Україні, паралельно мусить іти розбудова національної армії з усіма видами модерної зброї. Ми виступаємо за

без'ядерну Україну, але за знищення ядерної зброї на нашій території, а не вивіз її до Росії, щоби звідти зростаючі сили реакції шантажували нею і нас, і весь миролюбний світ.

Сповнилася наша мрія. Боже Провидіння дозволяє нам на нашій землі, зрошеній кров'ю героїв, будувати свою державу. Ми до неї йшли крізь млини смерти, тундру і тайгу Сибіру, джунглі Америк, розлогі простори чужих країв і столиць, зберігаючи у серцях любов до нашого незламного народу, задивлені лише в одну зорю — зорю України. Хай же ця любов дасть нам творчу силу об'єднати всі наші зусилля для відбудови нашого храму. Очі світу звернені на нашу Україну, на 52-мільйонну європейську націю. Світ чекає, щоб вона почала рядити собою, перебрала належну їй владу в свої руки, прочистила поля, ріки і городи, а на сторожі своїх кордонів поставила воїнів мудрих і хоробрих, щоб нас шанували сусіди близькі і далекі. Ми йшли вперто, незламно до нашої мети, бо твердо вірили в Божу справедливість і велику місію нашого народу творити на грані двох світів нове життя. Нас гартував біль по втраті мільйонів у великому організованому Москвою голоді, гартувала чорнобильська трагедія, ми пережили гітлерівське і большевицьке пекло, нам були нестрашні ні муки ні тортури, бо нашій нації було призначено вижити, встоятися, відродитися, і знову зайняти належне місце у народів вольних колі.

Дозвольте закінчити словами поета:

Побратими, гляньте на руїни, —

То ж не прах, не камені прості!

То в руці Святої України

Всесвіту

Ворота

Золоті!

Слава Україні!

Григорій Васькович

ПОЛІТИЧНІ Й ВІЙСЬКОВІ ФОРМАЦІЇ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНИ, ЇХНЯ ІДЕОЛОГІЯ І ДОСВІД ДЛЯ НОВИХ ЗАВДАНЬ У НЕЗАЛЕЖНІЙ ДЕРЖАВІ

Організована боротьба за незалежність України в нашому столітті тривала без перерви три чверті століття. Починаючи від березневої революції 1917 року, були організовані постійні акції боротьби українського народу аж до проголошення незалежності Української Держави минулого 1991 року. Ця довготривала українська боротьба в такий вагомий період історичних подій в Європі, з двома світовими війнами і великими змінами світових політичних укладів, прибирала різні форми й ви-яви, але в основі це були постійні змагання нашого народу за визволення України з-під чужого панування. Разом із перманентною активною боротьбою проводилися ідейна підготовка і політична освіта народних мас, поширювалася національно-визвольна література з метою підготувати і об'єднати народ до революційного завершення цієї боротьби, через насильне збурення тоталітарної системи поневолення і побудови незалежної держави на нових моральних, правних та демократичних принципах. Головніші події тих організованих змагань українського народу, ролі в них провідних постатей і головних ідейних настанов хочу подати тут до загального обговорення, щоб на новому етапі праці у вільній державі мати на увазі досі пройдений шлях боротьби та ідейні

здобутки минулих десятиліть, із яких впливатимуть напрямні для нового покоління у діяльності для закріплення й розбудови незалежної держави. Нам судилося жити у власній незалежній державі й на нас лежить велика відповідальність за долю України перед нащадками та перед історією.

Перший революційний чин історичного значення у боротьбі за визволення України довершили 1917 року три українські партії, які керували в той час політикою України, а саме: соціялісти-революціонери із Грушевським і Ковалевським у проводі, соціялісти-демократи, репрезентовані Винниченком і Петлюрою, та соціялісти-федералісти, очолювані Єфремовим. Утворена у квітні 1917 року Центральна Рада на чолі із проф. Грушевським видала свій Перший Універсал і проголосила самостійно, революційним актом, без згоди московського Тимчасового Уряду, право на автономію України. У тому Універсалі сказано: «Хай буде Україна вільною... Ніхто краще від нас не може знати, чого нам треба...» Вслід за тим створено Генеральний Секретаріат, тобто український уряд у Києві.

Черговим революційним кроком українського уряду до усамостійнення був його Третій Універсал, виданий зразу після большевицького перевороту у Москві. Цим Універсалом проголошено Українську Народну Республіку, декларативно ще у федерації з Росією, але вже з визначенням території України, проголошенням земельної реформи і обіцянкою скликання Установчих Зборів. Та найбільшим чином, що його у політичному розумінні перевела Центральна Рада, було рішуче відкинення большевицького ультиматуму з грудня 1917 року і місяць пізніше, 22 січня 1918 року, проголо-

шення Української Народної Республіки самостійною, ні від кого незалежною державою. З того часу розпочалася збройна боротьба України з Росією, яка численним військом напала на Україну, щоб знову її поневолити.

Того ж 1918 року, в листопаді, після упадку австрійської монархії, проголошено незалежність Західньої України, але зразу почалась війна з поляками. Проголошення довершила Українська Національна Рада у Львові, яку очолював д-р Петрушевич. У січні 1919 року Національна Рада ухвалила і перевела злуку Західньо-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою, а президент Петрушевич став членом Директорії, зберігаючи автономію західніх областей Української Народної Республіки з окремим галицьким урядом.

Ці проголошення незалежності України відіграли важливу роль при оформленні нової визвольної ідеології — ідеології українського націоналізму, а також для правної основи подальшої боротьби за незалежність. Ідею національної свободи, яку поставлено в основу актів державности у формі проголошення суверенности нації, новий український політично-революційний рух прийняв як центральну в системі своєї ідеології. Поняття „нація“ лягло в основу назви визвольного руху. Пізніше, широко розпрацьована ідеологами націоналізму Липинським, Донцовим та іншими, ця ідея об'єднала всі національні сили до дальших безперервних змагань у наступних десятиліттях.

Центральна Рада та її уряд, крім узаконення ідеї національної свободи, розпрацьовали також ідею української державної політики з демократичним ладом, ідею соціальної справедливості, з при-

ватною власністю, але, на жаль, через свою анти-мілітарну настанову майже лишили поза увагою ідею збройної боротьби, згідно ідею оборони України — цю важливу ділянку в державному будівництві. Ідею збройної оборони держави підніс Симон Петлюра — член уряду УНР, голова Директорії і Головний Отаман військ УНР, а також Євген Коновалець — командант зорганізованих ним у Києві 1917 року Січових Стрільців, які під військовою зверхністю Петлюри боролися на протибольшевицькому фронті до грудня 1919 року.

Симон Петлюра залишив цінний матеріал до вивчення української політичної думки та історії визвольних змагань. Із його спадщини багато можуть скористати політичні й військові діячі теперішнього часу. У Парижі, де він упав жертвою російсько-большевицького атентату 1926 року, на 47 році життя, є цінна бібліотека його імені й пам'ятковий музей.

Два принципи духовної спадщини Петлюри хочемо тут особливо підкреслити. У зверненні до населення всієї соборної України, у вересні 1919 року, він пише, що перша підвалина у програмі уряду УНР — це «самостійність і незалежність Української Народної Республіки, щоб ніхто з близьких та далеких сусідів не замахнувся на наше самостійне державне життя та добробут українського народу». Другим підставовим принципом у програмі Петлюри та уряду УНР була засада, що на здобуття незалежності української нації треба боротися за всяких умов. На політичній нараді в листопаді 1919 року Петлюра сказав: «Панове старшини і козаки, візьмімось до праці в цей тяжкий момент, щоб зберегти єдину надію України — регулярну армію, бо тільки наша боротьба і пере-

мога може визволити Україну від чужого панування». Таким чином, Симон Петлюра вперше дуже чітко визначив ідею визвольної боротьби народу, яка потім ввійшла в систему ідеології українського націоналізму. Його твердість і вірність ідеї боротьби за незалежність України спричинилися до того, що його заповіт боротьби українського народу продовжується цілі десятиліття.

Близький співробітник Петлюри по військовій справі у київському періоді боротьби 1917-1919 рр. Євген Коновалець був другим, після Петлюри, політиком того часу, який першочерговим завданням завжди ставив ідею збройної оборони держави. Тому саме Євген Коновалець по розформуванні Січових Стрільців, разом із старшинами цієї формації, членами Стрілецької Ради, не маючи змоги провести ідею творення нового осередку регулярної української армії на українському терені, зразу готує ґрунт для підпільної боротьби проти окупації України, і вже 1920 року організує Українську Військову Організацію для цього завдання. У серпні 1920 року з його ініціативи відбувся у Празі З'їзд відпоручників українських військових організацій за кордоном, на якому винесено чіткі постанови, виразно протиставні до політики обох еміграційних урядів. У цих постановках сказано „З'їзд стоїть на становищі повної соборности і самостійности України“, чого, з огляду на свої політичні орієнтації, не притримувався в той час ані уряд УНР, ані уряд ЗУНР. Далі на цьому з'їзді військовиків у Празі винесено постанови щодо провадження дальшої послідовної боротьби за самостійність України. Тоді вирішено, всупереч настанові уряду Петрушевича, не надіятися на спасіння з боку Антанти, а вірити лише у

свої власні сили, кому змога — повернутися на українські землі та активно включитися в працю і боротьбу на Україні. Ці постанови військового з'їзду в Празі, а також питання стрілецької ідеології, Коновалець подає у своїй публікації „Причинки до історії української революції“, що була видана 1928 року. Про постанови з'їзду він пише так:

„Ми не могли погодитися з тактикою, яку пропагував галицький уряд: не цікавитися справами „Наддніпрянщини“, і звернути всю свою увагу на концепцію самостійної Східньої Галичини... Такий погляд різко суперечив цілій стрілецькій ідеології. Тому січовострілецькі старшини, де вони не були, і на якій ділянці не працювали б — завжди не погоджувалися з пропагованим галицьким урядом внутрішньоукраїнським сепаратизмом та намагалися ділом доводити необхідність найтіснішої співпраці галичан та наддніпрянців“.

Питання стрілецької ідеології полковник Євген Коновалець порушує глибше при згадці про гурток під назвою „Молода Галичина“, створений влітку 1921 року, у Відні. Він пише, що „основниками гуртка були визначні колишні стрілецькі старшини і кілька старшин з молодих галичан, однодумців стрілецької ідеології. Цей гурток мав на меті дати зав'язок до створення громадсько-політичної організації всеукраїнського характеру з метою:

— протидіяти ширенню ідеології територіального сепаратизму;

— боротися в Галичині з русофільством і польонофільством, підносячи гасла чистого націоналізму;

— остерігати народ перед надмірним оптимізмом щодо успіху дипломатичної акції галицького уряду;

— спонукати до організації всіх живих сил народу у всіх ділянках його життя,

— забезпечити молодь, селянство та робітництво перед гаслами, ворожими всеукраїнській національній ідеології».

Розглядаючи подані тут завдання „Молодої Галичини“, бачимо, що під назвою „стрілецької ідеології“ треба розуміти три головні ідеї націоналістичної ідеології, що їх до сьогоднішнього дня визнають організації українського визвольного руху. Першою і головною з них є ідея національної свободи (або ідея нації), під поняттям якої розуміється суверенність і соборність народу як органічної спільноти. Другою ідеєю в системі стрілецької ідеології є ідея української визвольної політики на основі принципу власних сил без орієнтації на чужу допомогу. Третьою ідеєю у системі стрілецької ідеології є ідея визвольної боротьби, яка означає, що організування боротьби на Україні мусить бути за всяких умов.

Аналізуючи представлені тут події і постанови, доводиться уточнити, що урядові чинники, які відкинули ультиматум російських большевиків та проголосили незалежність України і її злуку 1918-1919 рр. і розпочали оборонну боротьбу України, фактично започаткували творення національної ідеології. Це сталося не з теоретичних міркувань, але з практичної державної політики у воєнний час, коли Центральна Рада і її уряд побачили, що чужа влада, хоч і пролетарська, а не царська, є все ж ворожою до всіх верств українського народу, в тому і до чужонаціональних пролетарів.

Незалежно від Центральної Ради ідеологічні питання націоналізму висунув, власне, Євген Коновалець зі своїми однодумцями, співпрацюючи у

військовій ділянці з урядом УНР у Києві. Після програних визвольних змагань вони дають початок для оформлення системи національної ідеології, за принципами якої впродовж десяти років вели збройну боротьбу бойовики Української Військової Організації, і яку остаточно прийнято на Першому Великому Зборі Організації Українських Націоналістів 1929 року.

Історичні й політологічні праці Вячеслава Липинського та виразно політично-педагогічні праці Дмитра Донцова внесли великий вклад до широкого висвітлення національно-ідеологічних проблем. Але фактично ідеологія була створена і прийнята перед тим, заки появилися твори названих авторів, тобто, в час практичної політичної діяльності в активній боротьбі організованих середовищ українського уряду й війська. Саме тому українська національна ідеологія, як її розуміла створена 1929 року Організація Українських Націоналістів, стала дійсно спільним добром усіх українських політичних середовищ, крім комуністичної партії України. І досі в незалежній Українській Державі не можна нічого відкинути від тих ідей, які зачисляємо до системи національної ідеології.

Не маючи змоги в короткій доповіді зупинитися над окремими етапами визвольної боротьби, яка тривала, як було сказано, 74 роки, слід, однак, ствердити, що створені Євгеном Коновальцем організації: УВО, яка займалася не лише бойовими акціями, але також політичним вихованням народу до 1930 року, а потім Організація Українських Націоналістів, до вибуху Другої світової війни 1939 року, своїми акціями й працею зробили великий внесок у розбудову та поширення визвольної боротьби, особливо під польською окупацією. Боротьба

цих організацій проходила під проводом полк. Коновальця до 1938 року. У воєнний час і по Другій світовій війні, не зважаючи на жорстоке переслідування з боку гітлерівської Німеччини і большевицької Москви, ОУН і УПА ціле десятиліття протиставлялися російсько-большевицьким окупаційним військам і навіть на засланнях у Сибіру ці організації зуміли організовано давати відсіч режимним властям та їх сексотам.

УВО складалася переважно з військовиків різних армій, тоді як в ОУН і УПА до організаційної діяльності включилася велика кількість молодшої генерації в Галичині. Про діяльність і всесторонні акції цих організацій написано багато творів, які тепер чимраз більше поширюються в Україні.

У боротьбі організації УВО, ОУН і УПА понесли великі жертви провідних і рядових членів. Полковник Євген Коновалець загинув від бомби російсько-большевицького агента, подібно як Симон Петлюра, а потім Степан Бандера, вибраний на Голову Проводу ОУН три роки після смерти Євгена Коновальця.

Головне значення Степана Бандери для українського визвольного руху на посту Голови Проводу ОУН в тому, що він зумів у різних обставинах знайти спосіб і методи ведення не тільки ідеологічної і політичної діяльності, але й збройної боротьби. Найпомітнішими для характеристики Бандери є три етапи його діяльності. Перший етап — це роки 1933-34 — на становищі Крайового Провідника Західніх Українських Земель, перервані довгорічним ув'язненням у Польщі. Другий етап — це роки 1940-41 — на становищі Голови Проводу ОУН з осідком на еміграції. Цей період

закінчився німецьким концентраційним табором. Третім етапом діяльності Степана Бандери є роки 1945-59 — на становищі Голови Проводу всієї ОУН і на становищі Голови Проводу Закордоних Частин ОУН. Усім трьом етапам діяльності Степана Бандери притаманне головне наставлення в тому напрямі, щоб за кожних обставин боротьби організувати збройні кадри Організації. Революційна організація мусить мати збройні кадри — така була провідна ідея Бандери впродовж цілого його життя. Власне Петлюра, Коновалець, Шухевич і Бандера мали в тому питанні спільне настановлення і завжди знаходили способи для організації збройних кадрів.

Практична революційно-визвольна діяльність Степана Бандери знаходила своє обґрунтування також у його теоретичних працях. Теоретичну підбудову цілої діяльності у воєнні роки маємо в постановках Другого Великого Збору, зміст яких був підготовлений під безпосереднім керівництвом Степана Бандери як Голови Революційного Проводу і в Інструкції під назвою «Боротьба і діяльність ОУН під час війни». У третьому етапі діяльності треба відмітити, крім ряду численних статей на ідеологічні та політичні теми, його теоретичну працю „Перспективи української національної революції“. Саме під таким заголовком вийшла й повна збірка його друкованих праць.

Найближчим співробітником Степана Бандери із початків існування ОУН був Ярослав Стецько, який, зокрема, зайнявся розробкою ідеологічно-політичних концепцій визвольної боротьби. Йому належать численні статті в Краю й закордоном. Із рамени ОУН Ярослав Стецько 1941 року проголосив у Львові відновлення Української Держави й

був обраний Національними Зборами Головою Українського Державного Правління. Після війни на еміграції він очолив зовнішньополітичну референтуру ОУН і Антибольшевицький Блок Народів та провадив інтенсивну діяльність для винесення справи визволення України на міжнародній форум.

У нашій доповіді хочемо підкреслити дуже важливу концепцію Ярослава Стецька: про визволення поневолених народів як чинника для ліквідації загрози атомної війни. У його статті „Атомової війни чи політика визволення“, опублікованій 1955 року, читаємо: „Дійсний рятунок ... перед нищівними наслідками атомової війни полягає, насправді, виключно у розв'язанні національних революцій і визвольних воєн усередині большевицької великодержави.“

У зв'язку з тим Ярослав Стецько домагався беззастережного визнання з боку вільних держав західного світу національно-державних прав поневолених народів на цілковиту політичну самостійність і незалежність.

1968 року Ярослав Стецько був обраний Головою Проводу Організації Українських Націоналістів. Саме в цьому році відновлено Провід цілої ОУН, Закордонними Частинами якої одну декаду керував Степан Ленкавський.

Діяльність Організації після смерті Ярослава Стецька, 1986 року, очолив Василь Олесків, а відтак, 1991 року, на Голову Проводу ОУН обрано Славу Стецько, дружину Ярослава Стецька і його довголітню співробітницю в зовнішньополітичній діяльності й діяльності АБН.

Організація Українських Націоналістів вклала багато праці також за межами України, а саме: в

організацію громадського життя, розгорнула велику видавничу діяльність та велику активність у міжнародних зв'язках. Організаційна праця закордоном причинилася до втримання української національної субстанції. Через громадські та молодіжні організації значно сповільнено асиміляцію.

Вивчення історії УВО, ОУН і УПА та діяльності інших міжвоєнних (у Галичині) й еміграційних партій необхідне для пізнання правди про визвольні змагання, яку донедавна російсько-більшовицька пропаганда злобно і фальшиво подавала до відома.

Після цієї історичної аналізи визвольної боротьби минулих десятиліть і окреслення головних чинників у створенні української національної ідеології необхідно подати, що саме розуміємо під тим поняттям. Дефініція цього поняття звучала б так:

Ідеологія — це оформлена система ідей, зображень, вартостей і норм, і, як така, є соціальною функцією, реально існуючою в суспільстві. Всякі політичні рухи, організації й партії мають свою ідеологію, якою висловлюється стремління народу до всестороннього розвитку і національних змагань. Але ідеологія може бути правдива або фальшива. Правдива — впливає з власної культури, вгідна з наукою і не протиставна релігії. Фальшива — створена на спекулятивних доктринах (наприклад, марксизм).

Прийнята Організацією Українських Націоналістів під керівництвом Євгена Коновальця та опрацьована на чергових Великих Зборах і Конференціях Організації, а також представниками української науки, політиками та публіцистами, українська національна ідеологія базується на таких

головних ідей: *примат духовности, національна свобода, державницька політика, соціальна справедливість і визвольна боротьба*. Ці ідеї були висловлені в поетичній формі у політичних поемах Шевченка, частково в „Книгах Битія“ Костомарова, сильно заступлені в Міхновського та практично виявлені творцями Четвертого Універсалу, а, зокрема, у збройній боротьбі та політичній діяльності Симона Петлюри і Євгена Коновальця. Оформлену на основі цих ідей ідеологію можна назвати також нашою українською правдою — в розумінні Шевченка. У тому сенсі можемо сказати так: основою української національної ідеології є кілька головних правд-ідей, в ім'я яких велась боротьба нашого народу проти польського та російсько-більшевицького панування на Україні.

Перша правда стверджує той факт, що українці є християнською нацією, і тому відкидають большевицьку філософію матеріалізму як спекулятивну, і незгідну з дійсністю.

Друга правда проголошує, що нація, а не кляса, є основною формуючою силою історичного процесу і, як найвища людська спільнота зі своїми об'єктивними і суб'єктивними прикметами, має право на суверенне життя серед інших націй світу.

Третя правда вважає начальним постулятом української нації створення української суверенної держави на етнографічних українських землях, побудову демократичного ладу в тій державі та створення в ній можливостей усебічного розвитку українського народу.

Четверта правда приймає принцип соціальної справедливості, спертої на демократичному ладі, духовній свободі, приватній власності і свободі політичних та громадських організацій.

Врешті, *п'ята правда* в системі української національної ідеології говорить, що за здобуття незалежності української нації треба боротися за всяких умов.

Кожну з названих правд-ідей можна до подробиць опрацьовувати, розвивати і інтерпретувати, пристосовуючи їх до конкретного життя в суспільстві. Але кожна з цих названих тут ідей заперечує категорично ідеологію російських большевиків. Наша ідеологія протиставляє примат духовності матеріялізмові, ідею нації — пролетарським класам, демократичний лад — тотальній диктатурі, приватну власність — колективізації й рабству, боротьбу нації — чужому пануванню.

У Липинського і Донцова ґрунтовніше була розпрацьована національна ідея. Центральна Рада досить добре опрацьовувала державницьку політику, соціалістичні партії найбільше зупинялися над ідеєю соціальної справедливості, а Петлюра і Коновалець найбільше уваги присвятили ідеї визвольної боротьби. Ідея примату духовності не була спеціально опрацьована, але вона для українського народу є такою самозрозумілою, що потреба наголошувати її ніколи дотепер не стояла на першому плані. Сковорода та інші українські філософи і вчені, а тим більше релігійна література, багато дають доказів для визнання ідеї примату духовності.

Життєва ідеологія як суспільна функція не може бути петрифікованою. Вона має бути пристосована до життєвих потреб народу. Закам'янілі ідеологічні принципи матеріялізму-ленінізму, як наряддя російського імперіялізму, довели навіть сам російський народ до сильного упадку через фальшиву догматичну інтерпретацію дійсності.

Пристосованість національної ідеології до потреб життя можна бачити на таких прикладах:

1. Давніше окреслювана національна самобутність із кличем «Україна для українців!» була визначенням проти сусідніх народів, які поневолювали Україну. У незалежній Українській Державі національні меншини є громадянами держави, мають права й обов'язки. Тут видно зміну, пристосовану до життя.

2. Ідея постійної боротьби була головною в нашій суспільній ідеології в час поневолення, коли впродовж століть не було іншого шляху до зміни режиму, і скинення чужого панування на Україні. В новій дійсності (незалежна від сусідів держава Україна) модифікується в ідею організації оборони України, без кличів революції, але із потребою запопадливої праці для забезпечення здобутої національної свободи, отже необхідність організації війська на рівні інших народів.

3. У питанні української державної політики прийнято принцип побудови демократичної держави із сильними політичними партіями, діяльність яких має бути підтримувана державою. Ця ідея замінила ідею необхідності диктатури, про яку була мова на установчому конгресі Організації Українських Націоналістів 1929 року, але на чергових Зборах і Конференціях уже не входила до Постанов.

На кінець моєї доповіді хочу висловити думку про те, що цілий український нарід не має права у теперішній час бути байдужим до політичної праці. Але треба мати на увазі той факт, що до політичної активності потрібна політична освіта, і тому ми вважаємо необхідною потребу відкрити в Україні Інститут державно-громадської освіти і

ниховання. Політична праця вимагає доброго керівництва і великої організованості. Лише тоді вона може принести добрі наслідки. Ідеологія є об'єднуючим чинником організованої дії, але, крім ідеології, політичні організації чи партії мусять добре опрацювати політичну програму діяльності, пристосовану до кожночасних потреб народу. Дуже важливою справою для нашого народу є потреба організувати великі партії чи організації, які могли б у житті держави нести загальнонаціональну відповідальність за події і за розв'язки актуальних проблем, пов'язаних із державним життям народу.

Організація Українських Націоналістів буде сприяти розвиткові організованої праці, підтримуючи урядові чинники для повного закріплення Української Держави. Вклад Організації Українських Націоналістів в дотеперішню визвольну боротьбу має перейти до праці для закріплення і розбудови Української Держави.

ІСТОРИЧНА РОЛЯ ОУН-УПА У БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ

Про історичну роль ОУН-УПА в боротьбі за Українську Державу вже написано немало. Однак, огляд історика завжди потрібний і має своє значення. Завданням історика є допомогти краще схопити певні аспекти минулого.

Насамперед, постає важливе питання: чому мова ведеться про ОУН-УПА, а не окремо про ОУН і окремо про УПА? Для багатьох людей, зокрема для учасників цієї боротьби, термін „ОУН-УПА“—самозрозумілий, бо вони знають, що ці два формування діяли разом. Про нерозривну спільність боротьби цих двох формувань говорить хід подій від 1941 до 1956 року. Проте, можна говорити про них і окремо.

Бажаючи здобути українському народові волю, зробити його власником своєї землі і її багатств, ОУН під проводом Степана Бандери рішила за всяку ціну здобути Українську Державу, використовуючи для цього воєнну ситуацію. Це чітко сформульовано в програмових і політичних Постановах II Великого Збору, що відбувся у квітні 1941 року (1).

У травні 1941 року ОУН прийняла у цьому напрямі ряд конкретних заходів, які висловлені в „Політичних вказівках“, і які повинні бути реалізовані на випадок війни між нацистською Німеччиною і ССРСР. Ці рішення варто пригадати також і тому, що у той час жодна інша українська політична сила подібних рішень, потверджених документами, не брала.

В „Політичних вказівках“ читаємо, що „ОУН використає війну з СРСР для розгорнення боротьби за Суверенну Соборну Українську Державу, для прискорення її здобуття“. А далі: „На звільнених від московсько-большевицької окупації частинах української землі, не ждучи на ніщо, ОУН проголошує відбудову Української Держави, встановлює владу, яка має zorganizувати державне життя в усіх ділянках та керувати ним“(2).

Гому вже на початку війни ОУН Бандери стала ініціатором Акту 30 червня 1941 року, яким проголошено відновлення самостійності Української Держави. Тим Актом вона поставила німців перед доконаним фактом і викликала репресії окупанта, який взагалі не думав дозволити, щоб існувала якась Українська Держава.

Після арешту Степана Бандери (5.7.1941 р.), голови уряду Ярослава Стецька (9.7.1941 р.) та кількох інших діячів, ОУН Бандери повела працю у двох напрямках:

а) доклала зусиль, щоб поширити сітку членів на всю Україну;

б) приступила до загальної психологічної, політичної і військової підготовки молоді і взагалі населення до збройної боротьби.

Доводиться знову стверджувати, що жодна інша українська політична сила заходів щодо підготовки до збройної боротьби не наважилася в цей час прийняти. Діяльність в обох напрямках була посилена після масових арештів членів ОУН по всій Україні і за кордоном 15 вересня 1941 року (частково 16 вересня), які провели німецькі органи безпеки.

У відповідь на перші масові арешти І Конференція ОУН Бандери формально прийняла окремі

напрямні діяльності Організації на всій території України:

„г) роз'яснювальна акція проти масових вивезень на роботу до Німеччини, а в подальшому — організація пасивного спротиву;

е) пропагандивно-роз'яснювальна підготовка до активної боротьби з німецьким окупантом;

є) збір та магазинування зброї“(3).

Розмах цієї титанічної роботи не міг не привернути увагу німців, які далі проводили постійні арешти членів ОУН. Із знайдених документів і допитів їм стало відомо, що ОУН готує повстання. Тому 25 листопада 1941 року станиці СД в Райхс-комісаріаті Україна отримали окремий наказ у цій справі. У ньому було сказано, що „незаперечно встановлено, що рух Бандери готує повстання у Райхс-комісаріаті, мета якого — створення незалежної України“. Наказувалося арештувати всіх акти-вістів „руху Бандери“, а після допитів таємно знищити „як грабіжників“(4).

ОУН Бандери, справді, пляново готувала повстання. Проте без зброї і військової підготовки молоді не могло бути й мови про повстання. ОУН зосередила свої заходи спочатку на Волині та Поліссі, ліси яких найкраще надавалися на повстанську боротьбу. Члени ОУН отримали доручення шукати по лісах зброю та боєприпаси, їх ховати, робити склади. Німці про це докладно говорять у своїх звітах, починаючи від місяця грудня (5).

Цілу зиму йшла психологічна, політична і військова підготовка. ОУН організувала військові школи і курси в кількох місцях в Галичині й на Волині. Згадуючи про них, підпільний автор стверджує, що „тільки ОУН могла розв'язати і дійсно розв'язала питання фахових командирських сил для УПА“(6).

II березні-квітні 1942 р. появилися на Волині перші озброєні відділи самооборони ОУН Бандери. II Конференція ОУН у квітні 1942 р. апробувала метод боротьби у формі самооборони за допомогою малих озброєних відділів. Але, „щоб енергія народу не вилилась у партизанщину“, було рішення діяти з метою оформити цю енергію „у широкий всенародний рух, який забезпечить повну перемогу“. Якраз у цьому напрямі почалась підготовка народного повстання (7).

II першу річницю Відновлення Української Державности Крайовий Провідник ОУН західних земель Дем'ян Дмитрів видав наказ, який мав бути зачитаний на сходах членів 30 червня 1942 року. У ньому конкретно з'ясовано історичне значення Акту 30 червня:

„30 червня 1941 року доказало всьому світові:

а) що українці мають власні непорушні ідеї, що вони готові повстати проти будь-кого, хто захоче перетворити нашу країну в колонію і наш народ на рабів;

б) що українці боролися, борються і будуть боротися не за нову Європу, а за свою власну державу;

в) що, всупереч твердженням ворога, українці спроможні створити державу власними силами;

г) що українці будують своє майбутнє власною кров'ю“ (8).

Озброєні групи самооборони поширювались на всі райони Волині й Полісся, також (про це свідчать німецькі архіви) на райони Кам'янця-Подільського (9), Житомирщини. Впродовж літа вони здійснювали незначні операції, атакуючи лінії зв'язку, склади постачання та господарські об'єкти.

У жовтні 1942 року малі озброєні відділи ОУН Бандери почали зливатись у великі військові з'єднання. Саме ці з'єднання прийняли назву „Українська Повстанська Армія“ (УПА). Формування першого великого з'єднання не могло відбутися без того, щоб про це не довідалися німці, які пильно стежили за всім. В одному із звітів німецької армії сказано: „Згідно з повідомленням головнокомандуючого вермахту на Україні за 16 жовтня 1942 року українські націоналісти вперше зібралися в районі Сарн у більшу банду і постійно отримують наплив“(10).

Постановою Української Головної Визвольної Ради (УГВР) від 30 травня 1947 р. визнано офіційно день 14 жовтня 1942 року Днем створення УПА (11). Питання утворення УПА є важливим для історії, тому треба над ним коротко зупинитися.

Із нагоди відзначення п'ятирічної боротьби в одному з видань УПА за жовтень 1947 року читаємо: „У жовтні 1947 р. минуло п'ять літ з того моменту, як на Поліссі почали творитися перші відділи Української Повстанської Армії“(12).

Про це говорить також і ген. Тарас Чупринка, головний командир УПА, у своєму зверненні 14 жовтня 1947 р. (13).

Однак на еміграції противники ОУН Бандери почали твердити, що УПА постала не тоді, і творцем УПА був хтось інший. До нашої теми не належить розглядати усі версії „початків“ УПА. Хочемо тільки звернути увагу на дві з них, які висловлені у виданнях, що появилися недавно не на еміграції, а в Україні.

Корисний і дуже потрібний „Нарис Історії України“, виданий Науковим Товариством ім. Т. Шевченка у Львові, подає, що від початку німецько-

большевицького конфлікту на Волині і Поліссі діяли партизанські відділи „Поліської Січі“ під проводом Тараса Бульби-Боровця. „Поліська Січ“, яка воювала проти большевицьких військових частин, що, відмовившись скласти зброю німцям у листопаді 1941 року, залишилися поза фронтом, „влітку 1942 р. відновила активну дію під зміненою назвою Української Повстанської Армії (УПА)“ (14).

Друга, не менш корисна, публікація п. з. „Українська діаспора“, видана видавництвом „Світ“ з участю катедри географії України Львівського університету ім. Ів. Франка, подає, що в середині 1941 р. Т. Боровець (Бульба) організував поблизу Олевська, на Поліссі, перші загони під назвою УПА-„Поліська Січ“. Наприкінці 1941 р. німці ліквідували ці загони. „Тоді ж була зформована військова організація УПА в підпіллі. Згодом її перейменовано в Українську Національну Визвольну Армію“ (15).

Як же воно було насправді? Сам Тарас Бульба-Боровець признається, що члени „Поліської Січі“ „на практиці ніякого повстання на початку німецько-совєтської війни проти будь-кого не піднімали. Не було проти кого вести повстання“. Його озброєна група перетворилась у „міліцію“, до якої німці ставились „із більшою толеранцією“, що їй дало „змогу діяти зовсім офіційно протягом деякого часу“ та поборювати залишки Червоної армії і совєтських партизанів на Поліссі і в Білорусії. Коли ж переговори з німцями щодо дальшого існування „Поліської Січі“ залишилися безуспішними, „ця формація 15 листопада 1941 року розп'язується“ (16). Ось так свідчить сам Т. Бульба-Боровець. Очевидно, „Поліська Січ“ здала німцям зброю і розійшлася по домівках.

Німці, які надзвичайно пильно слідували за ситуацією, настроями, подіями і людьми в Україні, залишили також інформацію про „Поліську Січ“. На основі німецьких джерел виявляється, що Тарас Бульба-Боровець створив „Поліську Січ“ „осінню 1941 р. з відома німецьких властей для боротьби з партизанами“, а „її розв'язано в листопаді 1941 р.“(17).

В іншому німецькому документі, крім широких і цікавих біографічних даних, читаємо, що „після приходу німецьких військ він (Боровець) отримав, на власну пропозицію, завдання створити особливу поліційну частину, метою якої було очистити від большевиків ліси північної Волині“. Боровець назвав своє з'єднання „Поліською Січчю“. Після перших „успішних дій проти большевицьких частин, Боровець увійшов у контакт із вермахтом і отримав наказ щодо дальших „айнзаців“, тобто військових операцій, „отримав зброю і устаткування. Його частина мала певного часу 2-3.000 чоловік“. Після очищення лісів на Поділлі та Північній Волині, Боровець вів переговори з вермахтом про операції в лісах Чернігівщини. „У наслідок труднощів щодо спорядження й озброєння, плян зазнав невдачі і „Поліську Січ“ розв'язано“(18).

Отже, німецькі документи про „Поліську Січ“ не заперечують, а підтверджують і уточнюють те, що писав Т. Бульба-Боровець.

Тут постає питання: чи можна легальне міліційне чи військове з'єднання, яке не брало участі в жодному повстанні, назвати повстанським з'єднанням і зародком чи першою формацією Української Повстанської Армії? Кожний об'єктивний історик скаже, що не можна.

Очевидно, беручи до уваги форму і суть „Поліської Січі“, можна сказати, що вона була однією з

українських збройних формацій і з цього погляду належить до історії української визвольної боротьби. Але вважати її початком УПА не можна. Також створене Т. Бульбою ранньою весною незалежне партизанське з'єднання не стало основою УПА і нема доказів, щоб воно таку назву носило. Воно залишилося незалежним, а 20 липня 1943 року прийняло назву „Українська Народна Револьюційна Армія“ (19) (а не „Українська Національна Визвольна Армія“). Але історія з'єднання Т. Бульби-Боровця, яка потребує окремого огляду, не входить до нашої теми.

Стільки про початки УПА і про причини пов'язання УПА з ОУН під час важкого періоду збройної боротьби за Українську Державу. Це тісне пов'язання продовжувалося впродовж дальшого існування УПА.

У лютому 1943 року ОУН Бандери на III Конференції стверджувала, що Україна опинилася „між молотом і ковадлом двох ворожих імперіялізмів“ — німецького націонал-соціалізму і російського більшовизму, які однаково трактують Україну як колоніальний об'єкт. „Тому для українського народу являється невідкличною вимогою вести боротьбу проти обох імперіялізмів“, покладаючись виключно на власні сили і на співпрацю з тими антиімперіялістичними силами, які визнають право українців на власну державу (20). Одночасно, починаючи від лютого 1943 року, загони УПА повели широкі операції з метою захисту українського населення як перед німцями, так і перед советськими партизанами. Почалася збройна боротьба УПА на два фронти. Вже у квітні відділи УПА звільнили численні райони Волині і розпочали очищувальні операції на Поділлі.

Рух УПА, як це ствердив Третій (Надзвичайний) Великий збір ОУН у серпні 1943 р., скоро поширився на Кам'янець-Подільську, Вінницьку, Житомирську і Київську області, у липні почали діяти загони УПА в Галичині (спочатку як збройні відділи Української Народної Самооборони). Таким чином у цей час „12 областей України стали на шлях збройної боротьби проти окупантів за Самостійну Соборну Українську Державу“ (21).

Програмові постанови, прийняті в серпні 1943 р. III (Надзвичайним) Великим Збором ОУН Бандери (22), стали також програмою УПА. Відомі дві версії цієї програми, які поширювано у вересні 1943р. у формі брошурок-листівок. Перша має назву „За що бореться визвольно-революційна Українська Повстанська Армія (Короткий виклад ідеї і програми УПА)“ і починається реченням: „Ми, українські націоналісти, боремось за...“ (23). Друга, практично з ідентичним текстом, але починається реченням: „Українська Повстанська Армія бореться за...“ , має заголовок „За що бореться Українська Повстанська Армія?“. Вона була перевидана в 1949 р. також у формі брошури-листівки (24).

Потрібно бодай коротко описати цю програму, бо вона показує, за яку державу і за який лад боролися УПА і ОУН. Після загальних стверджень і пригадки, що УПА бореться проти комуно-більшевизму і націонал-соціалізму, у програмі сказано, що в „українській державі влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу“. У ній допускатиметься індивідуальне та колективне користування землею. Робітники повинні брати участь у керівництві заводами. УПА бореться за 8-годинний робочий день, справедливу оплату праці, вільний вибір професії, свободу профспілок,

повну рівність жінки з чоловіком, забезпечення всіх працюючих на старість, широке запровадження охорони народного здоров'я, за свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду, за повне право національних меншостей плекати свою власну по формі і змісту культуру.

Як бачимо, програма була наскрізь прогресивною.

На III (Надзвичайному) Великому Зборі головою Бюра Проводу ОУН було обрано Романа Шухевича – „Тура“. Вкоротці після того новообраний керівник ОУН в Україні був призначений на пост Головного Командира УПА, який він виконував під псевдом Тарас Чупринка.

УПА під командуванням ген. Т. Чупринки боролася проти німецької окупації аж до відходу військ націонал-соціалістичної Німеччини з території України. Але вона продовжувала боротьбу і проти російсько-сталінського панування на Україні. Як під час першого етапу боротьби, так і під час другого, мета залишилася одна: змагання за добробут і самостійність українського народу і за побудову української демократичної держави.

Історичну роль цих двох формувань у згаданій боротьбі описали у великій мірі підпільні автори. Один із них, А. Осипенко, зовсім правильно зазначус, що ОУН Бандери, в першу чергу, створила матеріальні основи для боротьби УПА (згуродження за допомогою своїх членів великої кількості зброї і боєприпасів). Вона також раціонально розв'язала питання (фахових командирських сил для УПА (військові курси для членів, старшинська і підстаршинські школи ОУН стали школами УПА; командирами всіх перших великих відділів УПА були провідні члени ОУН). ОУН післала до УПА велику частину свого членства.

Не менше важливим, за словами автора, є й той факт, що ОУН створила політичні передумови для виникнення УПА, стала її ініціатором і організатором та причинилася до її росту і боротьби. Їй треба було також доказати доцільність творення УПА і політично захистити її перед всякого роду критикою. ОУН допомогла УПА стати на „правильну, передову політичну плятформу“. УПА прийняла у свою ідейно-політичну скарбницю, крім програмових заłoженъ, також і прогресивний клич ОУН Бандери: „Воля народам! Воля людині!“ (25).

Це гасло відноситься до ще одного аспекту боротьби за Українську Державу, — до співпраці з іншими поневоленими народами. ОУН Бандери звернула увагу на цей аспект діяльності ще в 1940 р. Саме тоді, поширюючи вперше горизонт боротьби українського націоналізму, вона прийняла гасло „Свобода народам! Свобода людині!“ і оголосила в Маніфесті (грудень 1940 р.): „Ми, українці, підносимо прапор нашої боротьби за свободу народів та людини... Боремося за визволення українського народу та всіх поневолених Москвою народів“ (26). Треба додати, що цей Маніфест, у якому були висловлені також конкретні програмові заłoження щодо соціального і політичного ладу, був поширюваний на території України в 1941 р. Правда, співпраця поневолених народів у цей час не могла проявитися, з огляду на воєнну ситуацію.

Щобто в 1943 р. УПА побачила нагоду застосувати на практиці принципи спільної боротьби, тому що між німецькими військовими з'єднаннями, які воювали проти УПА, були також частини, що представляли різні національностей європейсько-

го Сходу й Азії. Цей рух довів до створення при УПА національних відділів і до скликання, з ініціативи УПА, Першої Конференції Поневолених Народів Східньої Європи і Азії, що відбулася в листопаді 1943 р. Ця конференція визначила спільні цілі і методи боротьби всіх поневолених народів.

Головне Командування УПА заініціювало акцію загальнонаціонального політичного центру, який керував би визвольною боротьбою за Українську Державу в умовах окупації України сталінським тоталітарним режимом. Ця ініціатива довела до створення в липні 1944 року Української Головної Визвольної Ради (УГВР), яка стала підпільним урядом України і політичним понадпартійним керівником Української Повстанської Армії (27).

І останній аспект боротьби за Українську Державу під час Другої світової війни — це вклад УПА й ОУН у поразку гітлерівської Німеччини.

За німецькими джерелами, вже у 1942 р., у наслідок діяльності збройного опору (отже націоналістичних груп, але також і советських партизанів, бо спочатку в німецьких звітах ще не трактували окремо ці два роди збройного спротиву) німці понесли немалі втрати в галузі охоплення збору збіжжя. Тоді як у районі Рівного вони ще могли вивезти збіжжя на 80 до 100%, в інших районах збір охоплено набагато менше: 28% — у районі Пінська, 32-35% — у районі Костополя, 25-30% — у районі Сарн (28).

У звіті від 4 квітня 1943 р., виготовленому урядом райхскомісара Коха, було сказано, що на Волині і на Поділлі „особливо небезпечними є виступи українських національних банд“, через цю можливість постачання дуже зменшилися, а подекуди впали на 50% (29). Звіт із травня інфор-

мував, що втрати постачання на Волині і Поділлі становили від 42% до 52%. До весни 1943 р. німці повністю постачали м'ясо для фронту з України, а від весни мусіли спроваджувати велику частину м'яса з Німеччини (30).

Українські національні повстанці, за німецькими звітами, атакували життєво важливі для постачання фронту і Німеччини об'єкти, залізничні шляхи, дороги, мости і т. д. Дуже часті пошкодження телефонічного зв'язку, точніше, головного кабеля, в околицях між Рівним і Житомиром, через який проходив зв'язок із Німеччини до фронтових армійських груп „А“ і „Південь“, мали, згідно зі звітом, „особливо шкідливі наслідки“ (31). До цього треба додати численні бої відділів УПА з німцями.

Отже, вклад українського національного збройного спротиву в поразку гітлерівської Німеччини був немалий.

Війна на українській території не закінчилася з кінцем Другої світової війни. Але в нових обставинах УПА, після кількох демобілізацій, мусіла змінити форми боротьби. На Конференції Проводу ОУН у червні 1946 р. було вирішено перейти з повстанської війни на підпільну боротьбу. У липні ген. Т. Чупринка видав відозву до УПА і заповів перехід до іншої форми боротьби. Пройшла переорганізація відділів УПА. За винятком нечисленних з них, які ще якийсь час оперували ударними відділами, всі інші відділи було розформовано, вояків переведено в підпільну мережу ОУН, яка стала мережею ОУН-УПА. Подальша боротьба вже велася у формі боротьби підпілля ОУН-УПА.

(Обговорюючи в 1950 році з нагоди восьмих роковин створення УПА тему: „УПА в сучасних

національно-визвольних змаганнях України“ (32), підпільний автор звернув увагу на різні досягнення боротьби УПА в період німецької окупації: оборона населення перед терором, знищенням, грабуванням хліба, насильним вивозом на роботи. Подібні досягнення були також і в період визвольної боротьби 1945-1950 років, при чому, наприклад, акції проти депортації і виселення відбувалися і на окраїнах української етнічної території — на Холмщині, Перемищині, Лемківщині. УПА, подібно як і ОУН, своїми численними публікаціями охороняла народ від духовного і політичного розкладу. Вона здійснювала дії також і зовнішньополітичного значення: крім звернень до сусідніх народів, відбулися пропагандивні рейди відділів УПА в Польщу, Білорусію, Румунію, Угорщину, Словаччину, Східню Прусію і на Захід.

Історична роль ОУН-УПА полягає також в тому, що завдяки їм справа визволення українського народу не була пов'язана з жодною чужою силою. Український самостійницький рух, спираючись на сили українського народу, зберіг чистоту боротьби за право цього народу на незалежне життя. Боротьба і діяльність ОУН-УПА залишили глибокий слід в українському суспільстві, в пам'яті народу, зокрема в тих областях, де ця боротьба відбувалася, і там, де Москва не змогла своєю пропагандою представити її у неправдивому, викривленому і ворожому світлі.

Ця боротьба зберегла і посилила усвідомлення прав української нації, патріотичні почування, які перейшли на молодші покоління. Завдяки її популярності та підтримці народу, вона тривала довго. Вона приготувала той ґрунт, на якому наступні покоління повели боротьбу іншими методами.

Ще 1945 року один із підпільних авторів І.М. Настасин, повний віри, писав: „На руїнах сучасного реакційного та імперіялістичного СРСР постануть вільні суверенні держави вільних народів, які будуть жити як рівні з рівними у дружніх взаєминах“ (33).

Це вже сталося. Члени ОУН-УПА вже тоді в це вірили, хоч мали на думці, очевидно, збройну боротьбу. Але треба признати, що збройна боротьба ОУН-УПА — навіть після її закінчення — втримувала і підсилювала в українців віру в себе, у свій народ, в його непорушне право на власну державу, право на волю, на щастя. Немає сумніву, що всі українці, яких ця віра вела колись у бій, і які її досі мають, та їхні нащадки і прихильники, представляють собою сьогодні необмежений потенціал для зміцнення і розбудови Української Держави, на який може спертися українська влада.

1/ ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 рр., (Мюнхен), 1955, с. 24-32.

2/ ОУН в світлі..., поп.цит., с. 48, 52.

3/ Микола Лебедь, УПА, (Мюнхен), 1946, с. 17.

4/ Документ Нюрнберзького процесу проти нацистів, 014-USSR [No 7], XXXIX, S.269-270.

5/ Німецький Архів, BA.R 58/219 f. 253 ff.

6/ А. Осипенко. Вклад ОУН у справу творення і розбудови УПА, УПА в світлі документів з боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу 1942-1950 рр.,

т. 1, с. 26-27.

7/ ОУН в світлі..., поп.цит., с. 62.

- 8/ ВАР 58/698 ф. 110-111
9/ ВАР 58/222 ф. 231.
10/ ВАР-ВГРН 22/175 Документ з 26.10.42.
11/ УГВР у світлі постанов Великого Збору та інших докуменів з діяльності 1944-1951 рр. (Мюнхен), 1956, с. 47.
12/ Літопис УПА, одноднівка В.О. „Буг“, Львів, жовтень 1947, с. 1.
13/ Там же, с. 2-4.
14/ Аркадій Жуковський, Орест Субтельний, Нарис Історії України, НТШ, Львів, 1991, с. 123.
15/ Ф.Д. Заставний, Українська діаспора, В-во „Світ“, Львів, 1991, с. 100.
16/ Отаман Тарас Бульба-Боровець. Армія без держави, спогади, Вінніпег, 1981, с. 121-122, 123, 125, 170.
17/ Звідомлення з окупованих територій, No 4, с. 5. ВАР 58/697 ф. 65
18/ Там же, No 55. ВАР 58/224 ф. 191-192
19/ Отаман Тарас Бульба-Боровець, поп. цит., с. 254.
20/ ОУН у світлі..., поп.цит., с. 83.
21/ Там же, с. 97-98.
22/ Там же, с. 107-112.
23/ Літопис Української Повстанської Армії, т. 1, Торонто, 1978, с. 121-126.
24/ Там же, с. 126-130.
25/ А. Осипенко. Вклад ОУН у справу творення і розбудови УПА, Осередок пропаганди і інформації, рік I, випуск ч. 1, 1948; УПА в світлі..., поп.цит. с. 22-31.
26/ ОУН в світлі..., поп.цит., с. 21.
27/ Див. Радович М.В., У спільному революційно-визвольному всеукраїнському фронті боротьби (До генези УГВР), Вісник, орган УГВР, ч. 4 (7), Київ - Львів, серпень 1945, с. 32.

соціалістичну дурійку, ані московське демократичне словоблуддя виносити на вівтар непогрішности й життєвої конечности.

Як головну аксіому, як альфу і омегу нашого буття, українські націоналісти визнають єдину Правду і нею укріплюють *Національну Віру*: найвищою, неоціненною та вічною суспільною вартістю є і повік залишиться *українська нація, а єдиним* гарантом її розбудови і процвітання, а навіть самого існування — *є Українська Самостійна Соборна Держава*.

Ця Правда є *основною* засадою українського націоналізму, який, і як *ідеологічна* побудова, і як *суспільно-політичний рух*, є життєдайним витвором української нації, із неї народжений і беззастережно служити їй покликаний.

Відкриті вороги і противники українського націоналізму, намагаючись під цю правду підкопатись і послабити його основу, безпідставно і зловмисно присвоювали йому штучно придумані характеристики. На жаль, інколи необачність у визначенні українського націоналізму допускали й деякі наші політологи та наукові дослідники.

Український націоналізм — ясно визначене явище, і етикеток, таких, як «народно-демократичний» чи «прогресивний», а також таких, як «інтегральний» чи «тоталітарний» не потребує, оскільки суть націоналізму характеризує його внутрішній зміст. Український націоналізм критично сприймає такі чи інші визначення, не дивлячись на те, чи походять вони від ворогів, а чи від тих, які нібито змагають до об'єктивного судження, відхиляються від розуміння реальної дійсности.

Взяти б на увагу такий факт: загальновідомо, що члени Організації Українських Націоналістів з-під

стягу Степана Бандери, що став *символом* національно-визвольної боротьби, були ініціаторами й головними організаторами *всеукраїнських* збройних сил — Української Повстанської Армії, п'ятдесятиріччя якої Україна відзначає в цьому році. Частина вищого командного складу, а також середнього і переважаюча більшість стрілецтва не були членами організаційних клітин. Але *всі* вони були українськими патріотами, борцями за українську державну самостійність, тобто у найвищому розумінні були *націоналістами* за переконаннями. Власною кров'ю писали вони героїчні сторінки історії України. Спитати б ярликотворців: який націоналізм — чи «демократичний», чи «інтегрально-тоталітарний» визнавали вони, коли життя за Україну покладали?

Російський імперіялізм і український націоналізм — два антиподи. Тому, власне, російські імперіялісти не гребують нічим і, як правило, вдаються до безсоромної брехні. У своїх опусах і засобах гидкої дезінформації вони силкуються прирівнювати український націоналістичний рух до нацизму, що виник в Італії під назвою фашизму, а в Німеччині — гітлерівського націонал-соціалізму. Безпідставність такої видумки очевидна: і фашизм, і націонал-соціалізм появилися на ґрунті *існуючих* держав. І фашисти, і націонал-соціалісти за державну самостійність не боролися. Всі свої зусилля нацисти спрямовували на загарбання чужих територій, на уярмлення волелюбних народів, а це означає, що за цілеспрямованням і за методами, стосовно досягнення своїх устремлінь, нацисти, як дві краплі води, були подібні до своїх побратимів — комуно-большевицьких ватажків.

Різноманітні імперіялісти на певному етапі знаходили співзвучність у поглядах і гармонійну

кого правління — становлять і в світовій історії унікальне явище. Ці козацькі держави — найвиштовніший доказ української неослабної життєздатності.

І втім на Україну нахлинуло нове, не менше від попередніх за виявом жорстокости, лихо, наслідки якого згубною загрозою нависли над українським народом. Лихо це: *московський імперіялізм* — несутвітнє потворище, що силкувалось перевтілитися то в „Третій Рим“, то в „захисника слов'янства та православ'я“, то в „месію народів“, то, врешті-решт, в „авангард світового пролетаріату й будівника комуністичного раю на землі“.

Російська імперія міняла маски, причепурювалась привабливими епітетами, проте її звіринна суть не мінялася ніколи.

І в наші, надіями й тривогами сповнені, дні російський імперіялізм, осуджуючи большевицьку кровожадність, перефарбовується в інший колір.

Не вникаючи глибоко в суть справи і ставлячи в основу не українську державну самостійність, а демократію, багато хто шукає співзвучности з російськими „демократами“, і не помічає, що ті на швидку руч спечені „демократи“ всіх зусиль докладають, щоб за всяку ціну зберегти цілість імперії. Великодержавницький шал і далі продовжує бути дороговказом не лише для відкритих московських шовіністів, але й для тих, що за „демократичним фасадом“ отаборились.

Правду кажучи, і в Росії демократичні ідеї не погасли, але справжніми демократами годиться називати *лише* тих, що за кожним народом визнають *право* відірватися від імперського монстра, і самому рішати свої політичні, економічні та культурні питання у межах власної державної самостійности.

І тут напрошується аналогія: рівно 75 років тому, в Києві, у березні 1917 року, утворився перший український парламент — Центральна Рада, у склад якої ввійшли в переважаючій більшості політичні діячі соціалістичних переконань. Невелика кількість українських націоналістів-самостійників, очолена Миколою Міхновським, губилася між соціалістами. На превелике лихо, не самостійну українську державність попервах виносили соціалістичні ентузіясти на найвищий п'єдесталь, а теорію соціалізму, сподіваючись, що соціалізм буде тим виміряним помостом, на якому зійдуться соціалістичні діячі інших народів, у першу чергу російські, і вони разом з українськими соціалістами полюбовно вирішуватимуть усі спірні питання.

А тим часом, учинивши насильницький жовтневий переворот у Петрограді, соціал-демократ Ульянов-Ленін кинувся рятувати російську імперію. Не соціалізм ставив він тоді на перше місце, а імперію, добре знаючи, що без України російська імперія повновартісною не може бути. Большевицьким патажкам і на думку не приходило відстоювати мир. Коли наші соціалісти ще в середині січня 1918 року пасивно ставилися до організації власного війська, „вождь світового пролетаріату“ випадливо гуртував збройні ватаги, не гребуючи залучати туди й учорашніх цареславців, і шляхом брутального насильства, проливаючи ріки крові ні в чому неповинних громадян, відбудовував стократ гіршу за попередню, цим разом „червону гюрму народів“.

Навчені гірким досвідом, змагаючись за виживання народу та прагнучи своїм нащадкам у спадок передати не кайдани, а соняшну свободу, наші сучасники і не сміють, і не мають права ані

28/ BA R 58/699 f.121.

29/ BA R 6/492 f. 5-10.

30/ BA-MA RW 41/44 Nr. 1678/43 s. 4

31/ BA-MA RW 2/v 2339 f. 42; Літопис УПА, т. 6, Торонто, 1983, с. 81-83.

32/ Видання Осередку інформації і пропаганди при Проводі ОУН в Україні, 1950; перевидано ЛВУ, Торонто, 1950, с.7-10.

33/ Настасин І.М. В умовах нової дійсности (підсумки і перспективи), Вісник УГВР, поп.цит., с. 49.

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ (конспективний нарис)

Історично склалося так, що протягом віків на широких просторах прославленої землі, що носить імення *Україна*, періоди квітучого розвитку чергувалися з роками занепаду. Із давніх давен тут точилася безпощадна боротьба між діаметральними протилежностями: світлі сили добра й злагоди, суспільної справедливості, прогресу та високої гуманності чинили шалений опір темним силам зла, насильства й грабіжництва та дикого безкультур'я. Боротьба ця ведеться і до сьогоднішнього дня і не має вигляду на те, щоб закінчилася в недалекому майбутньому.

Погляньмо на сиву давнину: могутня Київська Русь і її єдино законна спадкоємниця Галицько-Волинська держава, досягнувши вершин усебічного розвою, тривалий час були забором європейської культури та цивілізації перед навалами кочівничих орд. Але в результаті жорстоких війн із напасниками й бентежного внутрішнього сум'яття стрімкий політичний зліт почав пригасати, врешті ці держави були змушені припинити існування, настало важке лихоліття. Послабли, але не завмерли животворні сили наших предків.

Без сторонньої помочі та сприяння, самотужки створена своєрідна демократична республіка Запорізька Січ, а згодом до життя покликана Гетьманська Україна — держава з рисами республікансь-

координацію у вчинках. Так сталося в серпні 1939 року, коли Сталін побратався з Гітлером. Співпраця нацистів із комуністами — факт історичний, а це означає, що і слово „комуно-фашизм“ має право на існування. Українські націоналісти дали правильну оцінку обидвом імперіялізмам і спрямували вістря боротьби проти них.

Український націоналізм — це та могутня сила, яка ніколи не схилялась, і ніколи не схилиться перед ворогами українського народу.

Український націоналізм ніколи не поступиться своїм принципом, ніколи не припинятиме боротьби за відновлення української держави, за її укріплення, розбудову та процвітання. Дарма зловмисники, хто пошепки, а хто напівголосу висловлюється, мовляв, націоналізм — пережиток, який нібито відіграв свою роль, і пора йому зійти з політичної сцени, що на користь, у першу чергу, носіям російської імперської зажерливості. Адже й у найважчі часи, коли над українським народом нависла смертельна загроза, коли з політичної арени зійшли всі українські партії, український націоналізм не тільки вистояв, але й далі вів боротьбу проти окупантів. На жертівнику української нації поклали своє життя десятки тисяч найкращих синів і дочок України — українських націоналістів-героїв, а між ними видатні керманичі українського націоналістичного руху: Євген Коновалець, Роман Шухевич, Степан Бандера... Усе своє свідоме життя, весь невтомний труд, усі найкращі помисли віддали Україні видатні сподвижники націоналістичної думки: Зенон Коссак, Степан Ленкавський, Ярослав Стецько...

Наймогутнішою силою українського народу, що і в минулому, і під сучасну хвилю захищала і

охищає українські національні інтереси, був і є український націоналізм.

Українські націоналістичні ідеї знаходять живий відзвук серед широких народних мас України. Когорти націоналістичних поборників ростуть, а це доводить імперіялістичних акул до гістеричного шалу.

Вдаючись до несусвітніх видумок та інсинуацій, пороги України з усіх сил намагаються український націоналізм очорнити, понизити, представити його як реакційне явище. Починаючи з опошлювання самого терміну „націоналізм“, вони заперечують його конструктивну, а навіть патріотично-психовну силу.

Вороги пов'язують появу націоналізму з певним вузьким регіоном, а навіть із трансплантуванням його із неукраїнських теренів.

Український націоналізм виник із надр української нації, має свою історію, і в процесі розвитку став явищем багатограним.

Звернімся до джерел сучасного українського націоналізму, до його вихідної позиції.

У той час, коли за стараннями імперських сил Росії, Україну перетворено в колонію, і навіть закріплено за нею гидотну кличку Малоросія, коли, здавалося, наша Батьківщина залишилась живою лише в піснях і звичаях, Провидіння послало нам Спасенного Мужа — Тараса Шевченка, Апостола нової Національної Віри. Світосприймання Шевченка, з'ясоване у його літературній творчості, стало *основою суто української ідеології*.

У „Посланії“, написаному під кінець 1845 року, поет дає чи не найвлучніше визначення *нації* найкоротшими словами: „і мертві, і живі, і ненароджені“. У цьому вислові зазначається, що нація

не є укладеним у нетривалий відтинок часу явищем, не випадковим, не розпливчастим; врешті, вона і не етнографічна маса, здатна раніше чи пізніше розплистись у бурунах чужого моря.

Нація — за територіальним розміщенням, культурою і традицією, а передовсім за усвідомленням, розумінням і відчуттям своєї окремішности та за непохитним бажанням до повного самовияву — є органічно спаяною спільнотою. Вона коріниться у глибокому минулому, із надр віків черпає свої духовні сили, вона житиме і в „ненароджених“, що окрилюватимуться високими ідеями попередніх поколінь і примножуватимуть успадковане новими цінностями.

Шевченко наголошував і на тому, що „в своїй хаті своя правда, і сила, і воля“, а це означає, що правда лише у своїй хаті-державі, що держава найпотрібніша. Вона єдиний гарант нації. Шевченкове визначення нації та держави стало вихідною основою та ідейною опорою українського націоналізму. Шевченкові аксіоми — незаперечні й святі для кожного українця — сприймаються і будуть сприйматися українськими націоналістами так, як сприймаються євангельські правди віруючими християнами.

Апостольські слова Тараса Шевченка, посіяні на здоровому ґрунті, дали здорові й багаті сходи. Сто років тому, влітку 1891 року, у тридцяту річницю смерті Кобзаря, група молодих українців, що осуджувала середовища льюальних до московського окупаційного режиму „малоросіян“, а також критикувала аполітичних „українофілів“, заснувала Братство Тарасівців, ідейним надхненником якого був, тоді ще студент, а пізніше — відомий як видатний політичний діяч — націоналіст Микола

Міхновський. Це була перша, у сьогоденні розумінні, націоналістична організація. Два роки пізніше у львівській „Правді“ опубліковано ідейно-політичні настанови Братства, які рішуче відкидали і ліберальне та кволе у своїх виявах українське культурництво, і федералістичну концепцію Михайла Драгоманова, що в основу клала не самостійність, а „демократизацію“ Росії.

Програмові засади Братства — аргументовані й ґрунтовні, а своєю ясною, безапеляційною та конкретною постановкою не втрачають ваги і в наші дні. У політичному „Вірую“ Братства написано: „Ми, що ... бажаємо всій людськості ... добра і широкої волі, повинні бути *націоналами* (тобто — націоналістами), бо того вимагає від нас моральне почуття наше“. „Ми повинні віддати всі свої сили на те, щоб *визволити* націю від гніту...“ „Ми ... змагаємось проти всякого деспотизму, або опікунства, над яким би се не було народом ... народи в російській державі не можуть (жити) разом... ми працюватимемо в такому напрямі, щоб він сприяв розбити російські кайдани й визволити усі народи з-під гнітучого їх деспотизму й централізму.“

Проголошені Братством Тарасівців ідеї не погасли, не зважаючи на те, що у 1893 році московською поліцією воно було розгромлене.

Критичну позицію щодо проголошених у програмі Тарасівців ідей зайняв Михайло Драгоманов — речник спільности українсько-російських інтересів. Проте українська самостійницька думка не згасла, а навпаки — знайшла нових популяризаторів. Одним із них був Юліян Бачинський — автор опублікованого у Львові в 1895 році твору „Україна ірредента“, головна теза якого гранично ясна: «Політична самостійність України — то

кондіціо сіне ква нон, тобто передумова, без якої не може бути її економічного і культурного розвитку, умова — взагалі, можливості її існування».

П'ять років пізніше, в 1900 році у Львові, студентське віче винесло запропоновану Лонгином Цегельським (пізніше широко знаним політичним діячем, а тоді ще студентом, близьким знайомим і однодумцем Міхновського) резолюцію-маніфест, у якій заявлялось: „Зваживши, що тільки самостійна національна держава є єдиною формою, в якій можливий правильний розвій, (українська молодь) признає і заявляє: здвигнення самостійної української держави в етнографічних границях є неперемінним і конечним“.

На особливу увагу заслуговує ставлення до української державности „титана думки і праці“ — Івана Франка, що деякий час поважно прислуховувався до поширюваних Драгомановим політичних думок, та, нарешті, розійшовся з ним і став його опонентом.

Під кінець 1900 року в „Літературно-Науковому Віснику“ Франко помістив статтю „Поза межами можливого“, у якій заявляє:

„Все, що йде поза рами нації, це або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеями хотіли б прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими „вселюдськими“ фразами прикрити своє духовне відчуження від рідної нації... Може бути, що колись надійде пора консолідування якихось вольних міжнародніх союзів для досягнення вищих міжнародніх цілей. Але це може статися аж тоді, коли всі національні змагання будуть *сповнені* і коли національні кривди та поневолення відійдуть у сферу історичних споминів.“

Франко, чи не перший, підкреслює, що в ідеалі національно-державної самостійності вміщуються не лише ідеали політичної волі, але й ідеали *соціальної справедливості*. Він особливо підкреслює те, що «економічне питання» при справі політичної самостійності треба класти як *вихідну* точку. Франкову думку обґрунтовували пізніше чільні націоналістичні теоретики — Ярослав Стецько та інші.

Хіба ж тепер в Україні, яка має поки що *лише декларативну* державну самостійність, економічні питання і їх правильна розв'язка не в ряді найважливіших?

Нав'язуючи до сьогочасного положення в Україні, констатується той безспірний факт, що *короткохвилю* і мітингова еuforia будила народні маси з летаргічного сну, але це вже давно минувлий етап, бо еuforiaю державно-політичні та соціально-економічні питання вирішити неможливо.

Хто не лише проголошуватиме думку, що за умов повної української державної самостійності, при зусиллях усіх народніх верств, протягом кількох років можна Україну вивести з економічної кризи й поставити її у ряд економічно розвинутих країн, але й *практично* проводитиме той важливий задум у житті, той здобуде признання народу, і перемогу.

Недарма ж російські імперіялісти всіх сил докладають, щоб ставити колоди Українській Державі на шляху укріплення її економічного потенціалу. Р'ятівники імперії, що силкуються загнати український народ у нове колоніальне рабство, і у сфері економіки застосовують свої деструктивні заходи.

Характерна особливість українського націоналізму, яка відрізняє його від інших ідеологічних

структур і суспільно-політичних утворів, — це *багатогранність*. Якщо боротьбу за політичну волю в умовах державної самостійності вважати *першою* і найголовнішою гранню, то соціальне визволення і боротьба за нього, та й загалом правильна постановка економічно-соціального питання є не менш важливою гранню українського націоналізму.

Обидві грані — і політична, і соціально-економічна — однаково життєдіяльні, виступають поряд і сплітаються в одну органічну цілість. Зародок першої грані коріниться у пророчому, безапелляційному й логічно виваженому вислові Шевченка: „в своїй хаті своя правда...“, зародок другої — в науковому трактаті Франка „Поза межами можливого“. Геніяльні думки Шевченка і Франка — могутні й незнищенні *опори* українського націоналізму.

Велика й непоборна сила українського націоналізму утверджується у *спадкоємності* самостійно-державницьких ідей. Спадкоємність — одна із специфічних ознак і граней українського націоналізму. Жоден суспільно-політичний рух не повинен навіть називати себе *націоналістичним*, якщо він не признає спадкоємності ідей, або нехтує спадкоємністю; свою появу датує за власними вподобаннями чи від неї бере свій відлік.

Окрилені Шевченковим „Заповітом“, одушевлені художніми, науковими й публіцистичними творами Франка, Лесі Українки, українські патріоти на схилі ХІХ— початку ХХ ст. почали організовувати перші українські націоналістичні клітини. Ідейне спрямування, започатковане на Наддніпрянщині Міхновським, а в Галичині — Бачинським, Цегельським та іншими поборниками Самостійної України, лягло в основу організованих структур,

таких, як Революційна Українська Партія (РУП), що була утворена стараннями членів колишнього Братства Тарасівців; Українська Соціалістична Партія (УСП), яка закликала до боротьби за усаможливлення України від Росії; врешті, Українська Народна Партія (УНП), що носила соборницький характер, а в 1904 році утворила перший бойовий загін під назвою „Оборона України“; і, накінець, утворене в 1912 році групою київських студентів націоналістичних поглядів „Братство Самостійників“, передвісником якого була таємна студентська організація „Молода Україна“, покликана до життя 1899 року.

У той час, коли на українських землях під російською окупацією перші клітини державницького спрямування почали утворюватись і розгортати політичну працю, в 1899 році стараннями Юліана Романчука, Івана Франка і Михайла Грушевського покликано до життя Національно-демократичну Партію у Львові, яка наступного року в своїй декларації стверджувала: „Нашим ідеалом повинна бути незалежна Русь-Україна, у якій всі частини нашої нації об'єдналися б в одну новочасну культурну державу“.

У перших десятиліттях ХХ ст. активізація українського політичного життя відчутно позначається. Та й загалом, останню чверть століття перед Першою світовою війною можна б назвати періодом неослабленого шукання виходу з катастрофічного положення української нації.

З огляду на те, що умови розвитку суспільно-політичної активності під Австрією були кращі ніж під російською займанщиною, дехто з політичних діячів переїхав до Галичини. До таких належав і Дмитро Донцов, який, не зважаючи на те, що протягом три-

валого часу був активним соціал-демократом, перейшов на націоналістичні позиції. Будучи послідовним і непримиренним ворогом російського імперіалізму, Донцов мав деякий вплив на формування політичної думки, хоча членом Організації Українських Націоналістів, основаної в 1929 році, ніколи не був та ідеологом ОУН не вважався.

У процесі розвитку української націоналістичної думки в Україні гідним уваги є реферат Д. Донцова „Сучасне політичне положення нації і наші завдання“, виголошений на Другому всестудентському з'їзді 1913 року у Львові. Донцов писав: „Росія взагалі не лишила нам свободи вибору. Вона поставила перед нами дилему: або цілковита національна смерть, або безпощадна боротьба“, а тому „актуальним є гасло *відірвання* від Росії, зірвання злуки з нею, — політичний сепаратизм“.

У вищеназваній праці Донцов, беручи до уваги можливість збройного конфлікту між Австрією і Росією, передбачив, що для української визвольної політики створюються нові сприятливі перспективи. Він схилився до концепції: об'єднати українські землі, як окремий коронний край, у межах Австрійської імперії. (мався на увазі перехід українських земель з-під Росії під скіпетр австро-угорських монархів). Донцов писав: „Пробудження неісторичних націй (а зосібна української) викликає для українців потребу *нової політичної гравітації*“⁴. І конкретизував: „Чинний уділ в австро-російським конфлікті по стороні Австрії в цілях реалізації програми сепаратизму — ось має бути гасло нинішнього дня“. Отже, орієнтація на чужі сили, а, можливо, і щось більше, як політична орієнтація.

Українські націоналісти, зокрема Організація Українських Націоналістів з-під стягу Степана

Бандери, розраховували на власні сили, категорично відкидаючи всілякі політичні орієнтації.

Наскільки ОУН відійшла від будь-яких розрахунків орієнтуватися на чужі сили, тобто відкидаючи донцовську концепцію, відображено в політичних постановах Великих Зборів ОУН. У постановах Великого Збору ОУН (Другого), що відбувся в Кракові у квітні 1941 року, написано:

„Організація Українських Націоналістів бореться за Українську Самостійну Соборну Державу, за визволення поневолених Москвою народів Східної Європи й Азії, за повний справедливий лад на руїнах московської імперії ССРСР. Організація Українських Націоналістів продовжуватиме всіма силами революційну боротьбу за визволення українського народу без огляду на всі територіально-політичні зміни, які зайшли б на терені Східної Європи.“

Організація Українських Націоналістів відкидала і відкидатиме будь-які політичні орієнтації. Ця прямолінійна позиція залишається непорушною та дійсною на всі часи.

У розвитку націоналістичної думки ОУН ясно визначила своє ставлення до імперіялізму й імперіялістів. З'ясовано це в програмових постановах Третього Надзвичайного Великого Збору ОУН, що відбувся в серпні 1943 року на Тернопільщині: „(ОУН) бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно і політично та визискує економічно інші народи. Тому ОУН бореться проти ССРСР і проти німецької „Нової Європи“.

Український націоналізм — це національно-визвольний рух, який бореться за Українську Самостійну Соборну Державу, за її всебічний розвиток

й укріплення, за те, „щоб кожна нація жила *вільним* життям... Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних самостійних державах — це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національних і соціальних питань...”

„Організація Українських Націоналістів проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіялістичні цілі, „брав під охорону“, „під опіку“ інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст.“

„В Українській Державі, — підкреслюється в постановах ОУН, — влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу. Не маючи загарбницьких цілей та поневолення країн і пригноблення народів у своїй державі, народня влада України не витрачатиме часу, енергії та коштів на творення апарату гноблення. Українська народня влада всі економічні ресурси та всю людську енергію спрямує на побудову нового державного порядку, справедливого суспільного ладу, на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу“.

Організація Українських Націоналістів уважала й уважає, що справа української державности — це справа всього народу. В постановах ОУН зазначено: „Тільки одностайною боротьбою український народ здобуде й укріпить Українську Самостійну Соборну Державу. Тому нашим завданням є залучити якнайширші народні маси до плянкової, активної боротьби“.

Організація Українських Націоналістів визнає, що життя ставить нові вимоги перед усіма: робітниками, селянами, інтелігенцією. Що ж стосується людей розумової праці — вчених, інженерів, учи-

телів, письменників, працівників усіх сфер духовного життя — треба, щоб за їх стараннями проходив процес духовного відродження народу, щоб викорінювати всі ті негативні явища, які насаджував і прищиплював окупаційний режим. (Лише шлях духовного відродження веде до щастя й перемоги.)

Український націоналізм ніколи не дозволить укорінюватися таким деструктивним явищам, як політичний догматизм, монопартійність, вождизм, топтання загальнолюдських прав тощо.

Наприкінці хотілося б кількома словами з'ясувати ще одну, особливу грань українського організованого націоналістичного руху — *виховання* його учасників, а зокрема, виховання юнацтва і молоді.

Виховання на ідейних засадах українського націоналізму гартувало й укріплювало борців за волю України, за її державну самостійність. Виховання великою мірою вплинуло на жертовність і героїзм командирів і стрільцтва Української Повстанської Армії, проявлені в роки збройної боротьби проти окупантів.

«У вихованні кується наша *перемога*», — проголошували поборники самостійницьких ідей.

Виховані в душі патріотизму — українські націоналісти не припинять боротьби за Україну, за народ, за укріплення Української Самостійної Соборної Держави.

Слава Україні!

РОЗПОДІЛ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Хвальна Президіє, дорогі подруги, друзі, шановні гості.

Поштовх до самовизначення, отриманий суспільством від національно-визвольних сил, протягом останніх двох років привів до ситуації, коли до будівництва Української держави приступили люди, які на початку цього процесу не лише не мали гадки будувати державу, а й протидіяли визвольному процесові, опонували ідеї Самостійної України. Після 24 серпня 1991 р. процес визволення зайшов так далеко, що багато питань державного творення вирішувалося саме колишніми опонентами самостійності. Незважаючи на діяльність нелегальної комуністичної партії, яка до останнього моменту наполягала на підписанні союзного договору, армії і особливо — КГБ, з їх збереженими загальноімперськими структурами, навіть спроба спинити рух України до незалежності шляхом застосування грубої військової сили в реальній політичній ситуації ймовірно дала би протилежний результат. Після референдуму 1 грудня та прийняття присяги на вірність народові України військами, розташованими на її території, такий поворот подій виглядає малоімовірним. Це не означає, що в штабах політичних сил, які борються за відродження імперії, не розробляються відповідні пляни. Якщо є проімперські сили, то й існують проімперські пляни. Однак історичний досвід свідчить, що в ситуаціях, подібних до тієї, в якій зараз опинилась Україна, Російська імперія

мала кілька добре відпрацьованих варіантів дій, які перед застосуванням мілітарної сили передбачали послаблення державної влади в країнах — об'єктах нападу.

Очевидно, що людей з націоналістичним світоглядом насамперед цікавить розподіл сил на осі „за“—„проти“ Української Держави.

Позаяк будівництво держави починається від державних структур, варто почати від Президента України Леоніда Кравчука і тої, ще неформальної політичної структури, яку в засобах масової інформації називають „партією влади“. Структура ця почала формуватися в середовищі суверен-комуністів, проте політична еволюція її ще не закінчилась. Логіка розвитку мала би перетворити це середовище в лівоцентристський рух. Однак, серед політичних сил, які підтримували Л.Кравчука під час президентських виборів, були й такі, що робили це з тактичних міркувань. Зокрема, цілком природним є тяжіння державно-партійної номенклатури або апарату одержавлених профспілок до соціалістичної партії.

Позицію Леоніда Кравчука у спектрі політичних сил України французька газета „Монд“ ще в травні 1991 року визначила як пропозицію „поміркового націоналіста“. Мусимо визнати, що за неповний рік ця оцінка отримала підтвердження на практиці. Якщо згадати всю діяльність Кравчука від часу його обрання Головою Верховної Ради, можна зробити прогноз, що в майбутніх рішеннях він схилитиметься до націоналістичної позиції, категорично уникаючи загострень політичної ситуації всередині України.

Як вже було згадано раніше, номенклатурний апарат державної влади, який підтримав Кравчука

під час виборів, ще не оформився у вигляді політичної структури. Цілком можливо, що оформитись таким чином йому не дасть сам Кравчук. Інтереси цієї верстви вимагають збереження феодалних порядків в Україні, що зовсім розходиться з інтересами розвитку держави.

Іншою політичною і економічною силою є „Нова Україна“, структура ліберально-демократичного характеру, яка є логічним продовженням діяльності ПДВУ. Хоча її лідери відверто заявляють про свою опозиційність до президента, останній досить вдало гасить енергію протистояння, призначаючи власне лідерів „Нової України“ на відповідальні державні посади. Є підстави вважати, що в майбутньому „Нова Україна“ перетвориться (можливо, що збережеться назва ПДВУ, та не в назві справа) у впливову політичну силу, партію промисловців, яку кожна інша сила буде змушена враховувати у своїх політичних планах. Безумовно, ця структура не буде стояти на відверто націоналістичних позиціях, проте конструктивно працюватиме у сфері державного будівництва.

Крім ПДВУ, ліберально-демократичний, або точніше, соціал-ліберальний напрямок представляють ДемПУ та СДПУ. На відміну від ПДВУ, яка шукала і знайшла економічну базу своєї діяльності, УРП досі найбільше уваги приділяла ідеологічним питанням та розбудові організаційної структури. Це партія консервативного характеру, правоцентристська. Досі, згідно заяв її лідерів, вона сповідувала ідеологію національного визволення і це було домінантою в її роботі з масами. В теперішніх умовах доведеться змінювати акценти своєї діяльності в бік державотворчих і соціальних питань, визначатись із економічною або ж соціальною базою

своїєї діяльності. Міцна організаційна структура партії повинна полегшити цей перехід.

Народний Рух України не зараховується до партій, однак, також є впливовою політичною силою, має добре розбудовану організаційну структуру. Незважаючи на збереження єдності НРУ на його останньому великому зборі, треба зазначити, що основним стрижнем, який дотепер об'єднував його членів, було прагнення національного визволення. Після проголошення незалежності сила цього об'єднувального мотиву слабшає. Майбутнє Руху визначатиметься тим, чи вдасться його лідерам знайти ідеологічні, політичні, соціальні й економічні мотиви та чинники, або ж форми діяльності, які зберегли б його як цілісну структуру.

Не можна оминати увагою тих політичних сил, які свого часу об'єднувалися в УМА. На відміну від попередньо згаданих структур, остання вибрала альтернативний шлях боротьби за незалежність: не проникнення своїх прихильників у структуру влади, а створення зовсім відмінних органів влади. Не можна твердити, що це було хибне рішення: у процесі визвольної боротьби, коли її доля ще не вирішена, визвольні сили зобов'язані природнім способом закривати всі ділянки фронту боротьби. Однак, після проголошення Незалежності, референдуму, прийняття присяги військами і дипломатичного визнання України в світі, така політична лінія стає безглуздою, бо в умовах державності є просто отаманщиною. Зрозуміло, що час ставить перед цією помітною в політичному житті силою вимогу знайти своє місце в умовах державного будівництва України.

Із другого боку вододілу боротьби за державність стоять ті сили, які вийшли з надр захисни-

ків імперії — КПСС, КГБ, Совармії та ВПК (військово-промислового комплексу). У політичній сфері ця структура завершувалась компартією. Мрійників та ідеалістів у колишньому керівництві КПУ зараз немає, керує ними суто матеріальний інтерес і бажання повернути повноту влади. Тому, як і в інших країнах Європи, комуністи припинили годувати маси байками про світле комуністичне майбутнє, а зосередились на тезі „необхідности захисту матеріальних інтересів трудящих в умовах загальної економічної кризи“. Крім того, в силу згаданих вище факторів, при кожній нагоді буде пропагуватись ідея збереження хоча б частини імперських державних структур — стратегічна оборона, спільний економічний простір. Існуючі умови політичної боротьби примусили екскмуністів заснувати партійну структуру парламентського типу — соціалістичну партію. Однак, це не єдина сила з табору захисників імперії. До такого висновку спонукає факт: люди, які віддали стільки зусиль у боротьбі з національно-визвольним рухом, нікуди не поділись, займають важливі посади в господарській ділянці, війську, Службі Безпеки, мають між собою тісні, часто родинні зв'язки. Поступово втрачаючи командні позиції в суспільстві, вони природним способом мають за що боротись. Основна лінія боротьби цих сил проти Української Держави — розчленування України і відторгнення частини українських земель, створення внутрішніх слабостей в українському суспільстві. Це їх зусиллями створена республіка Крим, здійснюються спроби автономізації Закарпаття, Новоросії, Донецько-Криворізького регіону, підігріваються міжконфесійні конфлікти. Наявність таких сил у політичному спектрі України, які є, по суті, п'я-

тою колоною колишньої метрополії в незалежній державі, свідчить про незавершеність визвольного процесу.

З іншого боку, перелік політичних сил, які шукають свого шляху у справі побудови держави, свідчить про те, що Україна знаходиться на етапі, який у процесі свого розвитку перейдений багатьма державами. У цьому процесі цілком нормальним є формування парламентської партії націоналістичного типу, і слід сподіватись, що ОУН, опираючись на досвід свого членства з різних демократичних країн світу, докладе зусиль, щоб у процесі її створення був врахований історичний досвід інших країн. Націоналізм може і зобов'язаний стати тією силою, яка поверне збайдужілим масам віру в реальність виведення України з економічної кризи, зробить суттєвий внесок у процес державного будівництва України.

*Лариса Скорик,
народний депутат України.*

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОВНОГО ВІДОКРЕМЛЕННЯ ВІД РОСІЇ

Вельмишановні пані і панове!

Мені було би дуже приємно зробити тут аналізу дисертаційного типу. Але, на мою думку, то не є така проста річ, тому що та ситуація, у якій ми є нині, занадто непрозора, занадто недвозначна, і на істину в останній інстанції не претендує. Тільки час розставить акценти. Адже цей рік має з'ясувати, чи обійдеться Україна без конфлікту з Росією, чи вдасться їй вийти з-під того пресінгу спокійно, чи її затягуватимуть у ті кола, де розіграється остання драма імперії.

На мою думку, на жаль, об наш здоровий і незнищений дух націоналізму починають вдарятися, його намагаються затягнути у свої спекуляції діячі, які обстоюють ідеї єднання з демократичними силами Росії, бо без них, мовляв, Україна не вийде на дорогу свого демократичного будівництва. Чи є такі твердження з переконання, чи з нерозуміння?..

Я тих демократичних сил в Росії не бачила і гадаю, що до кінця свого життя вже не побачу. І якщо сьогодні є орієнтація проімперських внутрішніх сил на підтримку КПСС, то для мене абсолютно незрозумілою є орієнтація наших, більш-менш прогресивних сил на російських демократів. Я вбачаю в цьому небезпеку особливого характеру, бо вона так гарно закамуфльована тим, що можна назвати новітнім космополітизмом.

Сьогодні шириться переконання, що об'єднання „Нова Україна“ є чимось демократичним. Особисто я так не вважаю, тому що мала можливість переконатися, що в цьому утворенні зацікавлені наші соціалісти. Велику роль в ньому відіграють підприємці, що ще вчора були керівниками большевицьких підприємств, які наплодили масу малих і спільних підприємств. Ці підприємства виявилися нічим іншим, як місцем збереження партійно-мафіозних грошей.

У тій партії, яка вилонюється з „Нової України“, є багато вчорашніх комуністів, які ще донедавна намагалися створити демплатформу в КПСС, щоб самим там керувати.

Також вважаю, що в ПДВУ є надзвичайно багато російського шовінізму, прикритого або неприкритого, якого достатньо й у Верховній Раді, а особливо багато в обласних відділеннях ПДВУ. Треба бути обережними, щоби нас під найкращими гаслами єднання з демократичними силами незакінченої імперії не звели на манівці, як це вже було у 1919 році.

Стоїть дилема: чи можна дозволити собі представництво центру, тобто Президента, а чи треба негайно приступати до демократичної виборної системи? Можу сказати, що виконавча влада виявилася дуже неефективною і щось треба робити. Надії на те, що ми виграємо вибори, немає, оскільки в Києві по Залізничному районі вибори не відбулися(і це в столиці!). В інших місцях України політична активність населення ще нижча, на виборах ми можемо втратити момент. А він зараз полягає в тому, щоби провести посівну і восени мати що зібрати. Бо хліб є одним із головних чинників відстоювання нашої незалежності. Вибори зараз

швидко можна провести на найнижчому рівні, де ситуація характеризується, як „я всіх знаю“. Це маленькі міста, села. До речі, багато де саме так і роблять. Зібравшись на спільну сходку, усувають голів колгоспів, обирають нового голову сільради.

Багато демократичних сил сьогодні хочуть бути опозицією. Одна опозиція вже є. Вона складається із колишніх большевиків, російських шовіністів і окремих осіб, які ставлять свої особисті амбіції вище ідеї.

Сьогодні дехто із промовців починав із характеристики діяльності Л. Кравчука. Це, можливо, символічно, що його намагаються, за прикладом західних масмедій, також назвати українським націоналістом. Шовіністи-великодержавники постійно наголошують на тому, що Україна йде під національно-комуністичним проводом.

Я хочу надіятись на те, що національне відчуття є тим головним відчуттям, яке може порятувати Україну. Якби ми в глибині серця звернулися до себе — чи не спекулюємо ми, шукаючи в тих, хто найбільше відповідає за впровадження цього шляху, ворогів нації?

Державне будівництво без уряду, який проводить це будівництво, неможливе. Чи маємо ми зараз такий уряд? Очевидно, ні. Але ми спостерігаємо непоганий варіант, який нам пропонує сьогодні Президент, а саме: підготовка нульової кляси для уряду. Вже відбулися деякі зміни в уряді: зняли з посад Ткаченка й Мінченка, поставили віце-прем'єра Ланового, представника „Нової України“, який не захопив мене своїм опонуванням до економічної програми Кравчука. І маю стверджувати, що саме Кравчук зумів дати відповідну оцінку і „Новій Україні“, і Лановому, і ПДВУ. Сьогодні уряд зробити

таким, яким хочемо, і поставити до нього людей, які б вели державне будівництво, — надзвичайно важко. Ініціативи в тих, хто зараховував себе до демократів, ніколи не було. Ми не мали можливості перевірити себе на високих посадах. Для того, крім ідей, потрібно ще й рухатися. А практика наших демократичних місцевих Рад показала, що все не так легко, як нам здавалося спочатку. Треба мати професіоналізм, а його треба підготувати.

Першим кроком до цього є створення Державної Думи, а з неї — нульової кляси, з якої мають вийти нові члени уряду. І важливо, щоб її пляни і програми розроблялися паралельно до урядових. Цілком можливо, що із лона цієї Думи вийдуть майбутні урядовці. А зараз, напередодні сівби, створювати урядову кризу є абсолютно невідповідальним, бо ні до чого доброго криза не призведе. Поки ми не зрозуміємо, що незалежність України залежить від повного відокремлення від Росії, в першу чергу, в ідеологічному пляні, ми ніколи не збудуємо того, що зветься Українською Державою. І нехай не ображаються на мене росіяни, бо я не критикую їхній народ, я критикую їхню страшну багатовікову тоталітарну систему.

Ми маємо усвідомити одну річ. Президенти й уряди приходять і відходять, а держава залишається на віки. Тому зараз маємо використати сили всіх, хто докладає їх до розбудови. Ми завжди були демократами до того часу, поки нам не імпортували найрізноманітніших тоталітарних режимів. Повірьмо собі і надіймося самі на себе.

Слава Україні!

Слава українському націоналізмові!

ЗА ЯКУ УКРАЇНУ?

Споконвіку людство прагне свободи й справедливості. Історія — це наче б хронологія людського прагнення до справедливого суспільно-політичного ладу. В новітній добі наріжним каменем міжнародного права та міжнародних стосунків стала концепція національного принципу світопорядку.

У цій постіндустріальній добі людство опинилося в кризі, спричиненій знеціненням найпервинніших вартостей, які досі визначали велич Людини. Причиною такого морального декаденсу є поширення капіталістично-ліберального ідеалу, з його приматом необмеженої сваволі суспільно безвідповідальної одиниці, її наскрізь егоїстичних інтересів.

Дорога відродження духових цінностей людства веде через ідею нації, її загальне добро, через національним та християнським, згідно духовим, змістом виповнене творче життя людини як Богоподібної істоти. У цій наскрізь прогресивній проєкції нового суспільного ладу, опертого на універсальних ідеалах свободи й справедливості, знаходимо значення націоналізму на майбутнє. Це лад, який ще чекає свого здійснення.

Слід ствердити, що націоналістичний лад не заперечуватиме демократію, бо націоналізм виразно стоїть на демократичних основах. Однак, на відміну від демолібералізму, який постулює, що в суспільстві люди мають свавільну «ліцензію» взаємно себе пожирати у гоні нагромадження вигод та розкошів коштом зубожіння інших, націоналізм проєктує людину, передусім як етичну іс-

тоту, що вмiє не лише вибирати, але, власне, правильно вибирати мiж добром i злом, мiж правдою i брехнею. Націоналістична концепція національної держави розуміє її як співвласність усіх громадян-співжителів, незалежно від їхнього національного походження, стану, віровизнання, раси i т.п. З націоналістичної точки зору державна потужність мiряється не завоюванням чужих народів, а наявністю в кожного її громадянина найшляхетніших рис характеру та норм поведінки, бажання волі згідно зі старим римським ідеалом «цiвiтас».

Українська нація стала перед проблемами державного будівництва після 24-го серпня 1991 року, коли було проголошено постання нової політичної істоти та юридичної особи — України, чим перекреслено даліше існування т. зв. УССР, яка не була ні республікою, ні українською, а навпаки, колонією в ССРСР. Україна проголосила свою незалежність, як нова юридична особа, затримавши всі дотогочасні колоніально-адміністративні структури. Вони, як і ціла законодавча й правова система УССР, мали за мету позбавити український нарід влади. Ці колоніально-адміністративні структури ніколи не зможуть стати інструментами влади нації.

Завданням часу є створення механізму, власне, українських владових структур, системи правості та законодавства, без порушення її поки що нестійких основ. Таким механізмом могли би бути Установчі Збори, чи Національна Конституанта, скликана Верховним Советом вже неіснуючої УССР, який до того часу повинен правити Україною виключно як її тимчасовий уряд. З хвилини скликання Конституанти цей пережиток з колоніальної доби самоліквідувався б. Відпоручники до

неї були б обрані українським народом прямим голосуванням. Їхнім завданням було б прийняти Конституцію, закон про громадянство, нову систему законодавства та влади, нові принципові засади правовості нової юридичної особи, проголошеної 24-го серпня, ім'я якої — Україна.

Центральною проблемою в кожному державному устрою та взагалі в системі державної побудови є питання влади. Система владобудови мусить бути оперта на необхідності забезпечити соціальну справедливість усім жителям на українській землі. Громадянин, зведений до статусу злидненого жебрака, ніколи не стане гідним сувереном у власній державі.

Поруч виконавчої та юридичної влади, найосновнішою є саме законодавча влада. Нам видається, що представництво в законодавчих органах виключно партійних відпоручників, обраних народом у таємному і прямому голосуванні, навіть при багатопартійній системі, є недостатнім для створення справжнього народовладного ладу. Можливо, потрібно створити систему двопалатного парламента. В одній з палат виступатимуть відпоручники політичних партій, а в другій — представники професійних організацій, культурних і наукових установ, представники Церков та заслужені державно-політичні та військові діячі. На місцевому рівні необхідно застосувати принцип самоврядування, що дасть нагоду кожному громадянину проявити свою державотворчу самоініціативу.

Необхідно спорудити таку правову систему, в якій суди і прокуратура, і зокрема Найвищий Суд, будуть не лише карати за злочини, але й стояти на сторожі Права. Колоніальну систему правовос-

ти слід замінити справжньою українською шляхом відгребання наших традиційних правних джерел, до яких потрібно додати здобутки інших народів з новітніх часів.

На грані нового століття бачимо, що гряде нова доба — доба націоналізму. Її провіщує національно-визвольна боротьба поневолених Москвою народів. В цій боротьбі вже був ідейно запроєктований новий, вільний та справедливий, світовий лад та суспільний порядок, який буде звільнений від дамоклового меча ядерного шантажу. Все волелюбне людство зможе знайти зразок для нової світобудови в здетермінованій настанові України бути першою ядерною потугою, яка, отримавши гарантії власної безпеки, зліквідує всю свою ядерну зброю. Україна ставить виклик усім ядерним і неядерним країнам: час зупинити колоніальну політику великодержавних інтересів, політичного та економічного залякування й ядерного шантажу, знищити страхітливую зброю тотальної смерті. Це і є передумова закріплення стабільного і тривалого миру в світі.

Ось це візія націоналізму, яка несе порятунок людству, візія вільної України!

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Навряд, чи якесь інше поняття, а то й саме слово „справедливість“, використовувалось частіше у політичних спекуляціях, іграх суспільних груп — задля своїх номенклатурно-корпоративних інтересів.

Саме з гаслами „справедливість“, „братерство“, „рівність“ на прапорі часто виступали ті, хто поборював прагнення Нації до державности, до її творення.

Але, водночас, саме ігнорування елементів соціальної справедливості проводом спричиняло до розриву між тими, хто знав, як збудувати державу, і тими, хто мусів та будував її, власне тими, задля кого вона будувалась і хто, по суті, був її серцевиною та фундаментом.

Лиш у поєднанні національно-визвольного та соціально-визвольного елементів можна говорити про державотворчий процес.

В окупанта не можна домогтись справедливості — в окупанта можна лише випросити пощади. Тому, власне, про справедливість, як таку, можна говорити за умови державности. Правда, фактор державности є елементом необхідним, але не достатнім. Бо, апелюючи до справедливості, можна всіх зрівняти, забуваючи, що всіх зрівняти можна лише по нижчому рівні. Бо, апелюючи до справедливості, можна визнати націю натовпом і позбавити її права брати участь у державотворенні, полишивши ілюзію отримати все готове.

Перш ніж окреслити концепцію соціальної справедливості, варто визначитися в суті самого

поняття. Бо позбавлена християнського етичного начала, вона стає порожнім звуком, засмальцьованим штампом, і, найстрашніше, наповнюється сатанинсько-большевицьким матеріалізмом, коли грабувати зароблене — „справедливо“, обкрадати працюючого — „справедливо“, визискувати господаря — „справедливо“. Відсутність того начала унеможливить всяку спробу досягти справедливості. У такий спосіб виробляється специфічний тип люмпена, позбавленого всього, інтереси якого заземлені на рівні інстинктів. Саме в поборенні люмпенської ідеології і люмпенського світосприйняття полягає ще один необхідний компонент соціальної справедливості.

Водночас, вкрай необхідно визначитися вже зараз стосовно тих процесів, що відбулись. Якщо сприймати факт здобуття Україною незалежності й побудови власної держави як факт dokonаний, і не помічати, що у великій мірі відбулась лише заміна консервативної номенклатури номенклатурою, так би мовити, „ліберальною“, котрій ідея української держави чужа і за складом мислення, і за походженням, навряд чи захочеться після того визнавати, що ті, хто окупував і пограбував Україну за допомогою комунізації, продовжує грабувати й окупувати її за допомогою так званої приватизації. Про яку ж соціальну справедливість, за умов латиноамериканського, а то й африканського варіанту „капіталістичного“ процвітання декотрих та „соціалістичного“ зубожіння решти, можна вести мову?

І що є більш небезпечним: утримати статус кво, зберегти шкідливі для держави старі законодавчі, виконавчі, господарські структури (в надії колись їх реформувати) чи самоорганізувати трудівників,

визиском котрого вони живуть, і котрий на собі відчуває тягар окупаційного пограбування, задля повалення, саме повалення, цих ворожих і небезпечних для України структур?

Другий момент, стосовно якого також необхідно визначитись вже зараз, — це момент можливості заміни грубого, азійського поневолення України модерновим, ліберальним, але не менш небезпечним, коли трудівник отримуватиме багато (за мірками нашої злиденности), але мізерію (за мірками цивілізованого світу). Тому при переході до ринку не потрібно мавпувати варіанти ринку минулого, більше знаного в усьому світі тепер лише за підручником із політекономії, а прямувати до ринкової економіки, де економічний компонент повинен бути тісно пов'язаним із соціальним компонентом. Задля самозахистення виробника й трудівника виникає необхідність вільних асоціацій виробників і професійних спілок.

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

Це дуже символічно, що ми зібралися сьогодні в незалежній Україні саме в приміщенні Центральної Ради, 75-річчя якої ми святкували. Скажемо про завдання, які стоять перед Україною на політичному рівні. Ситуація в Україні непроста, але така, яку можна прогнозувати. Мова йде про те, що кульмінацією наших демократичних сподівань було 1 грудня 1991 року, коли всі політичні і демократичні сили України були об'єднані в одному заході — розбудові Української незалежної держави. А для них, звичайно, в процесі розбудови почалася передкризова ситуація і ми сьогодні стоїмо напередодні виходу з цієї кризи. Всі ті розколи, які були майже у всіх наших політичних організаціях, зводяться до двох моментів.

Перший — це суто провокативне бажання нашого уряду і Верховної Ради ухвалити Закон про громадські об'єднання — закон, за яким Рух та інші політичні організації позбавляться можливості посилати своїх депутатів до майбутньої Верховної Ради, а натомість це право переберуть на себе виключно партійні організації. Тож майбутній український парламент зведеться до виключно партійного начала. Це породило цілий ряд суперечностей і в Русі, і в „Просвіті“, і в „Меморіалі“, у яких нема підстав ставати партіями.

Другий — це ставлення до сьогоднішньої президентської влади. Ця проблема є непроста. З одного боку, не слід сьогодні закидати один другому грубі нерозуміння цілей нашого політичного

поступу. Позиція ділиться так. Одні вважають, що на сьогодні в образі Л. Кравчука демократи вже виховали свого сучасного Мазепу і все те, що говорить Леонід Макарович, є по суті відбитком того, що він робить. А тому перед лицем великої російської червоно-коричневої навали треба об'єднатися всім навколо Кравчука, який, мовляв, заявив, що Рух є основною силою, на яку він зіпреться. До певної міри тут є слушність, але є слушність і в другій позиції, яка вважає, що політика не завжди збігається з тими гаслами, які політики виголошують, і що для Кравчука такий маневр напередодні з'їзду Руху був, по суті, політичним „гобі“, коли були зібрані всі політичні сили і їм було пообіцяно, що представники Президента будуть призначені через ради демократичних партій і організацій. І тому більш радикальна група зайняла конструктивнішу позицію до Кравчука: вибіркової підтримки його певних кроків. Гадаю, що сьогодні обидві ці позиції мають право на існування. Мені хочеться, щоб представники різних груп заявили, як вони це вважають і де та межа, до якої ми можемо підтримувати колишнього секретаря ЦК тієї самої партії, для якої українська ідея була абсолютно нічим, і наскільки його сьогоднішня позиція відповідає тим деклараціям, які були ним висловлені 1 грудня.

Особисто я належу до тих людей, які вважають, що ми переживаємо перехідний період, після якого надійде такий момент, коли Україна матиме свого Президента, обраного демократичними силами. І тому ми мусимо сьогодні працювати, щоб швидше відбулося це втілення державности за допомогою всіх українських сил в Україні; щоб потім той національний Президент, якого оберуть

демократичні національні сили, довів цю державність до свого основного звучання і кульмінації. Нам також не слід забувати ті уроки, які нам дала історія.

Я хочу закінчити свій виступ словами Леся Курбаса, якого було засуджено за нібито керівництво українською військовою організацією і в листопаді 1937 року розстріляно під грифом: „По случаю празднования 20-летия великой октябрьской социалистической революции“. Він сказав: „Все мое життя — це підйом світлостремління в чергу з ніччю безвілля, коли черв нашої душі бере гору і править державою наших сподівань. І після тридцяти змагань, коли темрява перемагала, я все-таки вірю, що останнє слово скаже та моя частина, яка може бути свідомістю моря, гір, хмар, нації, людини взагалі. Досягнення на підйомі ступеня осяяння не пропадає. Вона навіки наша власність. Навіть в калюжі вона до нас повернеться. До неї ми будемо сліпо й навпомацки йти“.

Сьогодні те, про що говорив Курбас, здійснилося і ми йдемо до реалізації української ідеї не сліпо і навпомацки, а з чітким розрахунком. Я закликаю всіх до виваженості і мудрого розрахунку у цій величавій ході бо все-таки не так важливо, хто і яким способом бігає. Важливо, хто швидше добіжить.

*Степан Хмара,
народний депутат України*

КОНЦЕПЦІЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ, ЗОРІЄНТОВАНА НА ВЛАСНІ СИЛИ НАРОДУ

Шановна Президіє! Брати й сестри, Українські Націоналісти!

Тому, хто хоче побудувати свою державу, передовсім слід подбати про її захист, себто про створення механізмів і структур, які це забезпечать. Без власних Збройних Сил ще ніхто у світі не здобував власної держави. Бо, зважаючи на наше оточення, нам ніхто не дасть змоги збудувати державу і зробити в ній нормальним життя нашому народові. Тим більше, коли ми ще не до кінця вийшли з тієї страшної імперії. Тому хотілося б розглянути концепцію оборони нашої держави. Вона має орієнтуватися на власні сили і повинна визначити найбільш потенційного противника, а, виходячи з цього, поставити чіткі завдання організаційного характеру.

Зараз маємо творити власні Збройні Сили на базі колишньої імперської армії. Україна не має також входити в будь-які військові союзи, які мають спільні збройні сили з колишньою метрополією імперії, Росією. Наші Збройні Сили мають бути такими, щоб могли нанести у будь-який час відчутного удару агресорові. І це, незважаючи на те, що українська військова доктрина базується на оборонній концепції. Україна не має стратегічних військових інтересів у світі. В неї повинна бути лише проблема захисту держави. Усі війська,

озброєння і підприємства ВПК мають належати Україні. Це повинно стосуватися і Чорноморської фльоти. Питання щодо неї не можуть бути предметом переговорів з іншими державами. Вже давно було потрібно президентським указом заявити, що те, що є в нас, є нашим.

Ми заявили на весь світ про своє намагання стати без'ядерною державою. Це ми можемо виконати лише в одному випадку: якщо інші ядерні держави заявлять про це, у тому числі й наші сусіди. Доки цього не станеться, Україна не може брати статусу без'ядерної держави. Де-факто, вона є ядерною державою, бо зброя розміщена тут, але не є нашою. Ми повинні заявити, що вона є нашою, бо це буде єдиним засобом захисту від агресії.

Ще кажуть, що наш Президент вчинив мало не геройський крок, коли тимчасово заборонив вивезення тактичної ядерної зброї на територію нашої головного супротивника — Росії.

Президент України, підписавши угоду про вивезення зброї, вчинив це неконституційно. І, хоч вона не була ратифікована, одразу почав її виконувати. Ядерні матеріали, що знаходяться в ракетах, це величезне багатство. Ми самі позбавляємо себе того, із чого в цей критичний момент можна скористатися.

Все, що робиться зараз — бутафорія. Бутафорія у військових питаннях, як і, зрештою, в усіх інших. І поки Україна не покине СНД, доти вона не займатиметься державотворенням. Така ініціатива йде знизу, від офіцерів. Я низько схиляю голову перед офіцером, українським патріотом, який заслужив на високе звання українського націоналіста, хоч він російського походження, перед генера-

лом Башкировим, який заявив: „ Я не дозволю грабувати Україну!“ І він зробив усе, щоб літаки з Узина не були перегнані в Росію. Але цього не може зрозуміти український Президент, який ще не позбувся малоросійського комплексу.

Принципи формування військових кадрів України мають неухильно виконуватися. Кадри мають добиратися, виходячи з патріотизму офіцерів. На жаль, робота щодо добору кадрів іде незадовільно. Офіцери-патріоти переслідуються, часто є беззахисними перед сваволею своїх начальників. Ті, хто не присягнув на вірність Україні, мають звільнити лави війська, дисльокованого в Україні. Додому повинні також повернутися офіцери — вихідці з України. Але в Міністерстві оборони це питання майже не вирішується. А саме із цих патріотів можна створити кістяк українського війська.

Під гаслами департизації до армії не допускається націоналістична ідеологія, що є спробою законсервувати її, зробити антиукраїнською. ОУН потребує розгорнути агітацію серед військових і всіма легальними способами тиснути на Президента і всю адміністрацію. Це є промосковська структура, яка працює проти України. Під економічну програму Президента потрібно дібрати гідних виконавців і створити новий уряд.

Дякую всім за увагу.

Слава Україні!

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Зовнішня політика відновленої Української Держави, затвердженої референдумом 1.12.1991 р., повинна складатися з двох головних частин: перше — переконлива візія майбутнього і друге — холоднокровно виважені стратегічні цілі. Візія майбутнього, з точки зору українського націоналізму, побудована на ідеях нації як природного організму і самотного чинника для самоздійснення людства у формі суверенних держав — суб'єктів міжнародного права. Умовою, що забезпечує нації тривалу активну участь у світовому середовищі й найбільш пристосована до всебічних інтересів національного життя, є політична організація у формі суверенної держави. Отож, ідеалом або візією зовнішньої політики України повинно стати здобуття і закріплення суверенної державності для усіх націй світу на підставі розвалу імперій і визволення поневолених націй, включно з поневоленими народами РСФСР, яке буде передумовою творення справедливих ладу на земній кулі, на засадах рівноправної співпраці усіх націй у галузях забезпечення миру, безпеки, розвитку добробуту і демократії.

Але візію не можна ототожнювати з державною зовнішньою політикою. Зовнішня політика мусить визначати стратегічні пріоритети для здійснення, навіть якщо вони в повному об'ємі не можуть сьогодні досягнути усе визначене у вищезгаданій візії. На жаль, існуюча зовнішня політика влади у Києві скоріше визначається своєю риторикою, грандіозними жестами і практичною відсутністю чіткої зовнішньої політики і конкретної дії. До речі, влада іще не пред-

ставила перед світом своєї доктрини зовнішньої політики України. Це призвело до замішання і сумнівів із боку як західного, так і східного світів.

Якщо навіть прийняти, що існуючі у грудні 1991-го року умови виправдовували рішення Президента Кравчука — поспішно і без жодних порозумінь з іншими чинниками держави втягнути Україну у т.з. СНД, не розмірковуючи, чим є СНД в дійсності, все-таки зовнішні політичні й стратегічні наслідки для України були і залишаються негативними і небезпечними. Вступивши в СНД, Україна втратила критичний момент, який існував зразу після референдуму, коли держави світу звернули увагу на волевиявлення українського народу, котрий 90 відсотками голосів відновив самостійну Українську державу. Але замість рішучих і конкретних кроків для відокремлення України від Росії, — замість самостійної дії у справах внутрішньої і зовнішньої політики України, влада у Києві зробила свої рішення залежними від згоди Москви. І знову ж перед світом з'явився новий колектив республік із Росією, як першою між рівними. На підставі СНД світ визнав не держави-членів СНД спадкоємцями бувшого ССРСР, а радше Росію. І, таким чином, Росія зайняла престижне і політично вагоміше місце бувшого ССРСР у Раді Безпеки ООН; практично визнана єдиним власником всього закордонного майна колишнього ССРСР; США і країни НАТО вимагають, щоби члени СНД із ядерною зброєю на їхніх територіях передали цю зброю Росії, і щоби члени СНД не окремо, а спільно сплачували борги бувшого ССРСР.

Отож, найбільшою втратою від членства в СНД стало фактичне знецінення, девальвація процесу українського державотворення для міжнародної

опінії. Той багатообіцяючий ажіотаж, що був у світових засобах масової інформації довкола України після 1 грудня, від часу підписання договору в Мінську практично зійшов нанівець. Сьогодні ж Україна, якщо згадується у світових масмедіях, то часто в контексті СНД. Як вкласти в рамки зрозумілого, що один день Кравчук годиться віддати Москві всю ядерну зброю, на другий день — ні, а на третій — знову ж її віддає? Чи хоч би такий факт: то «державні мужі» України однозначно заявляють, що самостійна Україна буде сплачувати свою частку зовнішнього боргу бувшого СРСР окремо від СНД, а за тиждень чи два міняють свою політику, і знову годяться підкоритися Москві. З огляду на вищесказане виринає питання: як може світ позитивно оцінювати події в Україні у визначенні міри майбутніх інвестицій в її економіку, міри готовності до партнерства з нею та міри пріоритетності стосунків із молодого перспективною державою на сході? Згадується Шевченкове: «Та сміються ж з України стороннії люди!»

Отож, не викличе сумніву потреба відокремити два рівні функціонування української державності — в межах СНД і в контексті взаємин з рештою світу. Таким підходом ми зможемо розрізнити об'єктивну реальність і декларативну символічність. Зможемо також довести, що зовнішня політика будь-якої держави вповні може тільки віддзеркалювати рівень і напрям внутрішньої політики даної держави. З точки зору об'єктивних, а не декларативно-символічних обставин, самостійні держави світу вважають: покищо реальних відмінностей між господарсько-військовою (тобто державною) системою СНД і колишнього СРСР багатьох питаннях не зареєстровано.

Дехто з табору «оптимістів» може зауважити, що понад 100 країн світу визнали державну незалежність України, що синьо-жовтий прапор висить перед ООН поруч з національною символікою усіх інших незалежних держав. «Оптимісти» також можуть пишатися тим, що 400,000 військових прийняли присягу на вірність Україні. Усе це символізує поступ Української Ідеї, є яскравим підтвердженням Української Державности і засвідчує, що військові та господарсько-економічні стосунки між суб'єктами СНД тріщать. Із цим не можна сперечатися. Але відразу нагадаю, що політика фіксує якісну «інакшість» ситуації не тоді, коли щось десь тріщить, а коли вже є доконаним факт військової і економічно-господарської переорієнтації з одного центру ваги на інший. Тобто, якщо Україна переорієнтує спрямованість військової доктрини та економічного ринку з російського терену — на який припадає більше двох третин експортно-імпортних операцій — хоча б на центрально-європейський або на будь-який інший, і якщо така переорієнтація набуде статусу дійсного факту, то реальна — а не лише декларативна — політика засвідчить зміну фактичного стану.

У справі Збройних Сил України, факт присяги на вірність Україні сотнями тисяч військовослужбовців не є гарантом вірності. Державні чинники на Заході й на Сході подекуди доводять таке: де ще вчора військова частина служила під одним прапором, сьогодні під іншим; керувалась однією присягою, нині іншою? Держави світу також не забувають, що 400,000 військових, що присягнули Україні, — це лише третина нині дисльонованих в Україні солдат і офіцерів, і що це число збільшується, а не зменшується, з огляду на

перенесення на територію України десятків тисяч солдатів бувшої Червоної Армії, дисльонованих на територіях бувших членів Варшавського Пакту.

Рівно ж питання Чорноморської Фльоти, і взагалі Криму, чи то термоядерної зброї в оцінці світу скоріше віддзеркалює декларативні твердження і протести українського уряду, а не конкретні та непохитні дії суверенної держави, готової боронити свою територію і відстоювати свої права. З точки зору важливості військової доктрини до зовнішньої політики, вже зроблено принаймні дві стратегічні помилки.

По-перше, теперішня військова доктрина України обмежує функції своєї фльоти здійсненням патрулювання і захистом морських рубежів. Зрозуміло, це передбачає відповідний склад фльотилії: як за кількісними параметрами, так і за клясою військово-морських одиниць. Якщо такий підхід збережеться, то через кілька років у випадку пропозиції Україні взяти хоча б символічну військово-морську участь у якомусь конфлікті в іншому геополітичному регіоні світу, Києву нічого не залишиться, як розвести руками. Це тоді, коли навіть Греція і Нідерланди зможуть надати свої стратегічні військово-морські підрозділи. В Україні, на жаль, таких не передбачено. Очевидно, геополітичний горизонт теперішніх київських державних речників сягає не далі акваторії Чорного моря.

По-друге, викликає подвійне почуття — здивування й обурення — прагнення українського уряду якнайшвидше позбутися ядерної зброї (тактичної — до липня 1992 року, стратегічної — до кінця 1994 року). Це засвідчить мирний характер України, і нібито призведе до пільгового капіталовкладення в її економіку. Викликає сумнів хоч би те, що економія

без досконалих систем військового захисту може бути впевнена у безхмарності свого майбутнього, що завжди було і залишається головним критерієм для інвеститорів у їхній аналізі ризику для капіталовкладення в економіку іншої держави.

А щодо ядерної зброї, то після того, як 57 відсотків тактичної ядерної зброї були вивезені в Росію для знищення, президент України, хоч пізно, але все таки висловив свої сумніви: а чи дійсно Росія ті ракети знищує? Якимось воно незручно навіть пояснювати, що постановка питань і їх вирішення повинні передувати прийняттю рішень. І ні в якому разі не навпаки. Ми ж розглядаємо зовнішні аспекти поступу України, котрі вперто нагадують, що без належної уваги до рівня власної військової потуги Україна може скотитися в таблиці світового політичного рейтингу.

Економічний аспект довкола питання української зовнішньої політики також надзвичайно суттєвий. За умов необхідності докорінної економічної переорієнтації, очевидно, було б передчасно говорити про якісь конкретні деталі структурних економічних зв'язків з кожним із багатьох світових авторитетів у цій сфері. Нині доцільно сформува-ти лише загальні засадничі принципи економічної співпраці. Такими повинні бути: високий технологічний рівень пропонованих Україні виробничих ліній, пільговість умов, низька енергоємність і, як результат — невисока собівартість кінцевої продукції. Уся мудрість державного діяча полягатиме в тому, аби відрізнити зерна від половини, зупинивши вибір на варіантах, котрі найшвидше виведуть Україну на вищу господарсько-економічну світову сферу, унеможливлять московську економічну окупацію, не перетворять Україну в терен для експлуатації економічними потугами світу.

Самостійні держави світу, головню економічно і збройно потужні, орієнтуються перш за все одна на одну і на ті держави, котрі на підставі свого стратегічного й геополітичного положення, і через економічний і збройний потенціал, можуть зайняти належне місце та відіграти свою легітимну роль в системі забезпечення регіонального і міжнародного миру та безпеки, також у розвитку добробуту та демократії.

Із геополітичної точки зору, серед безпосередніх сусідів України домінуюче значення мають взаємини з Росією. З усієї широти спектру різних стосунків доцільно виділити кілька аспектів. Державна окремішність України практично відрізає Росію як по суші, так і по морю від Європи; а це означає, від європейської політики, цінностей, технологій, рівня життя. Усвідомлення цієї простої геополітичної формули завжди спонукувало Москву до підступної та жорстокої експансії на терен України. За відсутності слов'янської України Росія ризикує залишитись у сумнівній азійській компанії, котра буде чисельно переважати і, опираючись на авторитетні ісламські сили, вже у найближчій часі зформує свої «правила гри» й ознайомить з ними Росію. Останню це може привести до цілковитого державного фіяско, замкнувши її в кордонах московського князівства часів Івана Калити. Такі перспективи нададуть експансіоністським потягненням Росії щодо України додаткових небезпечних ірраціонально-гістеричних форм. Цю об'єктивну модель можливого розгортання подій Київ повинен особливо добре з'явити, керуючись нею в розробленні зовнішньої, військової та господарсько-інтеграційної політики.

На півночі Україна межує з Білоруссю. Стратегічно це надзвичайно важлива держава, а в сис-

темі зовнішньої політики Києва зокрема. Білорусь — останній хиткий елемент в концепції Балтицько-Чорноморської співдружності (Україна, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія). Україна повинна використати всі можливості, аби прилучити Білорусь до реалізації цієї ідеї. У разі утворення згаданої співдружності, котра мала б економічно-господарські функції та функції регіональної безпеки, Росія буде відкинута з європейського театру політичних дій *де факто*. У свою чергу Україна автоматично стає найбільшою потугою в регіоні, який перегороджує Східню Європу з півночі на південь. За таких умов акції України на міжнародній політичній біржі різко підуть вгору.

Польща і Чехо-Словаччина прагнуть рівних, взаємовигідних стосунків з Україною. Польща, маючи перед собою доконаний факт об'єднання двох Німеччин, ввічливо визнала незалежність України відразу після проголошення. Найтепліші перспективні міжнародні стосунки склалися між Україною та Угорщиною. Ця держава хоче бачити в Україні надійного господарсько-економічного партнера. Для України важчими є стосунки з Румунією з причин територіальних претенсій на українські землі з боку Бухареста. Мабуть, критерії розв'язки цієї проблеми такі: на коротшу мету, визнання з боку усіх новопроголошених держав, колишніх колоній в СРСР та т. зв. «сателітів» Москви, необхідності затримання стабільних та мирних співвідносин, потрібних для закріплювання поодиноких держав; а на довшу мету — застосовування етнографічного принципу кордонів як гарантії тривких мирних співвідносин на майбутнє.

До найбільших потуг Європи слід віднести Велику Британію, Францію та Німеччину.

Динамізм англійської політики більш помітний на рівні Британської Співдружності, ніж Європейської.

Франція завжди дивилася на Східню Європу крізь призму пошуків можливого союзника в суперництві з Німеччиною. В різні часи Франція підтримувала то Польщу, то Росію, але ніколи Україну. Новітнім політичним діячам України варто пам'ятати ці історичні довідки, які є закономірним втіленням на практиці геополітичних реалій.

Німеччина є найбільшою потугою Центральної Європи. Її серединне положення посіяло в німецькій ментальності зерна експансіонізму як чи не єдиного засобу самовиживання. З іншого боку, раціональні аспекти німецької ментальності вимагали пошуку союзників. Не викликає сумніву, що Німеччина буде шукати союзництва з країнами на сході від своїх кордонів. Властиво, цей союзник не буде між тими, котрі примикають до Німеччини безпосередньо. Вибір пріоритетних зв'язків буде здійснюватись між Україною і Росією. Два суттєві фактори є безперечно на користь України. По-перше, Росія поряд із Францією завжди була кісткою в горлі Німеччини. По-друге, напруження федеративних зв'язків усередині Росії та здійснення не такої вже й неможливої ідеї Балтицько-Чорноморської співдружності поставить Росію цілковито поза межами європейської політики.

Найбільшою світовою потугою варто визнати США. Їхнє ставлення до України буде формуватись у контексті досягнення головного завдання: зберегти свою присутність в Європі — геополітичному просторі, що має умовну назву «від Атлантики до Уралу». Факт все більшого усунення з Європи зробить для США актуальним питання віднайдіння тієї країни, котра стала б протиположністю для

гіпотетичного німецького експансіонізму на залишених теренах. Рівень збройних і економічних сил лише України й Росії є достатнім, аби переконливо протистояти Берлінові. В разі усунення Росії з європейського театру політичних дій (найкращим гарантом цього стала б реалізація вже згаданої ідеї Балтицько-Чорноморської співдружності), Америка тоді матиме більший інтерес допомогти у розбудові української держави.

Може скластися унікальна ситуація, коли геополітичне розташування України зробить її „улюбленою дитиною“ всіх чинників європейської політики й політики США. Америка розраховуватиме на Україну як на противагу Німеччині; Німеччина — як на гаранта своїх позицій у Східній Європі; Франція й Велика Британія будуть керуватися резонами, схожими до американських. Однак, Україна повинна усвідомлювати, що це може стати реальністю тільки за умов остаточного усунення Росії з європейських горизонтів і в результаті збереження іміджу переконливої військової сили.

Позитиви і негативи сьогоденної зовнішньої політики України, геополітичні фактори, котрі повинні творити базу зовнішньої доктрини України, які були виведені тут, значною мірою визначають потужність поступу України. Хотілося б надіятись, що орієнтири, наведені вище, послугують розгляду факторів зовнішньої політики українського державотворення з метою виборення належного місця як в Європі, так і в усьому світі.

ВИСТУПИ ДИСКУТАНТІВ

*Ярослав Грицак,
кандидат історичних наук*

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ.

Як історик і дослідник українських творчих процесів, я хотів би говорити про загальний універсальний рух, якого зазнали і зазнають майже всі народи світу, і який показав себе як могутня динамічна сила в перебудові всього світу. Як велика ідейна та організаційна сила сучасності, вона має багато видозмін як серед різних народів, так і багато різних ідейних та політичних відламів усередині кожного окремо взятого національного руху. Покласти український рух у загальний контекст світової історії є не лише найбільш виправдано з точки зору науки. Такий підхід є найбільш плідним, якщо ми ставимо собі за мету побачити і спрогнозувати майбутнє українського націоналізму, так як це ставить собі за мету наша Конференція.

Якщо говорити в загальному, то центральною ідеєю націоналізму є створення нації-держави, тобто держави, яка співпадає своїми органічними засадами і територіально з нацією. Але сам досвід історії показує, що не всі національні рухи з

неминучістю ведуть до їхньої перемоги. Із точки зору успіхів чи неуспіхів націоналістичних рухів, дуже важливим є наскільки їхні лідери здатні вести за собою націю; і з чим, власне, вони промовляють до нації. Теорія та програма націоналізму повинні постійно реагувати на ті зміни, які відбуваються в житті народу й нації, промовляючи гаслами, які знаходять живий відгук у серцях і головах своїх співвітчизників.

Я не даремно ставлю роздільно нарід і націю, бо ці поняття не є тотожними між собою. Нарід є етнічною спільнотою, об'єднаною спільними звичаями, мовою, віруваннями і традиціями, тоді як нація є спільнотою, заснованою на спільній свідомості та бажанні жити своїм окремим політичним, культурним, господарським життям. Нації формуються на основі народів, але не зовсім співпадають із ними. Маємо чимало прикладів, коли на основі одного народу творилися різні нації (тут вистачить хоча б згадати приклад із німцями й австрійцями, чи сербів і хорватів). І, навпаки, маємо приклади, коли одна нація витворюється на основі різних народів, як це було, скажімо, з американською чи швейцарською нацією. Якщо говорити порівняннями, то нарід має своє автономне вегетативне існування й існує природньо, так, як росте трава, тоді як нація є свідомо виплекана спільнота, так, як у доброго садівника плекані овочеві дерева в саду. Зрозуміло, що в час великих бур трава має більші шанси вижити, аніж великі дерева.

Український народ виявив дивовижну спроможність виживати за найбільш несприятливих умов. Але це не означає, що процес творення української нації не зустрів великих труднощів на своєму

шляху. Є серйозні підстави вважати, що всередині минулого століття існувала реальна загроза витворення в Україні не однієї, а двох націй, умовно скажемо, — західньоукраїнської та східньоукраїнської. На щастя, цього не сталося, завдяки зусиллям національно свідомої інтелігенції, яка витворила єдину соборно-українську ідеологію. Але, на жаль, територіяльно-релігійні відмінності між різними частинами України і досі зберігають свою силу. Про це найкраще свідчать аналізи даних двох референдумів та багатьох соціологічних опитувань щодо популярності різних українських партій та політичних лідерів в Україні. Через брак часу не буду наводити ці дані. Скажу лише, що на Україні ми зараз маємо ніби дві великі політичні моделі. Перша — та, яка перемогла в Галичині та в деяких містах Східньої України. Натомість — на Східній Україні маємо збереження старих партократичних структур, хоча й під новими вивісками. Політична мобілізація має тут і далі лишається на порядку денному. Питання: хто їх змобілізує і хто поведе за собою; чи вона дасть зразки державотворчого руху? Тут, основне поле діяльності для націоналістичних сил, і тут вирішуватиметься доля нашої української держави. І тут, у першу чергу, потрібне вироблення економічної програми українського націоналістичного руху під час створення в Україні могутньої економічної потуги європейського зразка. Гасло „Геть від Москви, ближче до Європи“ — найактуальніше тепер. І не лише з політичної, а й з економічної і культурної точок зору. Треба робити все, щоб межа між європейським і московським моделями проходила не через саму Україну, а була відсунута далі на Схід.

ДРУЖИНИ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Шановні добродії, пані і панове!

Хочу додати до доповіді шановного д-ра Косика. Рівно 50 років тому, 28 березня в далеких болотах Білорусі сиділи хлопці з Дружини Українських Націоналістів (ДУН) під проводом полковника Рена (Євгена Побігущого) і вирішували: що робити далі?... Даваймо скажемо кілька слів правди про це військове формування — Дружини ОУН.

В тому страшному вихорі Другої світової війни, на початку, коли Провід ОУН на чолі зі Степаном Бандерою розумів, що дві мілітарні потуги — совітська і гітлерівська — зударяться на теренах України, 650 українських націоналістів склали ДУН, щоб створити ядро майбутнього українського війська. Може, єдина їхня біда була в тому, що Вермахт присвоїв їм німецькі назви — батальйони „Нахтігаль“ і „Ролянд“. Але присягали вони на вірність Україні, а не Гітлерові і Німеччині. Йшли в бій з нашим національним прапором, мали свою українську старшину, свої відзнаки, мали команди українською мовою. Про їхню політичну постанову говорить такий факт: коли стало неможливим відновлення нашої державности, проголошеної Актом 30 червня, батальйон під проводом Романа Шухевича був терміново зупинений під Винницею, оточений, роззброєний і переведений до Австрії. Колона під проводом полковника Побігущого теж була зупинена і відправлена на екзекуції до Австрії.

Хочу зачитати документ з німецьких архівів, складений і підписаний усім складом ДУН (без

винятку) під проводом Шухевича і Побігушного в умовах інтернування й ув'язнення:

1) повернути проголошення самостійности України;

2) негайно звільнити всіх арештованих провідників ОУН і Степана Бандеру;

3) негайно звільнити всіх ув'язнених членів Державного Правління з Ярославом Стецьком на чолі;

4) звільнити з ув'язнення всіх родичів вояків ДУН;

5) Легіон може бути вжитий до подальших воєнних дій при умові виконання перших 4-х вимог тільки на українських теренах;

6) команда Легіону і вишкільні кадри мають бути українськими;

7) наклад українського командного складу такий, як і в німецькій армії;

8) члени Легіону склали вже присягу на вірність Україні, а тому не можуть присягати на вірність іншій державі.

Лише через значний період часу ми зможемо зрозуміти всю правду про військову формацію Дружини Українських Націоналістів.

*Іван Кандиба,
голова ДСУ*

Від імени членів Всеукраїнського політичного об'єднання „Державна Самостійність України“, які беззастережно сповідують ідеологію українського націоналізму і програма яких є спорідненою

програмі ОУН бандерівського напрямку, вітаю Конференцію Українських Націоналістів та зичу їй всіляких успіхів. Хай же ця Конференція послужить виведенню українського народу з того трагічного становища (а це під силу тільки ОУН), в яке завели його наші закляті вороги, що століттями панували над нами, та хай прискорить здійснення давньої мрії його — побудові Самостійної Соборної держави на чолі з президентом — українським націоналістом! А в досягненні цього ДСУ завжди буде разом з Вами, разом з ОУН!

Українські націоналісти традиційно виступають за побудову Української Соборної Держави. Реалізація цієї мети української нації неможлива без належного осягнення суспільством національної безпеки. З цим питанням безпосередньо пов'язана проблема ядерної зброї. Усі ми повинні знати, що ядерна зброя — це гарант нашої незалежності. Вона потрібна нам не для нападу на іншу державу, а лише для оборони нашої самостійності. Тому Всеукраїнське політичне об'єднання „Державна Самостійність України“ виступає проти знищення української ядерної зброї на цьому перехідному етапі. У зв'язку з так поставленим питанням нас турбує обіцянка президента Кравчука знищити українську ядерну зброю до літа 1992 року. Роззброєння в односторонньому порядку ніколи не сприяло миру, а навпаки — сприяло війні. Ми хочемо миру чи війни? Україна хоче миру! Тому, прагнучи насправді миру, Всеукраїнське політичне об'єднання ДСУ виступає за знищення ядерної зброї під суворим контролем одночасно всіма тими державами, які володіють нею. А тому вимагаємо від президента Кравчука виступити з ініціативою скликання міжнародної конференції за

участю всіх ядерних держав з питань ядерного роззброєння.

Уявімо собі: всі країни нашої планети, які володіють ядерною зброєю, знищили її за винятком Росії... То скажіть: ми стоятимемо на порозі миру чи війни?!

Знаючи природу Росії, можемо дати лише однозначну відповідь. Тому, бажаючи миру, не маємо права допуститися одностороннього роззброєння!

Отже, основною проблемою державного будівництва є милітаризація України, бо саме вона зможе забезпечити постання Української Самостійної Соборної Держави, за яку борються українські націоналісти. Коли держава ще не збудована, то ті, хто обстоює права людини понад усе, проводять антидержавну, антиукраїнську пропаганду!

Тому об'єднання ДСУ дотримується принципу: на першому місці національна безпека, підкріплена милітарно, а потім (похідна від неї) демократія. В протилежному випадку демократія може виявитися лише накинutoю ззовні формою переходу до чергового поневолення нашого народу.

Отож, хай живе незалежна Українська держава з усіма необхідними атрибутами, неодмінним з яких є сучасна військова потуга!

Слава Україні!

Олександр НАРБУТ
м. Запоріжжя

ПРИНЦИПИ ПОЛІТИЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ **(тези виступу)**

Рівень політичного життя визначається не тільки якістю владних структур, але також якістю структур опозиції. Це типова ознака всіх цивілізованих держав. Відсутність в Україні нормальної опозиції є чітким показником того, що ми знаходимося лише на початку державотворення. І якщо метою поставлено саме будівництво України — держави світового рівня, то необхідно подбати також про формування якісної опозиції.

Опозиційна структура цивільної держави (як показує світовий досвід) повинна завжди бути готовою до набуття статусу структури владної, але разом із цим повинна також зберігати готовність знаходитися в опозиції тривалий час. У всіх випадках принципи, які проводить опозиція, мають визначатися гранично відповідально, адже вони у будь-який час можуть стати реалією для всієї держави.

Найважливішими складовими принципами політичної опозиції мають бути ідеологічні засади, економічні напрямки, створення організаційних структур та інформаційне забезпечення.

Ідеологія

Починати будівництво держави реально лише на основі національного чинника. Спроба створення загальнодемократичного суспільства можлива

лише після того, як досягне певного рівня суспільство національне. Цей шлях пройшли всі нормальні держави, Україна тут лише на самому початку. Фактично йдеться про створення великоукраїнської нації, подібно до націй у Франції, Німеччині та інших цивілізованих країнах. Велико-українська нація повинна мати чітко визначений пріоритет в Україні, і треба зробити все для того, щоб в Україні було вигідно бути саме українцем. Але одночасно треба надати можливість кожному, хто бажає і хто дотримується певних чітко встановлених вимог, стати як громадянином України, так і, власне, велико-українцем. Того неможливо було уявити, доки ми були нацією пригнобленою. Але зараз, перетворюючись на націю домінуючу, етнічні українці повинні подбати про те, щоб в Україні з'явилися українці німецького, кримсько-татарського, навіть африканського походження. І, звичайно, самі українці мають позбавитись комплексу меншовартости щодо інших націй.

Економіка

Для економіки України останніх десятиріч характерна повна державна монополія на власність та на розподіл усього, що виробляється. Просте заперечення цих двох чинників, такі популярні нині приватизація та ринок, не є конструктивним тому, що не створює дієздатну економіку, а лише надає деякі (не найкращі) можливості для певних позитивних змін. Для розвинутих країн характерна ієрархічна будова економіки: за формами власності, структурою виробництва тощо. Особливу увагу слід звернути на стимулювання виробницт-

ва (промислового та сільськогосподарського). Для цього потрібно створити податкову систему, яка робила б вигідним виробництво більшої кількості та вищої якості товару найбільш екологічно-безпечними шляхами. Ринковий простір України слід негайно відкрити для товарів з інших країн, взявши до уваги, що валюта також є товаром. Власні конвертовані гроші і нормальне валютне оподаткування дозволять забезпечити найбільш знедолені верстви населення від знецінення пенсій, стипендій та інших фіксованих надходжень, які забезпечуються державним бюджетом. Одночасно можна буде уникнути напруження, до якого призвела б проста одномоментна відмова від карбованцевих розрахунків.

Особливу увагу в економічних розрахунках слід звернути на розвиток фундаментальної та прикладної науки, а також на розбудову культури. Потенціал України у цих галузях величезний і реалізувати його можна найближчим часом.

Організаційні структури

Сильна опозиція неможлива без чіткої організаційної структури, але саме у цій структурі захована чи не найбільша небезпека для самої опозиції. Окрема велика тема — як визначити момент і ознаки перетворення організаційної структури із прогресивної на регресивну. Зазначимо тільки один важливий пункт, а саме: часте змішування роботи політичної та роботи у звичайному розумінні. Розгалужена організаційна структура вимагає залучення значної кількості людей для значного обсягу важливої, але допоміжної роботи. Ці люди повинні отримувати звичайну заробітну

платню відповідно до виконаної роботи, їхні дії підпорядковані трудовому законодавству тощо. Зовсім інша річ — робота політична. Вона не може бути прибутковою сама по собі, політика не повинна давати гроші тому, хто робить політику. Інакше неодмінно виникатиме ситуація, коли стане вигідним належати до певних політичних структур, коли на добір кадрів буде накладатися фактор матеріального заохочення, а не єдино можливий — корисність людини для справи. Отже, організаційна структура опозиції може бути формальною лише на рівні. На рівні роботи головної, власне політичної, структура повинна залишитися максимально неформальною.

Інформаційне забезпечення

Всі дії опозиції (як і всі дії влади) повинні якнайшвидше, якнайповніше ставати відомими широкому загалу. І якщо для влади засоби масової інформації є одним із способів донесення своєї волі до людей, то для опозиції він є найбільш важливим, а інколи навіть єдиним. Не зупиняючись докладно на формах роботи в інформаційних засобах (вони непогано розроблені фахівцями), слід лише зазначити важливість використання власних газет, журналів, радіопередач тощо, а також конкуруючих (інколи — просто противних за напрямком). Головним критерієм має бути численність аудиторії, яку охоплює конкретне видання, радіо або телевізійна станція. А як донести через неї неспотворену інформацію — то вже технічна проблема, яку досвідчені політики та журналісти завжди можуть подолати.

Кожна опозиція повинна прагнути влади. Одночасно вона повинна співпрацювати з існуючою

владою там, де відсутність взаємодії може зашкодити загальнодержавним, загальнонаціональним інтересам. Разом з тим слід уникати поглинення політичної опозиції владними структурами. Це небезпечно і для влади, бо їй потрібна сильна опозиція — хоча б як ознака власної сили.

Віталій Журавський

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Хочу зупинитися на деяких проблемах військової політики України. Наша держава обрала шлях на створення армії чисельністю приблизно 400 тисяч осіб. А згодом — скорочення майже вдвічі. З точки зору військово-політичних інтересів України, її сусідів, така армія не здатна виконувати роль стримуючого фактору. Щоб компенсувати відсутність стратегічного балансу з Росією, потрібна військова парасолька, у тому числі ядерна.

Держави, маючи ядерного сусіда, при відсутності власних ядерних озброєнь, часто підпадають під сферу його впливу (наприклад, сателіти совєтської імперії в Східній Європі), або прикриваються ядерною парасолькою дальших держав (наприклад, Німеччина, Японія).

Зближення з НАТО цілком можливе в політичному пляні. І це не суперечить намірам нашої держави у перспективі стати неутральною. Невтралітет — це неприєднання до військових бльоків, союзів при умові, коли країна не є об'єктом агресії. А останнє певні кола Росії нам не гарантують.

В Україні багато ядерних і хемічних боєприпасів. Україна не бере участі в об'єднаній контролі за ядерними боєприпасами. Надійної системи контролю за ними на території України, на жаль, немає. Необхідно якомога швидше створити багатоступінчасту систему, із залученням Служби Національної Безпеки, спецохорони. Контролю за командуванням варто здійснювати представниками Президента, бо є небезпека розбазарювання боєприпасів.

У Леоніда Кравчука відсутня можливість всебічної інформації для прийняття рішень по управлінню стратегічними силами. Майже всі центри інформації знаходяться на території Росії. А це свідчить ще про те, що не виключена провокація і проти самого Президента. Таким чином, міра відповідальності не співпадає з мірою його можливостей. Слід відмовитися відповідати за те, що не контролюється Президентом.

Київська група Української Християнсько-Демократичної Партії підготувала ряд рекомендацій щодо політики Президента в питаннях Чорноморської фльоти і Криму.

По-перше, цій політиці слід стати наступальною. Українська правдива інформація для Криму і Чорноморської фльоти повинна переважати російську за обсягом і якістю, чіткою і доступною аргументацією, технічним оснащенням. Тимчасово для подачі інформації в Крим і на флоту можуть бути переорієнтовані деякі радія, телевізійні станції і канали України, а також використані військові радіозасоби. Бо, врешті-решт, проблема Криму і Чорноморської фльоти вирішуватиметься його мешканцями.

По-друге, якомога швидше змістити з посади командуючого Чорноморською флотою адмірала

Касатонова. Для цієї акції в Крим відпровадити делегацію на чолі з міністром оборони генералом Морозовим.

По-третє, доля фльоти має вирішуватися лише за столом переговорів між Росією і Україною. Нерішучість і зволікання у вирішенні цієї проблеми призведуть до уповільнення оформлення України як справді незалежної держави. Інтереси інших держав СНД можуть бути враховані пізніше, при розділі іншого майна колишнього СРСР. І це логічно у військово-стратегічному і військово-політичному планах.

По-четверте, відповідно до угоди між державами-учасницями СНД по стратегічних силах, Чорноморська фльота підпорядкована об'єднаному командуванню країн СНД тому, що має ядерне озброєння. Чим раніше його виведуть з Чорноморської фльоти, тим скоріше Росія його позбавиться. В питанні виведення ядерного озброєння активніше спиратися на тиск країн Заходу.

По-п'яте, терміново представити соціальну програму для мешканців Криму, особливо Севастополя, а також особистого складу Чорноморської фльоти та інших військових підрозділів.

Сподіваємося, що врахування наших пропозицій служитиме більш повній безпеці без'ядерної України.

Слава Україні!

ЗА ДОКОРІННУ ЗМІНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Шановне панство!

Настав час докорінно змінити національну ситуацію в Україні. Нинішня створена головню зовнішніми чинниками: розвалом нежиттєздатної імперської економіки, девальвацією марксівської доктрини, появою Горбачова, котрий політичною демагогією і великодержавною непоступливістю підготував ґрунт для гекачепістського путчу. Меншу роль у встановленні ситуації відіграли, власне, українські чинники: патріотично-будительські та правозахисні акції Руху, народних депутатів у Верховному Советі, діяльність нових політичних партій та організацій.

Отже, в тому, що ми маємо, хай примарну, та все ж визнану світом державу, більша заслуга загальнолюдського прогресу, ніж наших національно-визвольних змагань. Лідери українських ліберально-демократичних сил розглядають суверенність України як засіб подолання економічної кризи, а не як самоціль, реалізацію української національної ідеї. Фактично, вони діють за марксівською формулою: „Сите життя визначить свідомість, у тому числі й національну“. Оскільки ситого життя за короткий час досягти не можна навіть в умовах нормальної держави, наростає невдоволення і знецінення ідеї незалежності України. Мовляв, для чого нам незалежність, коли рівень життя продовжує падати? Це, безумовно, свідчить про низьку національну свідомість, приземлені ідеали нашого народу. Звичайно, до такого стану його

довело 300-літнє російське ярмо, ярмо фізичне і, що особливо страшно, ярмо духове. Народові стало байдуже, в якій державі жити: в своїй, чи на становищі раба, щоб лише були матеріальні статки. Немала вина за нинішню національну деградацію лягає і на українську еліту, інфантильність і закодована продажність якої безпрецедентні від давнини до сучасності. Саме тому, незважаючи на виїняткову сприятливу кон'юнктуру, Україна не має національного лідера, зате — гроно талановитих балакунів-інтернаціоналістів.

Російські колонізатори знають ціну націоналізмові. Тому вони й знищили мільйони українців, як націоналістів, інкримінуючи їм злочин на ім'я „націоналізм“. Чи завжди російські великодержавники вважали націоналізм злочином? Та ні!

У значної частини українців південних та східних областей України належність до української нації асоціюється з почуттям вторинності, другорядності, меншовартості. Ускладнює національне відродження той факт, що в цих областях повністю зруйноване українське національне середовище. Виник психологічний бар'єр на перехід до українського світосприйняття звичайних людських цінностей. Спробуйте, наприклад, у зросійщеному Донбасі перейти з російської мови на українську! Маю на увазі постійних мешканців того краю.

Великою мірою спричинився до цього російський обиватель. Він нахабніє, бо відчув, що все залишилось по-старому, що українці неспроможні відстояти свою національну честь, свої національні інтереси. Та й про яку українську честь може йти мова, коли сам пан Кравчук „пояснює всім громадянам землі“ (це його слова), що москаль у шевченковій „Катерині“ — не росіянин?

Чи про такого інтерпретатора, вибачте, Президента „з новим і праведним законом“, мріяв Великий Шевченко?

Щоб переломити національну ситуацію в Україні, необхідно, на мою думку, зібрати всі націоналістичні сили в Україні і поза нею під один дах. Ним може бути ОУН, можливо, інша організація, на зразок Руху, наприклад; Фронт національного відродження. Ця організація повинна зосередити в своїх руках всі дії і акції, скеровані на виживання української нації. Справа бо стоїть так: БУТИ НАМ ЧИ НЕ БУТИ. Завтра може бути пізно.

Слава Україні!

Андрій Коваль

ВІД НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Без національної ідеї національна воля сліпа. Без національної волі національна ідея безсила. Лише синтез національної ідеї та національної волі уможливорює проведення національної політики в інтересах національної держави, яка відповідає національним цінностям та принципам, потягу до історичного самоствердження. Було твердження, що ми вже досягли такої синтези. Говорити про досягнення синтези в Україні зарано, хоча б тому, що ми не маємо ні зрілої національної ідеї, ні зрілої національної волі. Не слід

ототожнювати ідею національно-визвольну, яка існує, та ідею національну, яка ще повинна визріти. Те ж стосується національної волі, яка не вичерпується прагненням до національної незалежності.

Що є національна ідея? То є ідея, яка обґрунтовує право нації на історичну творчість, право нації бути активним, творчим суб'єктом історії, а не лише пасивним. То є вчення, в якому сконденсовані уявлення про інтереси нації, її цілі, цінності; метафізичне знання про національну долю. Причому ці уявлення і знання проявляються як мотиви до дії. Національну ідею пронизує дух свободи, можна навіть сказати, що цей дух є субстанцією національної ідеї. Причому ця свобода розуміється не лише негативно (як свобода від когось, незалежність), але й позитивно, як свобода творчих потуг нації.

Наші демократи дуже любляють вживати закордонний термін „консенсус“, хоча прекрасно знають український еквівалент — „згода“, „злагода“. „Консенсус“ буває як у міжнародній, так у внутрішній політиці. В останньому випадку він називається „національним“. У цивілізованих країнах будь-який демократ знає, що основою національного консенсусу є національна ідея. Це тільки наші доморощені демократи, які переконані, що демократизм — антинаціоналізм, оббріхуючи, облплюючи поняття „національна ідея“, намагаються фальсифікувати цей зв'язок. Але цей зв'язок існує і переконливо стверджує, що поки ми не будемо мати повноцінної національної ідеї, ми ніколи не будемо мати повноцінного національного консенсусу.

Чому ми маємо таку жалюгідну провінційну зовнішню політику, яка лише реагує на різні

міжнародні ситуації, на геополітичну кон'юнктуру, а не творить їх? Тому що серйозна зовнішня політика неможлива без серйозної політичної філософії, складовою частиною якої є зовнішньополітична доктрина. А філософія ця є лише концептуалізацією національної ідеї.

Чому для нас культурна проблематика вичерпується проблемою національного відродження, відновленням самобутньої української культури? Але ж самобутніми є культури і папуасів з островів Самоа і південноафриканських бушменів. Національна культура повинна бути не лише самобутньою, але й бути світового рівня. Нам потрібні письменники, чиї твори перекладають на десятки мов світу, нам потрібні малярі, за право купити картини яких змагаються Лувр, Британський музей та галерея Уфіцці. Але тільки митці, наснажені національною ідеєю, здатні піднятися до світового рівня. Національна ідея завжди виходить за межі нації, вона сильна своїм месіаністичним потенціалом, бажанням зробити національні цінності надбанням всього людства. Вона надихає на високі досягнення якраз тому, що ставить перед нацією надзавдання, а не обмежується приземленими цілями.

Людина не може повноцінно існувати, не розуміючи сенсу свого існування. Це стосується нації та національної держави. „Куди летить цей птах і який сенс у цьому леті?“ — на це біблійне питання, з яким ми звертаємось до нації, може дати відповідь лише національна ідея. Сенс існування нації не вичерпується досягненням національного консенсусу, рівно як і сенс існування держави не вичерпується її служінням суспільству, забезпеченням всім громадянам високого рівня добро-

буту, в чому нас намагаються переконати ліберали. Прислухаємось до думки великого російського мислителя Петра Струве: „Национальное начало тесно связано с государственным и разделяет его сверхразумный или мистический характер... Государство есть существо мистическое. Выражаясь по человечески, антропоморфически, государство желает быть могущественным. Ибо могущество государства вовсе не есть ни сила, ни счастье составляющих его лиц... Личность, способность государства проявляется в отношении его к другим государствам. Поэтому могущество государства есть мощь вовне...“ („Русская мысль“, 1908, 5).

Звичайно, Струве мав на увазі могутність Росії, виступаючи, по суті, апологетом російського імперіалізму — нашого головного ворога. Але, в принципі, був правий. Він дуже чітко сформулював суть національної ідеї, яка полягає у мотивуванні такої політики, яка посилить державу, зробить її могутньою, а отже зможе грати самостійну, творчу роль у світовій історії, зможе визначати норми, які інші повинні приймати як об'єктивні. Могутність держави — це і самоціль і засіб, національно-державної творчості в історичному часі та політичному просторі. Тому що головне в національній ідеї — це мітично-містичне уявлення про долю, про роль своєї нації в історії, причому роль не другорядну, а поважну, творчу.

В сучасній соціальній психології переважає визначення особи як сукупність ролей, які грає людина у різних групах, об'єднаних спільним сенсом. Звернемось до Струве, який цілком слушно провів аналогію між державою та особою, вважаючи державу „особою містичною“: „Личность, способность государства проявляется в отношении его к

другим государствам. Поэтому могущество государства есть мощь вовне..." Українська національна ідея повинна визначити всі ті головні ролі, які Україна повинна зіграти в історії. Тоді національна політика України буде мати осмислений, а отже, і більш дієвий характер. Але слід визнати, що нація-держава може грати історичну роль, навіть не вдаючись до саморефлексії, інстинктивно. І таку роль Україна вже починає грати. Саме вона, в першу чергу, спричинила розпад большевицької імперії зла, саме її „ні — Союзу“ підписало політичний некролог ССРСР. Не виключено, що Провидінням було визначено Україні стати знаряддям кари за все те зло, яке Російська імперія спричинила людству. Ви скажете — то є містика, але національна ідея містична за визначенням.

Національна ідея допоможе нам досягнути роль, яку Україна повинна зіграти в Європі, в перебігу європейських інтеграційних процесів. Роль в діяльності ісламської та європейської цивілізацій тощо.

Одним словом, без національної ідеї національна воля сліпа. Але що то за феномен — національна воля? Національна воля — то є потяг до національної самореалізації, коли національне існування тотожне національній суті. Національна воля не сакралізує дійсність, не відноситься до неї з пієтетом. Вона відкидає міщансько-конформістське — „такий є стан речей, така об'єктивна дійсність, будьмо реалістами, давайте пристосовуватись до реалій, приймати загальновизнані норми і правила гри“. Національна воля сакралізує не те, що є, а своє уявлення про те, що мусить бути. Національна воля прагне змінити реальність до такого стану, щоб вона була покійна, керована, щоб відповідала національній ідеї. Державна по-

літика, насичена національною волею, то є політика активна і динамічна, політика не нав'язана, а самодетермінована. Україна ніколи не займе достойного місця у світовому співтоваристві, якщо вплив зовнішніх чинників на її політику буде переважати над чинниками самодетермінації. Високий міжнародний статус мають лише держави з характером, які керуються у своїй політиці, в першу чергу, своїми цінностями та інтересами і не соромляться на цьому акцентувати увагу. Сила не знає сорому.

Національна воля, синтезована з національною ідеєю, — це і є, власне, національний дух. Ми відчуваємо, що дух нашої нації зростає з кожним днем, переборюючи труднощі, чужі уявлення про те, якою наша нація повинна бути. Що не вбиває, що не нівечить, то посилює. Ще, на жаль, багато українців вважають, що ті випробовування, які ми пройшли, нас послабили. Але все більше стає українців, які вважають, вони нас тільки посилили. Ми витримали випробування Росією, дай Боже, витримаємо випробовування й Європою, і, так званим, „цивілізованим світом“. Не виключено, що прийде ще той час, коли і вони будуть проходити випробування Україною. В першу чергу це стосується Росії. Побачимо, чи витримають вони.

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Панове!

Я бажав би заторкнути проблеми, які стосуються економічного розвитку, але є типовими в різних сферах нинішнього життя України. Спочатку наведу їх перелік:

1. Виробничі зв'язки на території колишнього СРСР фактично розірвані. Це викликало зупинку багатьох підприємств. Не випадково нова держава в нових умовах створює нові структури з новими зв'язками. Для цього необхідно мати банк даних про ймовірних партнерів, сировину і т.д. Вакум у цій справі стрімко заповнюють представники колишніх компартійних структур, мафіозні й корумповані кола.

2. Дуже ускладнений вихід підприємств на зовнішній ринок. Невідома кон'юнктура світового ринку, ціни, можливі постачальники та покупці.

3. Інженери та вчені України практично позбавлені доступу до новітньої інформації, книг, статей, матеріалів конференцій і т.д. Також важко повідомити іноземних колег про результати досліджень, обмінятися думками.

4. Україна потребує іноземних інвестицій. Але навіть ті західні фірми та бізнесмени, які бажали б допомогти нашій економіці або у вигляді спільних підприємств, або із залученням 100 відсотків іноземного капіталу, наражаються на величезні труднощі в процесі партнерства.

5. Нарешті, зв'язок. Кілька годин, а то й діб, доводиться чекати надання телефонних переговорів, факсів (які часом неможливо прочитати). Хоча усі ці проблеми різні, але кожна із них вельми серйозна.

На мою думку, значну роль у вирішенні всіх наведених проблем може зіграти налагодження телекомунікаційної мережі, що добре розвинена в усіх передових країнах. І якщо ми кажемо про створення національної армії, власної валюти і т. п., то не можна забувати і про створення національної мережі телекомунікацій.

Організація такої мережі з використанням новітньої західньої технології може бути здійснена в досить стислих строках (кілька місяців) і відносно дешево (враховуючи національні обсяги проєкту) — у межах 3-4 мільйони доларів. У результаті будь-яке підприємство України, яке має персональний комп'ютер (їх мають зараз практично всі), за невелику платню буде мати технічний засіб, який дозволяє:

- знайти покупця або продавця;
- з'ясувати адресу, де виготовляється необхідний товар, здійснити маркетинг;
- замовити та розповсюдити рекламу;
- дістати біржову інформацію про ціни на світовому ринку;
- обмінятися інформацією з колегами, вітчизняними чи закордонними;
- дістати інформацію з багатьох іноземних банків даних та багато іншого.

Не треба також забувати, що функціонування такої мережі через 2-4 роки може давати прибуток, у тому числі, у валюті, за рахунок абонентської платні.

Не можна стверджувати, що в цьому напрямку в Україні зараз нічого не робиться. Вже існують приватні мережі, що поєднують 20-40 абонентів на аматорському рівні комп'ютерної обслуги. Також активно створюють свої регіональні центри мережі

з Москви та Сан-Петербургу. При Міністерстві зв'язку України зараз здійснюються проробки по реалізації проєкту національної телекомунікаційної мережі, але це почне функціонувати не раніш 1993 року. За цей час, активно працюючи, російські мережі здатні захопити український ринок телекомунікацій та здійснювати свій технологічний та фінансовий впливи.

Не буду деталізувати ситуацію. Зрозуміло, що проблема створення національної телекомунікаційної мережі потребує серйозної уваги, тим більше, що в Україні є комерційні структури, які мають можливість та бажання робити значні інвестиції в цю ділянку, але їм потрібна підтримка у сфері забезпечення каналів зв'язку та придбання новітніх комп'ютерних технологій. На моє переконання, без солідної і вагомої допомоги Заходу нам не обійтися.

Едвард Лисицин

ПРО ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ ВЛАСНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

Шановна громадо!

Побудова Збройних Сил незалежної України — це визначна справа. Її супроводжують багато проблем. Я зупинюсь на двох: проблемі місця України в Європі у воєнно-політичному відношенні і проблемі ядерної зброї в Україні.

Отже, про місце України у Європі в воєнно-політичному пляні. Європа — це система країн, кожна зі своїми інтересами і потенціалом. Якщо накреслити геометричну фігуру, компонентами якої бу-

дуть ті самі потенціали, ми матимемо щось схоже на добре відомий паралелограм сил. Система держав знаходиться у стані рівноваги або стратегічного балансу, якщо рівнодіюча того паралелограма сил рівна нулю. Якщо так, то система держав найбільш стабільна. Якщо стратегічного балансу нема, нема й стабільності. У цьому разі в системі відбуваються перебудовчі процеси, які можуть супроводжуватись соціальними катаклізмами — кризами, війнами, загарбницькими й агресивними заходами. В наслідок цього паралелограм сил перебудовується, аж доки система не прийде до нового стратегічного балансу. У цьому новому стані система стабілізується.

До розкладу СРСР Європа знаходилась у стані рівноваги. Два бльоки — Варшавський і Північно-атлантийський — урівноважували один одного. Після розпаду Організації Варшавського договору і СРСР та утворення на території Східної Європи декількох незалежних позабльокових держав паралелограм сил у цьому регіоні суттєво змінився. Інтереси України потребують, щоб знайти таке місце для неї в цьому паралелограмі сил, при якому вона матиме найкращі умови для свого розвитку. При визначенні такого місця треба виходити з очевидних положень:

1. Суспільство, яке сьогодні є зразком для України і може подати їй всіляку допомогу, існує на Заході;

2. Україна повинна мати повноцінний військовий захист своєї незалежності і територіальної цілості;

3. Нормальні умови безпеки будь-якої сучасної держави треба пов'язувати не з її ізольованими воєнно-політичними зусиллями, але з колективною безпекою.

Щоб задовольнити ці вимоги, Україна має, будуючи власні Збройні Сили, водночас шукати шляхи до системи європейської колективної безпеки. Сьогодні колективна безпека в Європі пов'язується з НАТО. Однак, якщо досягти інтеграційних процесів в Європі, НАТО, у зв'язку з ними, поступово перетвориться із військово-політичного блоку на важливий елемент нової системи колективної безпеки. Головним політичним завданням його є збереження стабільності і сприяння демократичним процесам на континенті. Чи не суперечить ідея зближення України з НАТО її прагненню набути неутраального статусу, як це декларовано Верховною Радою? Ні, тому що, по-перше, неутраальній Україні можна контактувати з НАТО в політичному пляні, що відповідає завданням економічного й політичного зближення України із країнами Західньої Європи. Економічна і політична інтеграція України в Європейське співтовариство створює воєнно-політичні гарантії для неутраальної України. По-друге, позиція України щодо неучасті у військово-політичній організації НАТО має бути гнучкою і змінюватися залежно від міжнародньої ситуації. На нашу думку, Україна за своїм геополітичним станом уже сьогодні не зможе бути неутраальною.

Сьогодні існує об'єктивна потреба у налагодженні консультацій України з НАТО зі стратегічних проблем, питань військового будівництва, підготовки фахівців, а також імплементації договорів про скорочення наступальних озброєнь, про звичайні збройні сили в Європі, дотримання Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, контролю над експортом зброї, реалізації заходів довір'я і т.д. Необхідно також вирішити проблеми скоро-

чення збройних сил і озброєнь та механізм відповідної компенсації військовим.

На наш погляд, контакти України з НАТО можуть суттєво покращити відносини України із Заходом. Тому є доцільним створення в Бельгії військового аташе з націленістю на штаб-квартиру НАТО. Наші висновки про доцільність і реальну можливість встановлення відносин між Україною і НАТО підтверджуються такими даними. Західні політики вважають, що Україна, якщо вона згодом стане сильною в економічному та воєнному відношеннях, спроможна стати важливим стабілізуючим чинником у майбутній системі колективної безпеки в Європі. Позицію, яка спрямована на підтримку України як незалежної європейської держави і природного потенційного партнера США в регіоні, займає Пентагон, і над усе Міністер оборони США Р.Чейні та його заступник П.Волховитц.

Збігнєв Бжезінський, відомий американський політолог, нещодавно підкреслив, що Україна — це єдина з усіх держав СНД, яка може бути ефективною противагою російським амбіціям і військово-му потенціялові в регіоні.

Проблема Ядерної Зброї в Україні

24 жовтня 1991 року Верховна Рада України прийняла Заяву „Про без'ядерний статус України“. Чи це є правильна лінія? Не викликає сумніву, що лінія на без'ядерність вірна, причому не лише для України. Щодо України, то варто розібратись у цьому докладніше. Республіка сьогодні має на своїй території стратегічну і тактичну ядерну зброю. Стратегічна зброя покликана для нанесен-

ня ударів по об'єктах стратегічного значення на відстанях, не менших, як кілька тисяч кілометрів від місця її базування. Таким чином, стратегічна зброя, що розташована в Україні, відповідає глобальним цілям політики. Але Україна не має сьогодні глобальних політичних цілей. Тільки регіональні! Тому й стратегічна ядерна зброя, як засіб збройної боротьби, Україні непотрібна.

Таким чином, Заява Верховної Ради має рацію, якщо ядерну зброю розглядати тільки як військовий засіб. Але ядерна зброя — це і політичний засіб. Що можна сказати про Заяву ВР у цьому контексті? І з цього боку Заява складена розумно, бо не визначає ні термінів, ані порядку ліквідації ядерної зброї, розташованої в Україні. На наш погляд, виконавча влада України зробила помилки, коли визначала термін і порядок ліквідації ядерної зброї:

1. Якщо тактична ядерна зброя відповідає регіональним політичним інтересам України, а стратегічна — ні, здається необгрунтованою ідея термінового вивозу тактичної, а не стратегічної зброї;

2. Оскільки зараз Україна знаходиться у кризовому стані, не можна саме тепер знищувати ядерну зброю, володіння якою є стабілізуючим фактором;

3. Недоцільно роззброюватись у тих умовах, коли твої сусіди того не роблять. Процес ядерного роззброєння України треба пов'язати з процесом ядерного роззброєння в Європі та світі. У цьому випадку ядерне роззброєння досягне тих цілей, які передумовлені Заявою ВР;

4. Як виявилось нещодавно, встановлений порядок знищення „української“ ядерної зброї, є шкідливий для України, бо величезна кількість збагаченого плутонію та урану, а також інші мате-

ріяли, дорожчі за золото, впливають із України. То не є державний підхід.

Ми бачимо, що виконавче керівництво України вже зрозуміло свою помилку. Але не допуститись тих помилок було легше, ніж тепер їх виправляти. Тепер, після рішення Президента України про припинення вивозу ядерної зброї з території України, ширяться різні плітки. Політика на те й політика, щоб її коригувати. Але політика досягнення нашою державою без'ядерного статусу має будуватися таким чином, щоб вона була найбільш корисною для України. Щоб вирішити нинішні питання ядерної політики України, потрібні плідні переговори з Росією. Треба досягти домовленості про механізм об'єднаного контролю за стратегічною ядерною зброєю та статусу тактичної ядерної зброї. Ці два питання треба зробити темою переговорів між Україною і Росією. Домовленість із них, до речі, вкрай необхідна для вирішення подальшої долі СНД.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ І РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Забезпечення незалежності, територіальної цілості молодої Української держави, захист мирного життя та інтересів її народу можливі в результаті здійснення цілого комплексу політичних, економічних, військових та інших заходів. Серед них надзвичайно актуальним є взаємозв'язок і взаємодія оборонної стратегії з активною зовнішньою політикою.

Однак, слід, на наш погляд, враховувати ряд зовнішньо-політичних чинників, які прямо чи опосередковано впливають на зміст і перспективи оборонної доктрини.

Одним з найважливіших питань національної військової стратегії є визначення вогнищ загрози для Української держави. Етика добросусідства не дозволяє назвати конкретні адреси. Але в загальному пляні цілком очевидно, що значна частина їх знаходиться в геополітичному просторі колишнього Союзу.

Відомо, що в країнах СНД нараховується до 70 вогнищ національних, релігійних та інших конфліктів, багато з яких мають підривний потенціал Карабаху. До 30 таких районів розташовано по периметру колишньої імперії. Саме вони і є першим джерелом небезпеки. Другий ешелон проходить через деякі сусідні країни, які самі по собі можуть стати епіцентром вибуху. Можливі також випадкові конфлікти, втягування в чужі суперечки, в результаті тиску, провокації і т.п.

Очевидно, що і зовнішньо-політичний курс окремих держав, їх економічна, військова політика будуть у багатьох випадках суперечити одна одній, створюючи широкий спектр взаємовідносин від союзництва до гострого протистояння. А ефективного механізму ліквідації конфліктних ситуацій, системи взаємодії республік як на міжнародній арені, так і всередині співдружності не вироблено. Отже, вірогідність льокальних конфліктів, які за певних умов можуть набути міжнародного розмаху та затяжного характеру, досить висока. І, якщо завданням зовнішньої політики є точно і вчасно враховувати масштаби факторів можливих конфліктів, політичними методами впливати на їх льокалізацію і стабілізацію становища, створювати вигідні умови мирного функціонування держави, то військова доктрина повинна передбачати створення Збройних Сил, достатніх для забезпечення територіальної цілості і ліквідації конфліктних ситуацій в прикордонних районах.

Звичайно, в умовах політичної нестабільності у сусідів, складності прогнозування розвитку ситуацій, існуванні територіальних претенсій до України, збереження арсеналів ядерної зброї не виключена гіпотетична можливість виникнення широкомасштабного збройного конфлікту.

Враховуючи проголошений без'ядерний статус, Україна до створення системи європейської безпеки не повинна відкидати можливої участі в системі союзів на випадок широкомасштабних військових дій, а вірніше для недопущення таких. У цьому пляні доцільно проаналізувати можливість трьох основних варіантів політики.

1. Увійти в Північноатлантичний союз (НАТО).
2. Забезпечити гарантовану підтримку і захист з

боку НАТО без входження в його структури.

3. Прийняти участь у створенні військового союзу, чи системи союзів з деякими країнами Східної Європи.

На жаль, слід визнати, що перший варіант маловірогідний. Представники НАТО неодноразово делікатно, але твердо заявляли, що до 2000 року жодна з країн Східної Європи і Прибалтики на інтеграцію в НАТО розраховувати не може. Перспективи держав СНД ще менші. Хоча саме НАТО бачиться як основа майбутньої європейської системи безпеки.

Другий варіант, незважаючи на відсутність запевнень у такій можливості з боку офіційних представників НАТО, більш перспективний. На таку думку наводить аналіза одного з семи гіпотетичних сценаріїв військових конфліктів, розроблених Пентагоном в кінці 1991 року. Так званий литовський варіант передбачає участь США і НАТО у військових діях проти російської армії у випадку агресії проти Литви при нейтралітеті України! Можна зробити висновок, що, незважаючи на відсутність офіційних запевнень для Литви, США не відкидають можливість гарантій на випадок агресії, а крім того, вони не бачать у незалежній Україні навіть гіпотетичного супротивника.

Досить реальною є можливість створення військового союзу чи союзів з Польщею, Угорщиною, Чехо-Словаччиною, а в перспективі, можливо, з Білоруссю. Цьому сприяють хороші зв'язки і військове співробітництво, подібність основних положень оборонних доктрин, які розробляються, спільні проблеми, пов'язані зі скороченням збройних сил, роззброєнням тощо. Досить цікавою виглядає ініціатива польського міністра оборони

Яна Париса по створенню військового союзу східноєвропейських країн на місці колишньої ОВД для прискорення їх інтеграції в НАТО.

Таке співробітництво не тільки вирішувало б питання спільної оборони, унеможливлювало б непорозуміння між сусідніми державами, але й сприяло б розвитку надзвичайно перспективного субрегіонального співробітництва, приєднанню України до шестисторонньої ініціативи і т.д.

Звичайно, не слід відкидати також можливості військового співробітництва в рамках СНД на певних умовах, які впливають з оборонної доктрини України. Хоча слід застерегти, що в результаті позиції російського керівництва і командування військ СНД, надії на справедливе і взаємовигідне розв'язання військових проблем стають примарними. Проте у вирішенні питань військового співробітництва в рамках СНД, чи навіть виходу з неї, недопустимий емоційний ідеологічний підхід. Потрібна виважена, тверда, послідовна політика, яка б дозволила успішно завершити процес формування українських Збройних Сил, надійно забезпечити їх матеріально-технічну базу і озброєння. Важливо вирішити на рівні політичного керівництва проблему обміну військовослужбовцями і повернення їх на Україну, а також долю Чорноморської фльоти. Нині Президент України, представники депутатського корпусу (такі як Степан Хмара), Міністерство оборони роблять активні кроки в цій царині.

Стає все більш очевидним, що проблема фльоти перестала бути проблемою військовою. Викликає велике занепокоєння намір російського керівництва зберегти даний статус фльоти, як інструмент політичного тиску на Україну, на Крим, як потенційне джерело етнічних та військових конфліктів.

Необхідність термінового переведення Чорноморської флотії в склад Збройних Сил України зв'язана також із тим, що в Головному штабі ВМФ створено центр забезпечення реалізації договору 1990 р. по скороченню озброєнь ВМФ, а також у вирішальну фазу увійшли переговори по скороченню СНО, що теж стосується флоту. Знаючи позицію Москви, можна не сумніватися, за рахунок якої флотії будуть відбуватися ці скорочення.

Надзвичайно важливо, на наш погляд, використати сприятливі можливості, які породжені двома унікальними обставинами. А саме: розробка оборонної концепції співпадає в часі зі створенням українських Збройних Сил, що дозволяє одразу привести їх структуру у відповідність із сучасними вимогами. Крім того, подібні процеси формування нових концепцій світової, європейської, національної безпеки охопили США, більшість європейських країн.

НАТО відмовився від ряду положень, що склали суть його доктрини, і став організацією, яка не має конкретного ворога. В певній мірі ми всі знаходимося в однаковому стані розробки, удосконалення, корекцій військових концепцій і доктрини, реорганізації збройних сил. Це дає шанс краще використати світовий досвід, співпрацю з іншими європейськими державами, закласти у військову доктрину можливість участі в майбутній системі європейської безпеки, військовому співробітництві тощо.

Місце молодій українській державі у світовому та європейському співтоваристві, перспективи і характер її взаємовідносин з іншими країнами, особливо сусідніми, у визначальній мірі впливають на формування і реалізацію оборонної кон-

цепції. Відповідно до оцінки небезпеки агресії, можливого характеру війни, обсягу оборонних завдань і економічних можливостей держави, сьогодні здійснюється будівництво та підготовка Збройних Сил.

Коротка аналіза деяких проблем розробки оборонної доктрини, створення українських Збройних Сил дозволяє зробити певні висновки.

1. Зовнішньополітичні кроки, пов'язані з оборонними ініціативами, повинні бути добре продуманими, спиратись на наукову аналізу, прогнозу, розрахунок можливих наслідків і т.п. Експромти тут недопустимі. Розробка їх — це справа не окремих осіб, а інституту стратегічних досліджень, великих наукових колективів.

2. Україна у всіх переговорах, що стосуються проблем оборони, скорочення озброєнь, світової, європейської чи регіональної безпеки повинна бути представлена окремою самостійною делегацією.

3. Необхідно терміново поліпшити дипломатичне та інформаційне забезпечення оборонних ініціатив України на міжнародній арені, використовуючи всі можливі сучасні форми і методи. Реакція міжнародної преси на ініціативу Президента України по тимчасовому припиненню виведення тактичної ядерної зброї підтверджує це.

4. Слід використати всі можливості для негайного створення повноцінної дипломатичної та інформаційної мереж хоча б у кількох головних військово-політичних центрах світу. Без цього неможливо ні інформувати, ні прогнозувати, ні стимулювати розвиток міжнародних подій у вигідному для України напрямку. Тим більше ця робота повинна вестись у країнах СНД.

*Іван Петришин,
голова Івано-Франківського проводу ДСУ*

**Нормою дії кожної людини
повинна бути тільки справедливість**

КОРОТКО ПРО СТАНОВИЩЕ

У даний час народ зневірився у всьому. На сьогодні маємо хаотичний стан економіки. Щоб вийти з нього, потрібно мати чітку картину промисловості і сільського господарства в кожній області — на виробництвах яких немає тієї чи іншої сировини, комплектуючих матеріалів і т.д.

Знаючи причини наших бід, можна знайти вихід із кризового економічного становища. Рівень економічно-господарської школи у нас досить низький. Тому нам не допомагають ні сітеві графіки, ні АСУ, а наші розроблені економічні реформи практично не впроваджуються в життя. Тут потрібно задіяти господарський механізм, бути обізнаним у промисловості і в сільському господарстві, володіти ситуацією, бути певним і рішучим в діях.

РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ І ПРИВАТИЗАЦІЯ — ЄДИНИЙ ВИХІД

1. Для виконання Закону „Про роздержавлення і приватизацію“ необхідно створити комісію по контролю на базі представників різних партій та експертів із числа різних спеціалістів. Комісія повинна перевіряти, у яких умовах знаходилась та чи інша особа

при тоталітарній системі; звідси робити висновок: чи декларація про доходи відповідає рухомому і нерухомому майну, а також всім заощадженням, які знаходяться на рахунку в банках і ощадкасах. Бо неможливо зробити перехід із площини тоталітарної системи і беззаконня у площину правової демократичної держави, не враховуючи соціальної справедливості. Таким чином, ми будемо мати однакові стартові умови для кожного громадянина.

На основі роздержавлення нам потрібно створювати акціонерні товариства, спільні виробництва на взаємовигідних умовах. Приватизація повинна проходити в інтересах трудового народу, а не в інтересах колишньої партійної мафії.

2. Вихід із кризи у сільському господарстві вбачаю тільки через створення фермерства та кооперативів. Земля має належати тим, хто вміє і хоче її обробляти. Обов'язковою повинна бути допомога влади, як у фінансовому, так і в технічному напрямку.

3. Соціальний захист всіх верств населення, особливо людей, які в даний момент не працюють, або не мають роботи, повинен бути поставлений на перше місце. Велику роль повинні відіграти не лише структури влади, але й підприємств й організацій, створюючи фонди допомоги. Із перепрофілюванням виробництва частково, чи в цілому необхідно провести навчання своїх працівників, згідно з переходом їх на інший профіль роботи.

4. Щодо військового питання зараз, коли більшість військових присягнула на вірність Україні, ми повинні подбати за тих людей, які поки що служать за межами рідної України. Програма захисту цих людей повинна бути розроблена не лише згори, але й у кожній області зокрема.

5. Необхідно зміцнити дисципліну в правоохоронних органах, УВС і СНБУ, яка повинна уже мати своє нове функціонування в вільній незалежній Україні.

6. У галузі культури і освіти — відродження і вивчення історичної правди, виховування у дітей національної гідності. Прикладом може послужити створенний на Івано-Франківщині за програмою „Чорний ліс“ національний музей.

7. Щодо кадрової політики — виходити з історичного досвіду нашого народу, де обрання людей для керівництва державою, було всенародним. Прикладом тому є Запорізька Січ. Підбір кадрів на керівні посади до управління містом, областю повинен бути тільки на конкурсній основі із подальшим щорічним атестуванням, де, в першу чергу, враховувалась би думка народу, а також практична діяльність тепер і в минулому.

Майор Бровченко (Виниця)

Вельмишановна Президіє!

Великошановне панство!

Я є дійсний член ОУН і прибув з Винниці. Перше, що я хотів би сказати, що народ, який не знає своєї історії, мусить пережити її ще раз, а я не хотів би її ще раз переживати. У зв'язку з цим прошу Президію записати мою пропозицію — ухвалити резолюцію про визнання Степана Бандери, Євгена Коновальця, Романа Шухевича, Ярослава Стецька і всіх інших українських національних героїв. Про видання їхніх біографій, праць, про встановлення їм пам'ятників для того, щоб

ми могли повноцінно виховати наше українське національне військо.

Я прибув з Винниці, мені Бог дав таку можливість — два роки тому взяти в руки синьо-жовтий прапор і піти з ним по Хрещатику за те, щоб у нас була своя армія. А за це мене звільнив главноком суходільних військ генерал Варенников, отой, що приїздив у Київ робити ГКЧП. Але є Бог на світі... Той генерал сидить за ґратами.

Генерал своїм наказом забрав у мене все: право на форму, пільги пересування і кар'єру намагався перепинити. Але це кар'єра українського націоналізму, це наша держава. А ради цього можна все положити. А форму я собі робив сам, бо її дав мені наш український народ.

Грушевський був хороший історик, але поганий політик. І той уряд не слухав Симона Петлюру і наших націоналістів і розпустив військо по домівках, а цього робити було не можна.

Тож не допустимо історичних помилок! Всі найкращі, найсвідоміші українські кадри армії не служать в Україні. Вони служать на Камчатці, в Сибіру, в Азербайджані, а сюди, в Україну, послали яничарів і росіян. Я боюся за те, щоб Україна не мала міністерства „абарони“. Щоб там не було „таваріща полковника Ананьєва, таваріща майора Кузнєцова“, а щоб там були наші українські Петлюри, Бандери, Шухевичі!

Слава українським Збройним Силам!

ВИСТУП ГЕНЕРАЛА РОЛЯ (стенографічний запис виступу)

Олександр Роль — генерал-майор авіації. Народився у Києві, де закінчив середню школу й пройшов вишкіл у аероклубі. Вступив до Чугуївської (нині — Харківська) вищої командної школи військових летунів. Після першого курсу переведений до Чернігівської школи військових летунів, яку й закінчив, одержавши диплом летуна-винищувача. Службу проходив у військових частинах на Уралі, в Казахстані, Білорусі. Згодом — на штатній роботі. Останні кілька років перебував на посаді військового радника у В'єтнамі. Тепер виконує обов'язки начальника штабу повітряної армії, яка дислокована на Львівщині.

Шановні друзі!

Вважаю для себе за велику честь бути делегатом Конференції Українських Націоналістів. Друзі радили мені їхати на цю Конференцію в цивільному одязі, але я цього не зробив. Нехай бачать усі, нехай знають усі, що в Україні є ще генерали, є офіцери, для яких добро української нації є найвищим наказом. Здобути Самостійну Соборну Українську Державу — це зміст змагань багатьох поколінь українського народу. Це зміст і нашої боротьби сьогодні, тому що не маємо ще самостійної держави. На шляху до незалежності зроблено тільки перший політичний крок і треба ще багато боротьби, багато зусиль, самовідданої праці українського народу для того, щоб Україна посіла належне їй місце серед розвинених країн Європи, країн усього світу.

Нестабільне становище у країнах колишнього Союзу, у країнах Східної Європи, у багатьох

регіонах планети вимагає від Президента, українського уряду зваженої політики, яка б забезпечила високий авторитет України на міжнародній арені. Відродження національної самосвідомості, розквіт економіки, постійне зростання добробуту українського народу, розвиток культури та надійний, гарантований захист національних інтересів українського народу, національних інтересів та державності України — такі повинні бути пріоритети нашої держави. Для того, щоб захистити наші національні інтереси, ми повинні мати власну армію, яка має на озброєнні нову техніку, забезпечена усім необхідним для збройної боротьби.

Щойно розпочатий процес створення Збройних Сил України іде дуже повільно, і не так, як цього вимагає ситуація. Хаотично проводиться кадрова політика. На керівні посади потрапляють люди, які не прагнуть, та й не здібні дбати про зростання могутності української армії. Приймаються незважені рішення щодо кількісного співвідношення видів збройних сил, не завжди компетентно іде керівництво Збройними Силами, дуже повільно створюються структури адміністративного управління Збройними Силами. Повільно іде процес повернення на Україну офіцерів — громадян України. Певну кількість офіцерів, які не бажають служити народові України, ми відправили за її межі, але отримали значно менше. Повільно іде процес українізації української армії. Він майже й не розпочинався. Сьогодні українці в українській армії становлять номінальну меншість. Хіба це порядок?! Не запроваджується в українській армії українська мова. Виховною роботою займаються колишні політпрацівники, майже виключно вони. Але ми знаємо, що більшість з них отруєна смер-

тельною отрутою ворожої для українського народу ідеології. Ми маємо виховувати наші Збройні Сили на традиціях українського війська. Ми маємо покладатись на досвід українського козацтва, січових стрільців, славетної Української Повстанської Армії.

Прийшов час офіційно, на державному рівні визнати Українську Повстанську Армію як силу, що змагалася за незалежність України, змагалася могутньо, не жаліючи ні власної крові, ні власного життя. Хай завжди у Збройних Силах України живуть традиції УПА: висока національна свідомість, духовість, дисципліна, готовність битися до останнього подиху, до остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Відносно ядерної зброї, то ми не прагнемо її застосовувати. Так, в майбутньому буде Україна без'ядерною державою. Але доки в світі існує хоч якась країна, яка має ядерну зброю, Україна теж повинна її мати. Ми не будемо її використовувати, але ми не бажаємо бути країною другого гатунку. Нам сьогодні є що захищати. Україна — це не лише прекрасна земля, її гаї, чудові Карпати, бурхливі гірські річки, наш Дніпро і чисте блакитне небо. Це великий народ, це здобута у боротьбі можливість мати свою самостійну державу. Так створімо ж такі могутні Збройні Сили, які забезпечать розквіт нашої рідної України! Нехай це будуть по-справжньому українські Збройні Сили.

Слава Україні!

Полк. Олександр Штика, доцент

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ВІДНОСНО СПІВДІЇ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ В УКРАЇНІ

Ми всі є свідками того, що реальний процес розбудови Української державності проходить у складних політичних, економічних, соціальних та міжнародних умовах. Нам потрібно визначити шляхи поступового виходу із кризового стану.

На мою думку, цю проблему можна вирішити шляхом створення в країні такої влади, яка б визначалась спроможністю вести державне будівництво, була би здатною успішно вирішувати економічні проблеми та гарантувати народові належний порядок і спокій. Що повинно лежати в основі побудови такої влади та на які наукові та морально-етичні цінності вона повинна спиратися?

Не викликає сумніву, що ідейно-політична основа такої влади має визначатися саме через українську національну ідею. Що ж являє собою цей феномен?

В широкому розумінні слова, це та всеохоплююча теорія і практика національного життя, яка протягом усієї історії українського народу визначала характер його політичної свідомості та природний менталітет.

У вузькому — українська національна ідея — це система філософських, політологічних, історичних і морально-етичних поглядів та цінностей.

Виходячи з вищесказаного, самій владі потрібно створити відповідні умови для того, щоб ця ідея могла впливати не тільки на ідеологію і політику

партій, громадсько-політичних організацій та рухів, а й на побудову свідомості всіх громадян держави, на всю систему моральних та культурних цінностей. А це означає, що вона повинна стати не просто політичною концепцією чи ідеологією, але, це дуже важливо, — тією масовою філософією громадян, яка б формувала їх політичну свідомість та національний менталітет. У кінцевому прояві національна ідея повинна привести їх до необхідності творити своє життя, виходячи з таких цінностей, як:

- національна незалежність та її захист;
- народний добробут і всебічний економічний розвиток;
- свобода і конституційний порядок.

Всі ці орієнтири об'єктивно ведуть українське суспільство до його консолідації. Отже, українська національна ідея — це та ідеальна мета, яка повинна сприяти об'єднанню всіх громадян України в єдиний суспільно-політичний рух, спрямований на розбудову своєї держави. А це не що інше, як шлях до створення єдиного загально-громадянського, національно-патріотичного фронту.

Одним із перших кроків у цьому напрямі може стати проведення науково-практичної конференції з такою, скажімо, темою, як „Незалежність Української держави та проблеми її сучасної розбудови“. Мета цього науково-політичного форуму могла б полягати у виявленні та всебічному обґрунтуванні сучасної національно-державної ідеї та згуртуванню навколо неї національно здорових, державотворчих науково-дослідницьких і політичних сил.

Щодо засновників конференції, то ними могли б стати всі науково-політичні сили, зацікавлені в створенні сильної націоналістичної держави.

Тепер щодо місця та ролі чисто національного елемента в цьому загальногромадському утворенні, розбудованому на принципах конфедеративності. Воно, безумовно, визначатиметься тим, наскільки дійсно стане авангардною суспільно-політичною силою з точки зору загальногромадянської та загальнонаціональної своєї значимости. А також тим, наскільки українські національно-патріотичні кола зможуть зрозуміти, що час протистояння офіційній владі закінчується і новий етап її історії буде пов'язаний з тим, чи зможуть вони бути державотворчою силою. Силою, спроможною запустити національну ідею в практику і змусити її працювати на весь механізм державного життя. Силою, здатною згуртувати навколо себе всіх громадян України і повести їх за собою до державного будівництва.

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

Слава Ісусу Христу!

Вельмишановна пані Славо, вельмишановна Президіє, дорогі браття і сестри! Мені дуже приємно вітати всіх вас, учасників з'їзду ОУН, тут, у нашому золотоверхому Києві. Слава Богу, що ми дожили до того часу, коли борці за волю і незалежність України з діаспори разом із відданими борцями і патріотами нашої України можуть вільно зібратися тут, в столиці України, щоби відбути Конференцію. Ми повинні висловити щиру подяку Богові за те, що ми дожили до сьогоднішнього дня, і я від імени святійшого патріярха Київського і всієї України Мстислава, від імени патріяршої канцелярії хочу ще раз щиро привітати всіх вас, дорогі брати і сестри, із сьогоднішньою величною подією, закликати Боже благословення на ваші збори, щоби дух єдності і відданости Україні панував на них, щоби ми спільними зусиллями дійшли до кінцевої цілі — побудови міцної самостійної України.

Зараз, на жаль, ми ще не можемо її так назвати (хоч і проголошена Україна незалежною), бачимо, як різні політичні сили стараються зробити щось протилежне. Нас насторожує ця ситуація.

Я хочу завірити Вас, що УАПЦ завжди підтримуватиме боротьбу своїх вірних, свого народу за

незалежність, в яких би умовах не доводилося.
Нехай же Боже благословення перебуває на всіх
вас.

Слава Ісусу Христу!
Слава Україні!

владика Антоній
Митрополит Переяславський і Січеславський

Президії і Учасникам
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна.

Дорогі Подруги і Друзі Націоналісти!

З почуттям великої радості сердечно вітаю Вас, Учасників першої в історії Конференції Українських Націоналістів у столиці Самостійної України Києві. Щиро вітаю Ветеранів української визвольної боротьби, членів ОУН і вояків УПА, які збройно боролися проти всіх окупантів України, а особливо проти нацистської Німеччини і большевицької Росії, пройшли тяжкий шлях крізь тюрми і каторжні табори, а сьогодні продовжують працювати для добра українського народу і його відновленої держави. Вітаю всіх українських патріотів, які в різні часи і в різний спосіб стали на шлях праці і боротьби за відновлення української самостійної держави. Особливо вітаю українську націоналістичну молодь, яка у важких життєвих умовах зрозуміла суть і захопилась ідеями українського націоналізму та активно включилась у розбудову української держави. Разом з Вами

клоню голову перед усіми тими, хто на довгому шляху становлення українського народу до державного життя віддали своє життя і цією найвищою особистою жертвою освятили державницькі ідеали нації та промостили шлях для їх остаточного завершення в українській незалежній державі. Без тих жертв, а їх гекатомби, не було б сьогодні української держави.

Одночасно складаю щирі побажання, щоб у дружній виміні думок і поглядів Конференція осмислила теперішнє становище, в якому опинилася Україна, і опрацювала напрямки для закріплення української держави і її всестороннього розвитку. У цих питаннях українські націоналісти мають найбільший досвід, набутий за 63 роки існування, праці і боротьби Організації Українських Націоналістів, що є задокументоване в теоретичних працях окремих мислителів і в постановах Великих Зборів ОУН.

Із розвалом останньої в світі комуно-російської колоніальної імперії, остаточно перемогла на цих просторах національна ідея, що її на протязі десятиліть послідовно проповідували українські націоналісти як найсправедливішу для організації світу. Відновлення незалежних держав донедавна поневолених народів докорінно змінило уклад світових сил, що єдино може забезпечити справжній мир у світі, якщо не допустити до відродження імперських амбіцій і сил.

Закріплення і розбудова відновленої Української держави буде запорукою не лише вільного життя українського народу, але й заборолом перед наступом неоімперіялістів, які вже застосовують нові тактичні засоби, щоб держати у своїй орбіті і залежності новопосталі держави. Тому включення

у розбудову української держави всіх патріотичних сил, а особливо націоналістичних, є потребою хвилини. Через те, що кінцевий етап боротьби за відновлення української держави пройшов безкровно, т.зв. мирним шляхом, ціла дотеперішня колоніальна структура осталася, в основному, без змін, що унеможливлює нормальний розвиток незалежної держави. У висліді того, Україна, після семи місяців своєї незалежності, досі не має ні одного дипломатичного представництва в інших державах, не має своєї валюти, далі толерується русифікацію, занепад економіки і зниження життєвого рівня. Помимо того, що український нарід на грудневому референдумі величезною більшістю затвердив незалежність своєї держави, уряд її на всіх рівнях остається далі в руках людей, котрі були призначені окупаційною владою, і котрі нездібні діяти самостійно в інтересах Української держави. Коли взяти до уваги теж той факт, що довголітня неволя залишила в українському народі глибокі психологічні зміни, бо були зруйновані дослівно всі українські релігійні, культурні, виховні, господарські, наукові і політичні інституції й організації, які довели до занепаду відчуття приналежності до своєї нації, знизили національну свідомість.

Тому на потребу дня стала розбудова в Україні сильної політичної організації на ідейних основах українського націоналізму із обсягом діяльності на всю Україну, головним завданням котрої буде зорганізувати чи відновити всі потрібні інстанції для підвищення, найперше, національної свідомости і державного думання. Українське суспільство повино бути так зорганізоване, щоб кожна людина відчувала потребу належати до нього, бути

його активною часткою. Тому треба сприяти творенню організацій і установ для всіх верств народу, молоді, робітництва, хліборобського стану, жіноцтва, інтелігенції, і для всіх сфер життя — релігійної, виховної, наукової, господарської, спортивної і т.д. У той спосіб зорганізоване і виховане суспільство згодом вилонить із себе гідний політичний провід, який поведе українську державу на вершини її всебічного розвитку.

Десята точка Декалогу українського націоналіста — Змагатимеш до поширення сили, багатства і слави Української Держави — зобов'язує всіх нас, українських націоналістів, до конкретних дій в цьому дусі.

Хай Бог благословить Ваші шляхетні задуми!

Слава Україні і її Героям!

Василь Олеськів

Привітання від Левка Лук'яненка

Щиро вітаю учасників Конференції і бажаю плідної роботи в осмисленні сучасної внутрішньої і зовнішньої обстановки та вироблення глибоко обґрунтованої тактики у справі державотворення, зміцнення незалежності України, проведення роздержавлення і приватизації економіки та духовного відродження української нації.

Надіюся, що Конференція буде значним кроком у розвіюванні упередженого ставлення до слова „націоналізм“, і воно буде відродженням із притаманним цьому слову змістом боротьби за волю і благо нашого народу.

Я впевнений, що українці різних політичних течій спрямовуватимуть зусилля в єдиному на-

прямку — захисту України від московського імперіалізму та утвердження нації яскравою зіркою у сузір'ї вільних народів світу. Хай же благо народу і зміцнення української держави об'єднає всіх нас!

Слава Україні!

(текст зачитав референт Лук'яненко Василь Апостолюк)

Шановні пані і панове! Доблесні ветерани УПА!

У жовтні 1990 року з ініціативи Львівської міської ради в сесійній залі нашої ратуші вперше зібралися воїни УПА. Це була їхня перша легальна зустріч, де вони змогли розповісти про себе, довести правдиву інформацію про визвольні змагання 40-50-х років. Така ж конференція відбулася і минулого року у Львові. Від того часу в Україні відбулося багато змін. Найбільша з них — здобуття незалежності. Вже той факт, що ми нині зустрічаємося у Києві, в будинку Центральної Ради, є свідченням прогресивних змін громадської думки на східних теренах.

Безглуздо стверджувати, що націоналістичний рух був випадковістю. Ми всі були свідками того, як під тиском рухів і партій офіційна пропаганда і влада були змушені поступитися і визнати злочинними дії большевицької держави проти народів. Вже визнано, що голод 33-го року на Великій Україні був штучно створений, і тільки позиція ОУН на західних теренах України, активні дії вояків УПА не дозволили там повторити голодомор-33. В Україні був голод 47-го року, але не на

теренах дії УПА. Навпаки, українці втікали від голоду на західню Україну.

Інтереси національної культури і духовності, охоплені війнами Шухевича, Горнового, Полтави і сотень тисяч незнаних нам героїв, похованих не лише в рідній землі, але й за полярним колом, котрих вивозили в телячих вагонах на каторжні роботи. Український націоналізм — це та сила, яка відродила Актом 30 червня 41-го року Українську Державність, дала почин для створення УПА — єдиної збройної сили в Європі, яка боролася водночас проти большевизму і проти нацизму. Жоден інший народ не спромігся під час Другої світової війни на такий відчайдушний шлях, окрім українського, на чолі якого стояла ОУН-УПА. Демократично влаштований Захід не визнав руху УПА рухом опору, хоч рухи інших європейських народів він оцінив саме так. Офіційний Захід стояв тоді на одній дошці з Москвою. Велич УПА в тому, що вона провадила боротьбу, спираючися лише на власні сили. Деякі повстанські відділи, долаючи три державні кордони, приходили на Захід в упівських мундирах, зі зброєю в руках. Вони наочно доводили, що Україна воює, ведучи боротьбу за свою державність.

Однак, ще й досі існує питання: чи правочинним був опір нації щодо тотального знищення з боку держави? І якщо так, то яких форм повинен був набрати опір большевицькому режимові?

Це повинен якнайшвидше вирішити парламент самостійної України. Всі впливові демократичні організації та партії України заявили, що не застосуватимуть у боротьбі за державність насильницьких методів. Якщо брати ОУН, то свого часу вона боролася за державність збройно. Зрозуміло,

на це змушували обставини і вороги. У неї, в цій ситуації найбільш ефективна діяльність ланок ОУН вбачається у виході з підпілля та активна участь у державотворенні.

Силами вояків УПА було втілено в життя 44 правила з життя українського націоналіста, що пройшли тюремні мури і оволоділи свідомістю покоління 30-х років і нам заповідані.

„Невмируща владарна воля Української Нації наказує тобі: встань і борись, слухай і вір, здобувай і перемагай, щоб Україна знову була могутня, як колись“.

Слава Україні!

Василь Шпіцер — Голова Львівської міськради

Шановне і дороге товариство!

Ми маємо радість від імени Всеукраїнського товариства репресованих побажати успіху цій Конференції. Членів нашого товариства тут, мабуть, половина залі. Так я гадаю тому, що наше товариство було єдиною організацією ще в часи комуністичного режиму, і воно приймало до себе всіх учасників національно-визвольних змагань. Ми сподіваємося, що нарешті суспільна українська думка, наші історики, публіцисти зроблять усе, щоб віддати належне і оцінити величезну роль ідеології українського націоналізму в боротьбі за нашу незалежність і під час польської окупації, і під час німецької, і під час комуністичного тоталітарного режиму.

Мені також приємно сказати, що наше товариство уже не раз посидало звернення до Верховної

Ради України з тим, щоб парламент нарешті проголосив урочистим актом і визнав справедливою боротьбу ОУН-УПА за незалежність України, і щоб поширив на всіх учасників національно-визвольних змагань реабілітаційні закони. Ми сподіваємося, що це буде здійснено. Ми, при своїх маленьких можливостях, зробили все, щоб ця Конференція відбулася, також сприяли її проведенню.

Ми особливо раді, що Конференція відбувається у нас, у Києві, де ще зовсім недавно, під час виборчої кампанії дев'яностого року і, навіть, дев'яносто другого року, всіх, кого називали бандерівцями, чекала поразка у виборчій кампанії.

Ми певні, що наша Конференція розвіє старі міти і встановить історичну справедливість. Ідеологія українського націоналізму сприятиме тому, щоби цей, на жаль, глибокий ступінь комунізації України був викорінений.

Слава незалежній Україні!

Євген Пронюк — Голова Всеукраїнського товариства репресованих, депутат Київради

Президії Конференції Українських Націоналістів,
Будинок Учителя,
Київ, Україна

28-29 березня 1992 року

Шановні Пані й Панове!

Президія Українського Світового Визвольного Фронту шле палкий привіт Конференції Україн-

ських Націоналістів, присвяченій темі: „Український націоналізм— минуле, сучасне, майбутнє“. Тема дуже актуальна й, напевно, притягне увагу широкого активу державотворчих сил України.

Сьогодні на руїнах Советського Союзу постала молода Українська Держава у висліді переможної національно-визвольної боротьби кількох поколінь Нескореної Нації, що склала мільйонні жертви задля досягнення священної мети — відвоювання Української Самостійної Соборної Держави. Можливо, що закінчується перший великий період завдань, що їх поставила перед собою революційна Організація Українських Націоналістів.

Перед українськими націоналістами стоїть друге велике завдання — побудова, закріплення сильної національної держави, недопущення до відновлення чужих імперіялізмів, які так жакливо нищили в минулому нашу націю. Наші завдання виразно визначені в „Десятьох заповідях Українця-Націоналіста“. В етичній ділянці: „Не дозволиш нікому сплямити слави, ні чести Твоїї Нації“, у культурно-ідеологічній площині: „Будь гордий з того, що Ти є спадкоємцем боротьби за славу Володимирового Тризуба“, у зовнішньополітичній площині: „Ненавистю і безоглядною боротьбою прийматимеш ворогів Твоїї Нації“, у державно-будівничій площині: „Змагатимеш до поширення сили, багатства й слави Української Держави“.

Своєю змістовною програмою Конференція Українських Націоналістів напевно причиниться до скріплення творчих процесів державного

будівництва для добра української нації і всього громадянства України.

У цьому бажаємо Вам успіхів.
З пошаною і дружнім привітом

Слава Україні!

Героям Слава!

За Президію Світового Українського Визвольного
Фронту

Микола Андрухів — Голова

Володимир Мазур — Заступник Голови

Хвальний Президії

Конференції Українських Націоналістів

Київ, Україна.

Вельмишановні Друзі і Подруги!

Від імени Проводів та всіх членів ОУН та ОУВФ на терені Австралії маємо велику шану передати Вам палкий привіт з нагоди відбуття Конференції Українських Націоналістів у Києві, 28-29 березня 1992 року. У часі ваших важливих нарад бажаємо Вам найкращих успіхів, щоб уможливити відбудову нашого нескореного краю, який був довгими роками пригноблений червоно-московською агентурою.

Ми віримо, що спільними силами українська нація закріпить та розбудує Українську Самостійну Соборну Державу з її усіма правами та гідностями, які належать повноправним державам. Історія

наших Організацій — це історія боротьби ОУН-УПА, це історія тисяч незнаних героїв українського народу, які віддали своє життя задля цього моменту. Вони вірили в те, що наш нарід переможе. Для них, та для всіх борців, котрі так довго очікували цієї хвилини, станьмо гідно, як одне тіло, та не допустім повернення до руйнуючих часів комуністичної влади.

З Пошаною до Вас.
Слава Україні!

Героям Слава!

Стефан Романів — Голова
Ярослав Дума — Організаційний Референт

Президії й Учасникам
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна.

Вельмишановні Пані і Панове!
Дорогі Подруги і Друзі Націоналісти!

Від імени Головної Управи і всього членства, згуртованого в Організації Оборони Чотирьох Свобод України у З'єднаних Стейтах Америки, шлемо всім Вам, зібраним у Києві з нагоди Конференції Українських Націоналістів, наш палкий і дружній привіт та побажання якнайкращих успіхів у нарадах.

Ми вважаємо, що відбуття цієї Конференції є дуже на часі, бо якраз тепер, після відновлення державної незалежності України, що стало завершенням змагань попередніх поколінь, героїчної

боротьби членів Організації Українських Націоналістів, воїнів Української Повстанської Армії та здійсненням відвічних мрій всього українського народу, імперативним завданням всіх Українських Націоналістів, незалежно від місця перебування, є скерувати всі сили на розбудову і закріплення цієї державности. Якраз тепер всім нам потрібно посилити наші зусилля, щоби жодні пекельні сили не могли перекреслити волю українського народу до самостійного державного життя, так виразно заманіфестовану 1 грудня 1991 року. Нам треба негайно приступити до відбудови зруйнованих большевицькою владою релігійних, наукових, культурних, виховних, господарських і політичних структур, тобто бази, на яких мала б постати нова будівля Української Самостійної Держави.

Тому, ми в діяспорі, вважаємо себе інтегральною частиною великого українського народу, сповняючи своє історичне призначення, обіцяємо далі надавати вам всесторонню допомогу, бути активними співучасниками відбудови Української Самостійної Соборної Держави.

Слава Україні!

За Головну Управу ООЧСУ
Мгр Євген Гановський — Голова
Андрій Соколик — Секретар

Хвальній Президії,
Достойним Подругам і Друзям —
Організаторам, Керівникам і Учасникам
Конференції Українських Націоналістів
у Києві

Слава Україні!
Дорога Подруго Голово,
Вельмишановні й Дорогі Подруги і Друзі!

Актив Організації Українських Націоналістів у Великій Британії, дізнавшись про відбуття Конференції Українських Націоналістів у Києві, з глибокою радістю сприйняв, що після шести декад важкої політичної і збройної підпільної боротьби за УССД під проводом полк. Євгена Коновальця, Степана Бандери, ген. Романа Шухевича-Чупринки, Степана Ленкавського, Ярослава Стецька, Василя Олеськіва і мгр. Слави Стецько, Провід ОУН рішився на розбудову явної ідеологічної і політичної дії в Україні.

Безмежно раді за цей важливий перший крок у напрямку практичної і явної дії ОУН в Україні, ми передаємо наш найщиріший привіт і запевнення всесторонньої підтримки та співпраці в усіх важливих організаційних і політичних потребах.

Організація Українських Націоналістів, зформована в єдину ідейно-політичну та військово-бойову силу в 1929 році, спромоглась протягом своєї історії на восьми Великих Зборах продумати і поставити всі ті головні духовні, політичні, господарські й організаційні підстави, на які нині спираємося, і на яких може розвиватися національне суспільно-державне життя. Поклавши все це у підвалини сьогоднішніх потреб, ми, українські

націоналісти, мусимо спрямувати сили України на розбудову і закріплення Української Держави.

Вітаючи організаторів і керівників Конференції Українських Націоналістів у Києві, ми віримо, що ця Конференція, об'єднавши націоналістичні сили в Україні і в діаспорі, принесе позитивні результати для української національної Справи, пожвавить процес державотворення українського народу. У цьому напрямі йдуть усі наші найкращі та найсердечніші побажання.

З висловами глибокої пошани до Вас

Героям Слава!

25 березня 1992р. Тереновий Провід ОУН у ВБ

Хвальній Президії
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна.

Достойна Пані Голово Проводу ОУН!
Вельмишановні Пані й Панове!
Представники і Члени Президії Конференції!

Не маючи фізичної спроможности взяти участь у першій відкритій Конференції Українських Націоналістів у Києві, яка відбудеться у днях 28-29 березня, дозвольте мені щиросердечно привітати Вас і всіх Учасників цієї першої Конференції Українських Націоналістів у Києві і побажати Вам від себе і від Редакційної Колегії журналу-місячника „Визвольний Шлях“ якнайкращих успіхів у нарадах і рішеннях.

В дотеперішньому понад шістдесятирічному періоді політичної праці і збройної боротьби ОУН-УПА за УССД відбулося в нутрі тієї Організації багато визначних подій і було прийнято її Проводом багато важливих рішень. Ваше сьогоднішнє конференційне зібрання у столичному Києві, матері Городів українських, стане з певністю захищене до таких же великих рішень та подій.

Дійова, а рівночасно й історична важливість Вашого конференційного зібрання полягає основно в тому, що це вперше від січня-лютого 1929 року наша революційна ОУН виступає на рідній українській землі, а тим більше — в столичному Києві відкрито, і спільно з іншими українськими націоналістами, патріотами-державниками застановляється уже не так щодо здобуття, а радше щодо оборони та розбудови створеної у серпні 1991 року Української Держави, за яку ще не підчислена кількість бойовиків УВО, членів ОУН і воїнів УПА віддали, разом з багатьма іншими українськими патріотами, своє життя.

Вірю і надіюсь, що під час дводенних нарад Організатори й Учасники тієї політично й історично важливої Конференції створять тривкі ідеологічні, політичні й організаційні підвалини під дальшу, більш явну, дію ОУН в Україні по лінії здійснення її, в огнях боротьби опрацьованої, програми державного будівництва.

Остаюсь з висловами дружнього привіту до Вас

Слава Україні!

І. Дмитрів — Відповідальний Редактор

СлаваУкраїні!
Лондон, 26.03.1992

Президії
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна

Дорогі Подруги і Друзі, учасники Конференції!

Від імени Дирекції, працівників і членства УЦІС-УІС маємо невимовну приємність привітати цю, історичної ваги, подію в історії України — Конференцію Українських Націоналістів у Києві, яка, сподіваємось, покладе тверді підвалини під розбудову могутньої, під кожним аспектом, Української Самостійної Соборної Держави.

ОУН від своїх основ була, і такою повинна залишатися, провідним чинником у боротьбі за державну самостійність України. За 63 роки свого існування, дуже часто коштом життя своїх найкращих Провідників, провідних і рядових членів, ішла безстрашно до мети, видвигаючи світового значення гасло: Свобода Народам — Свобода Людині.

Наша установа, яка від 1948 року почала діяти з ініціативи невеликого гурту свідомих патріотів, поставила собі за мету інформувати англослов'янський світ про дійсний стан подій в Україні, яка ще тоді вела збройну боротьбу з поновним московським поневоленням, а на Захід пробивалися поодинокі відділи УПА та зв'язкові ОУН.

Цю працю продовжуємо до сьогодні, знайомлячи Захід із правдивим станом в Україні та здобуваючи їй щораз більше прихильників.

Бажаємо Конференції Українських Націоналістів якнайкращих успіхів у схваленні належних на

сьогоднішній час постанов і рішень, що і надалі вестимуть український народ єдиним фронтом до закріплення Української Самостійної Соборної Держави, яка в скорому майбутньому повинна стати могутньою та багатою державою світу.

Остаємося з привітом

Героям Слава!

Степан Олеськів

Богдан Цяприна

Микола Матвіївський

Хвальний Президії

Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна.

Хвальна Президіє, Делегати, Учасники і Гості
Конференції Українських Націоналістів!

Від імени Організацій Українського Визвольного Фронту в Канаді, від їх Головних Управ, численних відділів і осередків по цілій Канаді, багатьох тисяч членів і прихильників, із великою радістю і почуттям гордості за нашу незламну націю вітаємо Організацію Українських Націоналістів і Конференцію Українських Націоналістів на Рідних Землях.

Український визвольний націоналізм, базуючись на християнському гуманізмі, завжди був і є найвищим виявом патріотизму і любови до української нації і до української людини. Рівночасно, він завжди був і є виявом і речником пошани, братерства, толерантності до інших народів світу і національних меншин згідно з його традиційним гаслом „Воля народам! Воля людині!“.

Щиро бажаємо Вам, щоб наради Конференції були діловими, творчими, єднаючими і конструктивними в ім'я відбудови, закріплення і захисту

Української Самостійної Соборної Держави з демократичним устроєм.

Ми й далі робитимемо все, що лиш можливо, щоб у цю Велику годину допомогти Україні, її самостійницьким і державотворчим силам, здвигнути державу для добра всіх її громадян і майбутніх поколінь. Так нам усім Боже допоможи!

Слава Україні!

Олег Романишин — Голова

Микола Бартків — Генеральний Секретар

Вельмишановна громадо!

Вельмишановне панство!

Словом „націоналіст“ шельмували мене все моє мистецьке життя. Ще від 1927 року і до сьогодні, у Києві. На моїх очах руйнували це місто, руйнували святині, наш етнос, мову. Будучи вже офіцером, я собі дав слово, як тільки вдасться вижити, створю такий музей, чи вогнище культури, яке б служило відновленню нашої національної спадщини. Як мені вдалося зібрати свої речі в музей, який відвідали десятки тисяч людей, українців і неукраїнців з усього світу?

Звичайно, це було нелегко робити. Але біль за нашу культуру, яка зневажалася, деградувала, плюндрувалася, не давав спокою.

Зараз настали кращі дні, але дивує, більше того, навіть обурює, позиція тих депутатів Верховної Ради, які наполегливо цураються нашої рідної мови.

Зараз по всій Україні повним ходом іде стихійне відродження козацтва. Вважаю, що лише козащина може відновити нашу національну державу.

Адже ми знаємо історію козаччини, знаємо також хто її зруйнував — та ж російська імперія.

На моєму 70-річному ювілеї я дав клятву продовжувати цю благородну, але нележку роботу. Ті, хто були на цьому ювілеї і знають про мою діяльність, вручили мені булаву, як духовному гетьману, за що я їм дуже вдячний. Вважаю, що наша козацька справа йде вперед.

Слава нашій незалежній козацькій Україні!

Іван Гончар

Шановна Президіє!

Шановні делегати, шановні гості!

Від імени президії Української Селянсько-Демократичної Партії дозвольте сердечно привітати Конференцію Українських Націоналістів.

Наша партія існує третій рік, але її ідеологію проголосили українські націоналісти. Три місяці тому в стінах СПУ ми провели конференцію „Український сучасний націоналізм у протистоянні великодержавному російському шовінізмові“. Серед інших відрізнялася доповідь кандидата наук Віктора Іванисенка про, так званих, московських демократів. Це був могутній удар по московських псевдодемократах.

Наша партія, беручи на озброєння ідеологію українського націоналізму, спрямовує його на протидію російському великодержавному шовінізмові, бо він є нашим головним ворогом.

На конференції ми визначили: сучасне формулювання українського націоналізму: *„Націоналізм — це природний і закономірний рух народу на захист і утвердження своєї самобутности“*;

визначили п'ять головних засад українського націоналізму:

- 1) демократизм;
- 2) гуманізм;
- 3) оборонний характер;
- 4) творчий характер українського націоналізму, який творить красу, націю, індивіда;
- 5) інтернаціональний характер націоналізму.

Ми розвінчали фальшиву теорію інтернаціоналізму, під якою комуністична пропаганда розуміла космополітизм, асиміляцію, русифікацію; ухвалили звернення, у якому йдеться про те, щоб російські шовіністи ставали російськими націоналістами і будували свою державу. А якщо людина живе на нашій українській землі, то вона повинна стати українським націоналістом, і разом з нами розбудовувати і утверджувати українську державу. Слава Україні!

Сергій Плачинда — Голова УСДП

Шановна Президіє і делегати!

Вітаю Конференцію від імени всіх свідомих українців Кубані. Відродження кубанського козацтва є не що інше, як українське національне відродження Кубані. І головною ідеєю, яка поведе Кубань до відродження національного, соціального, економічного, буде ідея українського націоналізму.

Не характеризуватиму ситуації в Кубані, скажу лише, що репрезентую редакцію першої україномовної кубанської козацької газети і закликаю українські патріотичні організації до співпраці з нею.

У царині розвитку духовости український народ має позбутися нашарування марксісько-ленінсько-

го бруду. За віки свого розвитку українська людина створила такі цінності, якими можемо пишатися перед усім цивілізованим світом. Здійснити відродження української духовності — це значить поставити українську державу у ряд найперевішних країн світу. У цьому полягає місія української націоналістичної держави.

Слава Україні!

Олег Голуб

Шановні друзі!

Від імени ВР Грузії та грузинського народу, від грузинських націоналістів вітаю вас і бажаю плідної роботи. Я коротко розповім про те, що діється в Грузії. Грузія відмовилася вступити в СНД і поставила себе так, що її вороги на другий день почали збройний виступ і захопили владу. Відбувається боротьба між націоналізмом і большевицьким інтернаціоналізмом. Тільки так слід розуміти те, що зараз діється в Грузії.

За ті 14 років, що Шеварднадзе керував компартією Грузії, як йому здавалося, він повністю придушив національно-визвольний рух. Йому здавалося, що сонце для Грузії сходить з півночі. В Грузії зараз ллється кров. З боку війська щодня відбуваються провокації. Президент Грузії, щоб відвернути загрозу від населення, покинув будинок уряду. Тільки в Тбілісі хунтою розстріляно 50 мирних демонстрантів, більш як півтори тисячі поранено. Багато тих, хто відмовився служити хунті, заарештовані. За тим хунта створила державну раду, розпустила парламент, відмінила Конституцію і закликала вірного

служку московського імперіялізму Едуарда Шеварднадзе. Але грузинський народ не здається. Щотижня проходять мітинги, виступи.

Ми впевнені, що нам буде надана моральна підтримка, а всього іншого ми доб'ємося самі. Я даю слово, що, як тільки радянська армія припинить підтримку, ця хунта сама розбіжиться, бо тримається лише на багнетах радянської армії. Радянські офіцери на танках і бетеерах брали участь у бойових діях. Це була така ж агресія, яку здійснила большевицька Росія проти Грузії у 20-му році. Тільки тоді нею керували Сталін і Орджонікідзе, а зараз — теперішній Сталін — Едуард Шеварднадзе.

Хочемо попередити щоб ви були також пильні.

Слава Україні!

Представник Грузії

Саям алейкум, панове!

Я з великою увагою слідкую за подіями в Україні і відчуваю себе щасливою людиною тому, що збулась мрія українського народу про побудову Української Держави, про відродження своєї нації. І ми, кримські татари, з інтересом і співчуттям слідкуємо за подіями в Україні. На жаль, у нас ситуація набагато гірша, попереду ще багато роботи.

Велику підтримку нам надають українські націоналісти, і дуже вдячні за це їм і киянам. Думаю, що наша співпраця в побудові Української державности закінчиться побудовою Української незалежної держави і національної державности кримських татар у складі незалежної України.

Слава Україні!

Рефат Чубаров — Заступник голови
Меджлісу кримсько-татарського народу

служку московського імперіялізму Едуарда Шеварднадзе. Але грузинський народ не здається. Щотижня проходять мітинги, виступи.

Ми впевнені, що нам буде надана моральна підтримка, а всього іншого ми доб'ємося самі. Я даю слово, що, як тільки радянська армія припинить підтримку, ця хунта сама розбіжиться, бо тримається лише на багнетах радянської армії. Радянські офіцери на танках і бетеерах брали участь у бойових діях. Це була така ж агресія, яку здійснила большевицька Росія проти Грузії у 20-му році. Тільки тоді нею керували Сталін і Орджонікідзе, а зараз — теперішній Сталін — Едуард Шеварднадзе.

Хочемо попередити щоб ви були також пильні.

Слава Україні!

Представник Грузії

Салям алейкум, панове!

Я з великою увагою слідкую за подіями в Україні і відчуваю себе щасливою людиною тому, що збулась мрія українського народу про побудову Української Держави, про відродження своєї нації. І ми, кримські татари, з інтересом і співчуттям слідкуємо за подіями в Україні. На жаль, у нас ситуація набагато гірша, попереду ще багато роботи.

Велику підтримку нам надають українські націоналісти, і дуже вдячні за це їм і киянам. Думаю, що наша співпраця в побудові української державности закінчиться побудовою Української незалежної держави і національної державности кримських татар у складі незалежної України.

Слава Україні!

Рефат Чубаров — Заступник голови
Меджлісу кримсько-татарського народу

Хвальній Президії
Конференції Українських Націоналістів
у Києві.

Хвальна Президіє!

Вш. Подруги й Друзі Націоналісти!

Вітаємо Вас від Союзу Українських Політичних В'язнів на Конференції Українських Націоналістів у Києві — столиці вільної Української Держави та бажаємо успішного проведення всіх нарад.

Історія визвольних змагань українського націоналізму просвічувала уми і душі українських патріотів у їх прямуванні до найвищої мети — здобуття і закріплення Української Самостійної Соборної Держави. За це зложили свої голови найкращі сини і дочки українського народу.

Світлі сторінки історії Організації Українських Націоналістів давали її членам наснагу у визвольній боротьбі за найвищий ідеал нації, силу, щоб зносити переслідування окупантів, щоб зберегти славу і честь української нації.

Члени Союзу Українських Політичних В'язнів у ЗСА, як і багато з Вас, хто брав участь у цій боротьбі, і за це був переслідуваний, добре це розуміють.

Нехай і надалі ідеї і чини Організації Українських Націоналістів просвічують уми будівничим самостійної Української Держави сьогодні і в будучому.

28 березня 1992р.

За Головну Управу Союзу Українських

Політв'язнів у ЗСА

Д-р Петро Мірчук

Богдан Качор

Вітаємо Вас від імени Союзу політичних в'язнів на Конференції Українських Націоналістів у Києві, бажаємо успішного проведення всіх нарад.

Ідеї українських націоналістів засвічували душі українських патріотів у їхньому прагненні здобути Українську Самостійну Соборну Державу, давали насагу вести збройну боротьбу і переносити всі торттури.

Нехай і надалі ідеї українського націоналізму просвічують уми будівничих Української Держави.

Слава Україні!

Богдан Бойко

Союз політичних в'язнів, США

Президії Конференції Українських Націоналістів

Звернення

Українські політичні в'язні, що залишилися живі з-поміж незчисленних жертв тоталітарних режимів нашого століття, які з честю несли і несуть прапор українського націоналізму, гаряче вітають учасників Конференції Українських Націоналістів. Віримо, що ОУН матиме основний вплив на державотворчий процес побудови Самостійної Соборної України і виховає нове покоління національно свідомих українців-державників. Нове покоління повинно знати і не забувати про замучених у катівнях комунізму і фашизму українських патріотів-націоналістів, які загинули в ім'я свободи і незалежності України.

Хай допоможе нам Бог!

Слава Самостійній Соборній Україні!

І. Губка — Голова Спілки Українських
Політичних В'язнів

Президії
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна.

Слава Україні!
Дорогі Подруги і Друзі, учасники Конференції!

Тяжко висловити свої почуття словами з нагоди історичної події, живими учасниками якої Ви є, у Києві, в серці України, куди десятиліттями були спрямовані думки і почуття всіх націоналістів, усіх українців, розсіяних по цілому світі.

Доки дійшло до цього щасливого моменту, Україна понесла у боротьбі за свою свободу гекатомби жертв кращих синів і дочок у безперервній боротьбі з відвічним ворогом. Говорити про те, що нам це легко прийшло, не відповідає правді. Наочними свідками цієї боротьби останніх десятиліть є багато учасників цієї Конференції, які в рядах ОУН-УПА брали активну участь у двофронтовій боротьбі з найбільшими ворогами нашої державності — московською червоною імперією та німецьким нацизмом.

Ви зібралися у ці дні обговорити і вирішити подальшу долю України, наповнити її самостійність не тільки чистим українським духом, але й державним змістом усіх галузів життя незалежної, самостійної і соборної нації.

Хочемо вірити, що у ці дні Ви станете на висоті своїх завдань і винесете рішення і постанови, які поведуть український народ до наполегливої праці для утвердження, розбудови і забезпечення Україні належного місця серед вільних націй світу.

Ми в еміграції, розуміючи вагу вільного слова, заснували Українську Видавничу Спілку, яка, видаючи журнал „Визвольний Шлях“, гуртувала нав-

коло нього визнає самостійність України, ширила правду про Україну на всіх континентах вільного світу. Не забували ми і про Україну, старалися всілякими способами подолати залізні кордони, щоб донести вільне слово і туди.

Сьогодні наш журнал є вже знаний на всіх просторах великої України. Ми віримо, що Україна перебере дальшу його долю, і він стане побажаним у кожній українській хаті.

Бажаємо Конференції якнайкращих успіхів у праці, а її учасникам многих літ у вільній Українській Самостійній Соборній Державі.

Остаємось з привітом

Героям Слава!

За Українську Видавничу Спілку:

М. Білан — Директор

О. Музичка — Секретар

Конференції Українських Націоналістів
у Києві

Дорогі учасники Конференції!

У важкі тривожні часи для нашої батьківщини, Ви мужньо аж до самовідречення несли на своїх плечах весь тягар боротьби за її визволення. На шляху цієї боротьби були непохитними. Ви були і є совістю нашого народу і тому честь і слава Вам за це, дорогі подруги і друзі-націоналісти!

Перед нами зараз, у ще досить непевний час, стоять нові завдання, а це — розбудова і закріплення нашої держави. Віримо, що і цю працю Ви

будете чесно і віддано сповняти з такою самою посвятою, як це робили дотепер.

Дорогі Подруги і Друзі, ми з Вами, і завжди будемо готові Вам допомагати чим тільки зможемо.

Вітаємо Конференцію і бажаємо всьому націоналістичному рухові якнайкращих успіхів!

Слава Україні!

За Координаційну Виховно-Освітню Раду, США

Іван Кобаса — Голова

Марія Нестерук — Секретар

Шановна Президіє!

Шановні учасники Конференції!

Дозвольте передати привітання від українських політв'язнів, членів Спілки, активних борців за УССД, а також від тих, хто в міру своїх сил боровся за неї. Тут, у цій історичній залі, є чимало політв'язнів, які в темну ніч енкаведистського концтабірного терору посміли кинути виклик московсько-большевицькому ворогу, захищаючи честь і гідність українського націоналіста.

Бажаємо плідної праці сьогоднішній Конференції, і висловлюємо бажання, щоб Організація Українських Націоналістів стала поряд з іншими державотворчими політичними чинниками в нашій державі. Немає сумніву в тому, що, завдяки десятилітнім традиціям жертвовної боротьби за УССД, динамізму своєї ідеології, ОУН займе провідне місце серед будівничих Української держави.

Говорять про легалізацію ОУН. Проте вона пот-

рібна в юридичному пляні. Це дасть відповідні переваги в пляні боротьби за справді Українську Державу. Не треба говорити, що реабілітація — це неправильна постановка питання. Боротьба ОУН-УПА завжди була і є законною, справедливою і святою справою. Сьогодні нам потрібно відстоювати цю позицію хоча б тому, що це відповідальний, переломний в історії момент, у рік 50-ліття УПА.

Сподіваюсь, що Конференція стане важливою подією не тільки в історії визвольних змагань Українських Націоналістів, але й в історії української нації. Ми, колишні політв'язні готові віддати всі сили для зміцнення української держави і будемо керуватися принципами і постулатами, тактикою і стратегією боротьби, які ставить ОУН.

Мирослав Панчук

член Колегії Великої Ради Співки політичних в'язнів

Хвальний Президії

Конференції Українських Націоналістів,

Київ, Україна.

Світла Президіє!

Вельмидостойна Пані Голово Проводу ОУН!

Шановні Гості, Друзі й Подруги, Учасники

Конференції!

Від імени Президії, Головної Управи й всіх членів Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії маємо шану висловити Вам усім наше сердечне вітання і побажання успішних і ділових

нарад конференції, яка безумовно є вагомою історичною подією в діяльності ОУН, бо ж це вперше від її існування українські націоналісти змогли зібратися у столичному городі землі української, щоб розглянути та обговорити всі питання і проблеми, а, водночас, і завдання українського націоналістичного руху та його перспективи у спектрах сучасного буття української нації та української державности.

Прийміть наше сердечне вояцьке вітання і побажання дальшої успішної творчої праці для закріплення державности нашої Вітчизни та її щасливого майбуття.

Щасти Вам Боже!

За Президію Головної Управи ОБВУ:
Майор д-р Святомир М. Фостун — Голова
Пор. Михайло В. Поврозник — Генеральний секретар

Президії Конференції
Українських Націоналістів
у Києві.

Хвальна Президіє!
Вельмишановні Учасники Конференції!

Рада Сеньйорів СУМ у В. Британії щиро вітає Конференцію Українських Націоналістів у серці України — столичному Києві. Віримо, що Конференція приверне увагу народу до світлих сторінок нашої історії, яку ворог нищив, спотворював, плюгавив, а тих непокірних, які не хотіли піддатись операції душі, морив голодом і холодом.

СУМ на чужині гордо ніс бойові прапори своїх засновників в Україні, які віддали життя за волю народу.

Ми впевнені, що СУМ, побіч своїх друзів у рядах ОУН і УПА, сповнив свою повинність супроти поневоленої України, та віддасть все, що буде в його силах, для закріплення Української Держави.

Бажаємо Вам якнайкращих успіхів у Конференції!

Честь України — Готов Боронити!

За Раду Сеньйорів СУМ
Степан Шмондрак — Голова

Хвальний Президії
Конференції Українських Націоналістів
у Києві.

Високоповажані Пані й Панове!

З нагоди першої Конференції Українських Націоналістів, яка відбудеться в столиці вільної Української Держави Києві, ціллю якої є консолідація всіх розпорошених українських націоналістичних сил в Україні та діяспорі, сердечно вітаємо цей шляхетний почин для допомоги та закріплення молоді Української Держави.

Бажаємо Вам багато успіхів у Ваших ділових нарадах та важливих рішеннях. Запевняємо Вас, що ми, складова частина Організацій Українського Визвольного Фронту в ЗСА, піддержуємо Вас у всіх Ваших патріотичних рішеннях для добра Самостійної Української Держави.

Щасти Вам Боже!
Остаємося з глибокою пошаною.
Слава Україні!

За Головну Управу Об'єднання Жінок ОЧСУ:
Даша Процик — Голова
Марія Лозинська — Секретар

Хвальний Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Україна

Шановна Конференціє!

Від імени ІІ-ої Области, 18-ої станиці ОУН
бажаємо Вам успішно і корисно відбути
Конференцію Українських Націоналістів у Києві у
днях 28-29 березня.

При цій нагоді також пересилаємо привіт і по-
бажання від місцевих установ, а саме: СУБ, ОБВУ,
ОУЖ, СУМ та Патріархального Комітету.

Остаюсь з дружнім привітом

Слава Україні! Героям Слава!

28-29 березня 1992 р.

Станичний Провідник.

Хвальний Президії
Конференції Українських Націоналістів
у Києві

Слава Україні!

Вельмишановні Друзі!

Щиросердечно вітаємо Конференцію Україн-
ських Націоналістів, яка відбувається у 50-річчя
постання Української Повстанської Армії (УПА), у
рядах якої взяв участь цвіт української нації, зма-
гаючись за ідею створення Української Самостій-
ної Соборної Держави.

Жаліємо, що в Конференції не зможуть взяти
участь основоположники Організації Українських
Націоналістів (ОУН), зате радіємо тим, що їхня
мрія — Самостійна Соборна Українська Держава
остаточно утверджується.

Бажаємо учасникам Конференції найкращих
успіхів у нарадах і щоб усі схвалені рішення
йшли на добро і благо Української Нації, а Орга-

нізації Українських Націоналістів бажаємо даль-
шого лету до висот.
Героям Слава!

Постій, 25 березня 1992р.
Від Проводу і членства ОУН
6-ої Области В.Б.

Хвальний Президії Конференції Українських
Націоналістів
Київ, 28-29 березня 1992р.

Дорогі Друзі і Подруги!

Щиро вітаємо Конференцію Українських Націо-
налістів, бажаємо Вам багато успіхів у її проведен-
ні на славу Бога й України.
Слава Україні!

За суспільно-громадські установи Болтону, Англія
Михайло Гарасимів — Секретар

Слава Україні!

До Хвальної Президії
Конференції Українських Націоналістів
у Києві

Вельмишановні Учасники Конференції!

Вітаємо Учасників Конференції Українських
Націоналістів, що відбувається у днях 28-29 берез-
ня 1992 року в серці України — Золотоверхому Києві. Із
цієї небуденної нагоди передаємо палкий привіт уча-
сникам Конференції і бажаємо найкра-щих успіхів у
ділових нарадах.

Остаємося у глибокій пошані до Вас.

За Управу Відділу СУБ-у Брадфорд, В. Британія
М. Дяків — Голова
М. Пиляк — Секретар

Хвальній Президії
Конференції Організації Українських
Націоналістів,
м. Київ, Україна.

Хвальна Президіє! Шановні зібрані!

Ми безмежно вдячні Всевишньому Господеві,
що дозволив нам дочекати тої хвилини, коли мо-
жемо привітати вашу Конференцію у вільній Са-
мостійній Соборній Державі, у столиці України
Києві.

Від імени нашої суспільно-громадської устано-
ви — Відділу СУБу у Ковентрі, В. Британія,
бажаємо плідних і успішних нарад та винесення
корисних постанов для закріплення Української
Самостійної Соборної Держави.

Слава Україні!

За Управу Відділу СУБ:
Петро Дюк — Голова
Степан Скалецький — Секретар

Хвальній Президії
Конференції Українських Націоналістів,
Київ, Будинок Учителя.

Дорогі Друзі Українські Націоналісти!

Із нагоди світової Конференції Українських
Націоналістів, що відбудеться 28-29 березня 1992р.
у столиці України Києві, Українсько-Шведська
Культурна Спілка в місті Мальме засилає щиро-
сердечні привітання, та бажає добрих успіхів у

проведенні ділових епохальних нарад, із метою зміцнення державницької духовности українського народу, для закріплення підвалин Української Самостійної Соборної Держави.

Щасти Вам Боже!

Слава Україні!

Управа УШК Спілки:

Григорій Горинь — Голова

Микола Сем'янів — Писар

Швеція, Мальме

10 березня 1992 р. _____

Вельмидостойній Президії
Конференції Українських Націоналістів
у Києві

Дорогі Побратими!

Із нагоди Конференції Українських Націоналістів, яка відбувається 28-29 березня 1992 року в столичному городі „самостійної“ України — Києві, від імени членів і прихильників Українського Революційного Націоналізму, які проживають у Скандинавських Країнах, пересилаю найщиріші привітання та бажаю добрих успіхів у нарадах, і прошу разом Отця, Всевишнього Господа Бога, наділити Вас діловою мудрістю й солідарною духовністю, щоб спільними силами з українським народом можна було б цементувати свіжо зложені підвалини нашої молодої „самостійної“, але ще, на жаль, не вільної Батьківщини — України.

Боже, Вам допомагай!

Слава Україні!

Петро Кузьма-Балицький

Данія, Копенгаген, 15 березня 1992 р.

Проводе Організації Українських Націоналістів!
Дорогі делегати, гості з інших країн!

Я вітаю Вас, Конференцію ОУН, в нашій столиці Києві, від Української християнсько-демократичної партії. Багато патріотів українського народу, аж до провідника ОУН, повернулися на рідну Україну. Нехай увесь Провід повертається і разом з нами будує Українську Державу!

І на кінець, заспокоїться моя душа тоді, як президентом нашої Української держави стане другий Степан Бандера.
Слава Україні!

Василь Січко, УХДП

Надійшли телеграми вітання від Української Християнської Партії, а також від Лариси Киричук, Надії Дидик, Петра Дмитращука з Житомирщини, політв'язнів і репресованих із села Підгірці.

РЕЗОЛЮЦІЇ, ПОСТАНОВИ, ЗВЕРНЕННЯ

ПОЛІТИЧНІ РЕЗОЛЮЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Ми боремось:

1. За справжню незалежну Українську державу, вихід України зі складу СНД.

2. За реальну оборону України — всіма доступними засобами — від загрози зовнішньої агресії.

3. За побудову громадянського суспільства, із засудженням загрози диктатури і тоталітаризму та використання демократичних методів політичної боротьби.

4. За розпуск Верховної Ради і дотермінові вибори на багатопартійній основі.

5. За відставку нинішнього Кабінету міністрів.

6. За встановлення повної рівноправності українців всіх регіонів держави, припинення дискримінації українського громадсько-політичного і культурного життя у Криму, Донецько-Криворізькому басейні, на півдні України.

7. За відновлення прав депортованих народів, з українцями включно; соціальний захист тих, хто повертається в Україну як до своєї Батьківщини.

8. За національну рівноправність, скасування існуючої територіальної автономії Криму, за підтримку права на національне самовизначення кримських татар.

9. За захист прав української національної меншости в державах, що виникли на місці колишнього ССРСР.

ПОСТАНОВА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ З ЕКОНОМІЧНИХ ПИТАНЬ

Преамбула:

Проголошення незалежної соборної держави України відбило віковічні прагнення українського народу до національного самоствердження.

Молода незалежна Україна одержала у спадщину від тоталітарної номенклятурно-адміністративної системи большевицької імперії розвалене народне господарство, що перебуває у стані тяжкої кризи.

Перевага екстенсивних форм економічного росту, випереджаючи темпи розвитку виробництва, засобів виробництва, пріоритет військово-промислового комплексу спричинила глибокі диспропорції у процесі занедбання соціальної сфери і недорозвинуеності таких життєво важливих галузей, як житлове будівництво, будівництво лікарень, шкіл, наукових і культурних закладів, виробництво споживчих товарів, медикаментів і медичного обладнання тощо.

Критичним є стан виробничої сфери через моральну і фізичну застарілість машин, обладнання та інших засобів виробництва, а також через недостачу або відсутність сучасних технологій, які б відповідали світовому рівневі.

Сільське господарство є неефективним через панування хибних виробничих відносин, таких як колгоспи, радгоспи, і неспроможним забезпечити потреби народу України у продуктах харчування в достатній кількості та якості.

Землі, поля, води, ліси, навколишнє середовище України забруднені відходами великих підпри-

емств і знаходяться у стані деградації. Чорнобильська трагедія є останнім попередженням про неможливість бездумної експлуатації природи.

Наповнення проголошеної Деклярації про незалежність України реальним змістом можливе тільки на шляху переборення наслідків командно-адміністративної системи, виходу з економічної кризи і невідкладного переходу до соціальної ринкової системи господарювання на базі економічної самостійності України. Соціальна ринкова система є найбільш ефективним методом господарювання, відпрацьованим людською цивілізацією. Економічна самостійність не означає автархії, а є передумовою участі в міжнародньому поділі праці й інтеграції у світову економіку на засадах рівноправності і взаємовигідності.

КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ВВАЖАЄ:

1. Ідея націоналізму повинна відіграти об'єднуючу роль для всіх верств українського народу перед лицем тих труднощів, що виникнуть при переході до ринкової системи господарювання. Тільки самостійницька Українська держава, побудована на засадах демократії, загальнолюдських цінностях і визнанні прав людини, спроможна реконструювати економічний і соціальний лад.

2. Господарський лад соціальної ринкової економіки є економічною гарантією свободи громадян і побудований на принципі свободи суспільного і державного ладу. Цей лад опирається на індивідуальний, кооперативний і, лише в конечних випадках, на державний власності, на вільній конкуренції і на розподілі інвестицій і споживчих дбів

ринком. При цьому економічна конкуренція повинна бути рушійною силою ринкової економіки. Завданням держави буде створити правові рамки для вільної конкуренції і запобігати всяким протидіям цій конкуренції і творенню монополій.

3. Соціальний і господарський лад повинен бути таким, у якому кожен громадянин має право на працю згідно зі своїми здібностями, вишколом і працею, право на вільний вибір місця праці і право на всестороннє соціальне забезпечення у випадку нещастя, безробіття, хвороби.

4. Економічна політика повинна бути націлена на адекватний реальний економічний ріст, на застосування екологічно чистих виробничих процесів, на повне zatrudнення працездатного населення, на стабільність цін, купівельної сили гроша і на оптимізацію корисної зовнішньої торгівлі.

5. У соціальній ринковій економіці економічний компонент є нерозривно пов'язаний із соціальним компонентом. Тому економічна політика держави мусить уможливити проведення суспільної і соціальної політики, побудованої на принципах солідарності, самовідповідальності громадян і соціальної справедливості.

Конференція змагає до такого соціального ладу, у якому одиниця має зобов'язання супроти суспільства, але не в меншій мірі — суспільство супроти одиниці. При тому суспільство не може перебирати в одиниці жодної її особистої відповідальності. Лише побудоване на самовідповідальності суспільство зможе мобілізувати фінансові засоби для допомоги потребуючим.

6. У незалежній Україні, у її самостійній економіці існуватимуть незалежні від держави, вповні автономні малі, середні та великі підприємства.

Всі вони повинні мати рівні можливості вільної конкуренції на ринку. У зв'язку із загальним господарським збалансуванням і суспільною стабільністю необхідна зрізничкована, але сильна середня суспільна верства.

При стимулюванні і посилюванні середньої верстви не йдеться про якусь підтримку групових інтересів, а про політичну стратегію забезпечення повноцілого функціонування ринково-економічного ладу і вільного суспільства.

7. Приватна власність повинна існувати для кожного громадянина, бо в цей спосіб забезпечується особиста свобода і незалежність індивіда. Приватна власність селян на землю і господарство, а робітників, службовців та інших працівників — на житлові будинки має важливе економічне і суспільне значення.

Ідея націоналізму сприятиме тому, щоб робітники та інші громадяни могли придбати уділ у формі паїв (акцій) у засобах виробництва та в іншому майні, і, в такий спосіб стати співвласниками фабрик, заводів та іншого національного майна.

Всі трудящі повинні мати право на уділ у формі паїв в чистому зиску підприємств, у яких вони працюють.

8. Кожен трудящий має право не тільки на співвласність виробничих фондів, але й на співвирішальність у справах підприємства, які торкаються його особистих, професійних і соціальних інтересів.

9. Відповідальність у соціально-економічній ділянці повинна бути поширена на всі суспільні верстви. Тому слід створити можливість обмірковувати життєво важливі економічні й соціальні питання на різних рівнях: національному, регіональному (районному, міському, обласному, зона-

льному) і на рівні поодиноких галузей народного господарства. Мова ведеться про покликання до життя відповідних суспільних органів, у яких повинні бути заступлені професійні спілки, об'єднання працевлаштованих, науковці, зацікавлені громадські організації та банки. Ці регіональні й галузеві суспільні органи повинні розглядати питання працевлаштування працевлаштованих, розвитку платні, технологічного розвитку тощо, а це, у свою чергу, допомагатиме виносити слушні рішення на підприємствах.

10. Врешті, працевлаштовані й робітництво мусять сприяти досягненню максималізації прибутку. Нерентабельні підприємства можуть бути утримувані за рахунок державних субсидій виключно у випадку, коли їх існування є необхідним для загального добра народу.

Шлях переходу до ринкової системи

1. Треба бути свідомим того, що перехід на соціальну ринкову економіку буде нелегким і вимагатиме самообмежень і жертв від населення, а від національної влади — мудрости, політичної волі і сили, щоб провести в життя конкретні заходи. Зрозуміло, що лихо, заподіяне хибною більшовицькою економічною політикою, неможливо усунути протягом кількох років, а тим більше, що історія цивілізованих країн не має рецептів реконструкції нераціональної командно-адміністративної економічної системи на ринкову систему.

2. Основною передумовою переходу економіки України на ринкову і покращання життєвих умов її громадян є цілковита політична незалежність України.

3. Розірвання імперіяльних пут, вихід України на самостійно-державний шлях, не означає, що будуть порвані зв'язки з економічними суб'єктами на інших просторах колишнього СРСР. Україна є життєво зацікавлена у продовженні цих зовнішньо-торговельних зв'язків і в економічній співпраці, але під умовою, що це в її загальних інтересах та економічно вигідно.

4. При реконструкції успадкованої комуністичної економічної системи необхідно:

а) демонополізації, тобто усунення монополії держави в економічному житті, іти до створення державною владою правових і фактичних передумов для розвитку особистої ініціативи і підприємності;

б) реприватизації, тобто впровадження масової приватної власності: у промисловості, торгівлі, банківництві, уможливлення найширшої господарської ініціативи у продукуванні й розподілі. За державою повинна бути забезпечена власність тільки на такі засоби виробництва і складники господарства, які мають загально національне значення і удержавлення яких виправдалось досвідом;

в) деколективізації сільського господарства, тобто встановлення приватної власності на землю і селянські двори, забезпечення селянам державою всебічної технічної та фінансової допомоги. Для цієї цілі створюються сільсько-господарський банк і державні дослідні станції, насінні та тваринно-розплодові господарства тощо;

г) незалежності Національного банку від центральної влади, який має не тільки емітувати українські банкноти, але теж відповідати за грошову політику і мати нагляд за цілою банково-кредит-

ною системою: за самостійними ощадними касами, загальними і спеціальними банками приватного, спілкового та громадського характеру;

г) відкритої економіки, тобто інтенсифікації торговельних, економічних і технічних взаємин із закордоном, допущення закордонної конкуренції на внутрішньому ринку;

д) прогресивної податкової політики, яка, побіч бюджетової функції, матиме завдання регулювати перерозподіл національного доходу;

е) поступової лібералізації цін, тобто допущення усталення цін механізмом пропозиції та попиту лише в міру оздоровлення економіки і задовільного росту виробництва;

є) Кожен індивід повинен мати право на такий прибуток (заробітну платню, пенсію або інше соціальне забезпечення), який мінімально забезпечував би його культурні й матеріальні потреби.

5. Попри реконструкцію економічної системи слід рівночасно:

а) приступити до виміни рублів на українську валюту, обмежуючи загальну грошову кількість до економічно виправданого рівня;

б) провести заходи щодо оздоровлення державних фінансів і проробити заходи, щоб евентуальні державні фінансові недобори не покривати емісією непокритого гроша, а внутрішніми, та в окремих випадках зовнішніми позичками;

в) організувати перевишкіл українських менеджерів й економістів при допомозі економістів української діаспори і закордонних експертів.

г) прискорити розвиток занедбаних і недорозвинутих галузів;

г) зацікавити українську діаспору в інвестиціях в українську економіку;

д) притягати закордонні капітали й уможливлувати закладання українсько-іноземних спілок.

6. Встановлення податкових пільг для економічно слабких, але конче потрібних підприємств.

7. Побудова здорової добробутної економіки не сміє йти коштом нищення природи і навколишнього середовища. Навпаки, слід вже під час реконструкції економічної системи долати накоєне екологічне лихо і перейти до оздоровлень земель, лісів і вод України.

8. Добробут українського народу не буде повноцінним, якщо разом із раціональною економічною політикою не буде справедливої соціальної політики. Тому КУН стремить до такої державно-соціальної програми, яка б гарантувала:

а) створення умов, у яких громадяни Української Держави могли б повністю користуватися політичною свободою і можливостями виявлення економічної ініціативи із застереженням, що межами свободи кожного громадянина є межі свободи інших громадян і соціальна справедливість;

б) встановлення такої мінімальної заробітної платні, яка достатньо забезпечувала б життєві та культурні потреби працюючого та його родини;

в) запровадження системи охорони народного здоров'я і кожного громадянина з урахуванням усіх досягнень медичної науки, зокрема охорони працюючих від професійних недуг;

г) забезпечення під кожним оглядом рівноправності жінки з чоловіком і рівної з чоловіком оплати за однакову працю;

г) заборону найманої праці малолітніх і жінок у важкій промисловості та на виробництві, шкідливому для здоров'я, а також у нічний час;

д) забезпечення працюючим оплачуваних відпусток, влаштування домів відпочинку, санаторіїв тощо;

е) запровадження системи соціального забезпечення на час хвороби, непрацездатності, старости і безробіття, і встановлення виплат для дотичних громадян у розмірі, який би забезпечував нормальний життєвий рівень їх самих і їх родин.

ПОСТАНОВА ВІЙСЬКОВОЇ ГРУПИ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

(Київ 28-29 березня 1992 р.)

1. Інтереси України потребують, щоб, будуючи власні Збройні Сили, ми, водночас, шукали шляхи до системи Європейської колективної безпеки. У цьому пляні ми вітаємо кроки військово-політичного керівництва України до налагодження військово-політичних контактів із НАТО, і закликаємо до того, щоб ці контакти ставали енергійнішими для забезпечення належної безпеки і територіальної цілісності України. Сьогодні існує об'єктивна потреба у налагодженні консультацій України з НАТО з військово-стратегічних проблем, питань будівництва військових структур, підготовки фахівців, проблем, що витікають із договорів про скорочення ядерної зброї і звичайних Збройних Сил, що вже підписані і ще будуть підписані.

На наш погляд, контакти України з НАТО можуть суттєво покращати відносини України з Заходом. Тому є доцільним створення в Бельгії військового аташе України з націленістю на штаб-квартиру НАТО.

2. До цього часу немає ясности з ядерною зброєю в Україні. Є необхідним скоріше вирішення проблем розробки і реалізації механізму об'єднаного контролю за стратегічною ядерною зброєю і статусу тактичної ядерної зброї на території України. Ця проблема потребує проведення переговорів України з Росією, які повинні вестись водночас із переговорами про скорочення звичайних збройних сил.

Україна повинна ще раз заявити, що вона непохитна у своїй позиції без'ядерного статусу, бо це є статус християнської моралі і здорового глузду. Але політика досягнення нашою державою цього статусу має будуватися таким чином, щоб вона була найбільш корисною для України. Треба мати на увазі, що без вирішення питання про ядерну зброю в Україні не можна позбутись непорозумінь і конфліктів між державами СНД і, перш за все, між Україною і Росією, а також визначитись із проблемою СНД.

3. Вважаємо, що соціально-політична та морально-психологічна ситуація, яка складається в процесі розбудови Збройних Сил України, вимагає пильної уваги і допомоги соціально-психологічному управлінню Міністерства оборони України в роботі з особовим складом української армії: технічними засобами, літературою, учбовими посібниками з історії України та її Збройних Сил, ідейно-теоретичних основ державної незалежності України, психології, соціології, історії і теорії української культури, етнології та етнографії, теорії та історії релігії, української церкви. Особливо корисними і необхідними є зустрічі з учасниками

національно-визвольних змагань за волю України, членами ОУН-УПА, їх праця у виховному процесі, у формуванні патріотичного світогляду українських вояків. До співпраці з соціально-психологічною службою Збройних Сил України мають долучитися науковці, педагоги та культурні діячі ОУН, вся свідомо українська діаспора, аби спільними зусиллями відродити дух і духовність українських вояків і органічного входження української ідеї в їх свідомість.

4. Будівництво Збройних Сил України повинно здійснюватись із застосуванням найсучаснішої, високоточної зброї. Вважаємо, що збереження наукового, технологічного, економічного і військового потенціалів в авіаційній, космічній та інших галузях народного господарства, котрі є конкурентноспроможними на світовому ринку вже в нинішній час — є запорукою того, що наші Збройні Сили будуть забезпечені найновітнішими видами озброєнь.

5. Пропонуємо український націоналізм як офіційну ідеологію у Збройних Силах України, тому необхідно запровадити відповідні механізми до реалізації цієї пропозиції. Ми підтримуємо заяву київської групи УХДП, зачитану п. Віталієм Журавським та заяву п. Омеляна Коваля, про відмежування від окремих виступів, у яких прозвучали людиноненависницькі ідеї.

6. Ми розглядаємо Спілку офіцерів України як ядро українського націоналізму в Збройних Силах України. Тому звертаємо увагу конференції на необхідність всебічного зміцнення СОУ і підняття її авторитету, професійного рівня, динамічності

дій, активності, конструктивності напрямів. Має рацію присутність членів постійного секретаріату Конференції на III-му з'їзді СОУ, який відбудеться 4-5 квітня цього року. Ціль — зближення ОУН з СОУ і надання допомоги СОУ.

7. Вимагаємо від Верховної Ради України звільнити з військових посад тих офіцерів, які не прийняли присяги на вірність народові України.

8. Вимагаємо від Верховної Ради України конструктивних кроків у справі повернення всіх військовослужбовців — громадян України — (за їх бажанням) на Батьківщину, а також припинення з весняного (1992 року) призову комплектування всіх військових частин на території України (у тому числі стратегічних сил) особами, що не є громадянами України.

Керівник групи — полковник Едуард Лисицин,

Заступник керівника — генерал-майор Олександр Роль,

Секретар групи — Олег Уруський

ПОСТАНОВИ

Зовнішньо-політичної групи

1. Беручи під увагу той факт, що дотеперішній світовий лад:

- у великій мірі опирався на неоколоніальні, великодержавні та виразно імперіялістичні інтереси кількох упривілейованих держав;

- стабільність у ньому була наслідком взаємного ядерного шантажу двох мілітарних бльоків, очолюваних Москвою і Вашингтоном;

- і з постанням самостійних, суверенних держав на руїнах російсько-комуністичної імперії знаходиться зараз в стадії демонтажу,

— людство може приступити до розбудови нового, вільного і справедливого ладу, опертого на національному принципі. Учасники Конференції Українських Націоналістів стверджують, що цей новий світовий лад був запроєктований у національно-визвольній боротьбі колишніх поневолених Москвою народів, які становлять ту моральну та духову надпотугу в світі, яка несе порятунок усьому людству.

2. Дотеперішній всесвітній лад був побудований на засадах суто колоніальної політики розподілу світу на «сфери впливів» двох воєнних гігантів; на засадах гонити зброєнь, мілітарного, політичного та економічного залякування та ядерного шантажу. Це повинно було б забезпечити мир у світі. Український націоналізм висуває нову концепцію: *миру через визволення*, створення світового ладу, побудованого на засадах паритетної рівноправності всіх держав світу, і наріжним каменем якого — поруч універсальних ідеалів свободи й справедливості — буде ідея нації.

3. Для українського народу повторення чорнобильської аварії означає безповоротну загибель. Людство, усвідомивши, що небезпека загрожуватиме всім народам Землі, прагне звільнитися від системи ядерних шантажів. Тому українські націоналісти закликають усі країни світу, ядерні та неядерні, прийняти Хартію Нової Світобудови, у центрі якої стоятиме приречення знищення всієї ядерної зброї. Україна *прагне стати безядерною державою в одній, глобальній безядерній зоні*. Підписавши таку Хартію, все людство зможе приступити до будови ладу, який буде оснований на взаємному визнанню права кожного народу на державну самостійність та суверенність в його етнографічних кордонах і на засадах паритету у всіх міжнародних відносинах.

4. Уряд України повинен категорично відкинути намагання Москви і Вашингтону приневолити Україну передати *односторонньо* всю її ядерну зброю Росії, її історичному ворогові, у якій на даний час плекається дух російського шовінізму та експансіонізму.

5. Російська Федерація і надалі є „міні-імперією“, у якій поневолено чимало неросійських народів, що прагнуть волі. Українські націоналісти підтримують справедливі визвольні змагання цих народів, як також інших народів, які ще не стали суверенними господарями на власній землі.

6. Стверджуючи, що всі територіяльні конфлікти, які виникли між колишніми „республіками“-колоніями чи „сателітами“ Москви, створені нею з метою гальмування новостворених держав на шляху до незалежності. Єдиний принцип, згідно з яким можна приступити до мирного полагодження всяких територіяльних конфліктів — це

концепція етнографічного принципу визначення кордонів, яку заступає АБН.

7. Зовнішня політика України мусить заступати національні, державні інтереси України та її народу, а не вузько-партійні інтереси, чи інтереси якоїсь понаддержавної структури, наприклад т. зв. „Співдружності незалежних держав“. Тим більше, українська зовнішня політика не може заступати інтереси Росії, з боку якої Україна зараз є найбільше загроженою.

8. Доки Україна залишиться у „співдружності“, її не будуть поважати інші держави світу як повноцінного суверена на міжнародній політичній арені. Незаконне втягнення України у „СНД“ після референдуму 1-го грудня 1992 р. стримує її можливості розбудувати необхідні атрибути державності, особливо власні збройні сили та власну економічну систему.

9. Українські націоналісти гостро засуджують спроби російських імперіялістів втручатися у внутрішні справи України. Спробу цих імперіялістичних сил провести референдум в Криму за незалежність слід уважати як намагання Росії здійснити територіальну експансію. Крим був завжди історично землею двох дружніх народів — українського та кримських татар, спільним ворогом для яких завжди була імперіялістична Росія. Російське населення, яке зараз знаходиться в Криму чи на інших землях України — в значній мірі було Москвою там вислане з метою проведення політики територіальної експансії. Представники усіх національностей, які зараз проживають в Україні, матимуть повні права й привілеї громадян України, *але лише при умові, що їхня лояльність буде насамперед до новоствореної української*

держави, якої вони зможуть бути співгосподарями. Уряд України не може допускати до того, щоб наш історичний ворог — Росія могла мати свою п'яту колону в Україні, для розкладу української держави зсередини.

10. Дотримуючись засади, що кожен народ має незаперечне право на самовизначення, українські націоналісти визнають право кримських татар, одного з двох автохтонів — поруч із українським народом — Криму на федеративну автономію *в рамках державної суверенності України*, як повноцінних громадян української держави. Український уряд повинен сприяти тому, щоб допомогти кримським татарам повернутися на їхні дідові землі з повними правами громадян України.

11. Намагання теперішнього уряду в Москві односторонньо перебрати всі об'єкти, що донедавна належали до Советського Союзу, включно з дипломатичними місіями та амбасадами в іноземних країнах світу, повинно бути гостро засуджене. Всі ці об'єкти були побудовані або закуплені за кошт поневолених Росією народів. Українські націоналісти відкидають твердження, що лише Російська Федерація є юридичним спадкоємцем СРСР, категорично стоять на становищі, що все його майно повинно бути розподілене пропорційно до „внеску“ кожної колишньої „советської республіки“ в загальний бюджет СРСР, між усіма колишніми республіками. Якщо ж російський уряд вважає себе спадкоємцем вже неіснуючого советського тоталітарного режиму, то він мусить також відповідати за наслідки політики того ж режиму: знищення і примусове виселення мільйонів людей, русифікацію та загальну варваризацію життя у поневолених ним народах, що підлягає репараційним відшкодуванням.

12. Засади поділу маєтку ССРСР також стосуються мілітарного сектора, особливо чорноморської фльоти, яка має свій осідок на суверенній українській території. Всі кораблі чорноморської й інших фльот колишнього ССРСР повинні бути розподілені між новопосталими державами пропорційно до їхнього попереднього «внеску» в загальний бюджет ССРСР. Проте, оскільки теперішній російський уряд не бажає ділити маєтку колишнього ССРСР за таким принципом, то, раз чорноморська фльота знаходиться на суверенній українській землі, значить вона в цілому належить Україні. Уряд України не має права допустити, щоб наші землі використовувались для ґлобальних стратегічних цілей будь-якої іноземної потуги, особливо Росії.

ПОСТАНОВА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ У СПРАВАХ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Діяльність ОУН охоплює всі ділянки життя нації. Відтинок культури — це найважливіша ділянка духовного існування народу, його розвитку, його самобутності та світогляду, від якого залежить соціальне і матеріяльне життя в організованій формі держави. Тому на цьому відтинку, який охоплює релігійні, мовні, наукові, літературні й мистецькі прояви, йде боротьба не лише за самобутність нації, але й за визволення і державну незалежність.

Виходячи із ситуації, яка склалася, пропонуємо:

1. Виробити нову етику поміж нас і в самому собі.
2. Розпоширити самоосвіту серед молоді.

3. Боротися проти провінційности української культури.

В Україні все українське повинно бути найкращим, найпрестижнішим, щоб українська культура була привабливою. Але для цього треба подолати посткомуністичну шараварну ментальність у свідомості українців. Заснувати фонд ОУН для стимулювання справді талановитої молоді, вихідців, у першу чергу із села, із простих родин.

Заснувати малу академію української культури. Провести роботу серед катедр вузів України, домагатися ліквідації посткомуністичних катедр суспільствознавства і створення на їх основі справді виховних і просвітянських осередків із націоналістичною ідеологією. Підтримати ініціативу Вченої Ради Львівського політехнічного інституту, яка вже виділила 10 стипендій, щоб мали можливість вчитися діти — вихідці зі Східної України, за рекомендацією Секретаріату ОУН.

В Україні має бути окремий друкований орган ОУН. ОУН має розгорнути активну роботу проти конвергенції української культури в європейську культуру, яка може відбутися внаслідок входження української економіки в європейську.

Необхідно створити потужний видавничий центр, який би поширював ідеї українського націоналізму.

Відновити журнал „Основа“. Здійснити реформацію журналу „Визвольний шлях“, у першу чергу, його літературного розділу, поширивши його редакцію в Україні.

Приділити велику увагу відродженню націоналістичних ідей в Україні, враховуючи, що нинішній уряд не виконав програмні засади ОУН минулих років і зайшов у тупик. Треба подбати про

розвиток ідеології ОУН на сучасному етапі.

Подбати про об'єктивно виважену оцінку українського націоналізму. Для цього треба вивчати архівні матеріали, в першу чергу, відомчі — КГБ-МВД. Створити комісію в Україні, яка б зайнялася питаннями збереження, повернення та оприлюднення цих матеріалів. Скликати окрему конференцію, присвячену проблемам культури.

Враховуючи той факт, що ми опинились перед відсутністю сучасної концепції виховання української молоді, ОУН має приділити чільну увагу розробці такої концепції.

Необхідно через фонди допомагати у роботі різноманітним ініціативним групам у інститутах, при обласних Будинках вчителя і т. д., які займаються проблемами виховання української молоді.

Домагатися підняття народної культури до елітарного рівня.

Приділити велику увагу розвиткові викладання українознавства на східних теренах України. Тому свою роботу ОУН на 70-80% має скеровувати на Схід.

Необхідно повернути Україні імена видатних людей, які походять з України, але волею долі опинилися в середовищі російської культури, тому штучно зрусифіковані, шляхом видання окремих брошур.

Враховуючи значення ідеології українського націоналізму для вирішення сучасних проблем української нації, і, в першу чергу, для її культури та освіти, а також з метою якнайактивнішого втілення ідей націоналізму в життя, виступаємо за швидке проведення загальноукраїнських Великих зборів ОУН. Ці збори мають започаткувати широкий розвиток структур ОУН на всіх рівнях в Україні.

ПОСТАНОВА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВУ ДІЛЯНЦІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПИТАНЬ

Головна мета державного господарства — це забезпечення духовного і матеріального добробуту громадян і людини. Це можна досягнути лише в такій господарській системі, головними принципами якої є свобода кожного здобувати засоби виробництва, набувати власність, нею розпоряджатися і розвивати ініціативу в господарському житті.

Конференція Українських Націоналістів стверджує і виступає за:

1. Заборону функціонування комуністичних профспілок, що діють нині на теренах України під назвою ФНПУ, які протягом всього свого існування фактично здійснювали санкціонований державою примусовий збір податків із працівників, репрезентували інтереси пануючої державної партokratичної системи, але не своїх членів; за накопичені кошти трудівників і за державні дотації були побудовані санаторії, лікарні, табори відпочинку для дітей, створено інше майно. Воно не може бути власністю будь-якої групи або об'єднання людей, оскільки належить усім мешканцям України. Для створення справедливих умов усім вільним профспілковим об'єднанням, які мають виступати гарантом соціально-економічних прав трудівників, необхідно на державному рівні: інвентаризувати, націоналізувати це профспілкове майно, і в подальшому провести його пропорційний розподіл згідно з чисельністю всіх зацікавле-

них профспілок, які утворилися або утворюються знизу.

2. Встановлення такої мінімальної заробітної платні, яка достатньо забезпечувала б життєві та культурні потреби працюючого та його родини.

3. Запровадження системи охорони народного здоров'я і кожного громадянина з урахуванням усіх досягнень медичної науки, а зокрема охорони працюючих від професійних недуг.

4. Забезпечення під кожним оглядом рівноправності жінки з чоловіком і рівної з чоловіком оплати за однаковий труд.

5. Заборону найманої праці малолітніх і жінок у важкій промисловості і на виробництві, шкідливому для здоров'я, а також у нічний час.

6. Забезпечення працюючим оплачуваних відпусток, влаштування домів відпочинку.

7. Запровадження персоніфікованої системи соціального забезпечення на час хвороби, непрацездатності, старости й безробіття і встановлення виплат для дотичних громадян у розмірі, який забезпечував би нормальний життєвий рівень їх та їхніх родин.

8. Організацію суспільної опіки за особливих обставин.

29 березня 1992 р., Київ
Соціальна група КУН

ЗВЕРНЕННЯ ПРАВНИЧОЇ ГРУПИ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

**Президенту України,
Верховній Раді України**

ЗВЕРНЕННЯ

Конференція Українських Націоналістів констатує, що вся діяльність ОУН-УПА в період визвольних змагань з-під гніту польської, німецької та большевицької окупації була збройною боротьбою народу проти загарбників (рухом опору), скерованою на утвердження і захист української державности. Саме цей рух зберіг і утвердив державницьку свідомість українського народу на переломі ХХ ст. Інсинуаціями ворогів української державности ці потуги народу всупереч історичній істині піддаються постійній компромітації.

Конференція вимагає:

1. Визнати на державному рівні визвольні змагання ОУН-УПА збройною боротьбою однієї з воюючих сторін, а її членів — учасниками цієї боротьби;
2. Надати їм визначених законом соціальних прав учасників війни 1941-1945 рр.;
3. Розробити і в 1992-1993 рр. здійснити державну програму повернення в Україну всіх депортованих за її межі членів ОУН-УПА;
4. Повернути їм та їхнім родинам усе конфісковане майно, у тому числі нерухомості, чи компенсувати вартість при його відсутности.

29 березня 1992 р.

Київ

ПОСТАНОВА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ У СПРАВАХ ІНФОРМАЦІЇ І ПРОПАГАНДИ

Для налагодження інформативної роботи та якнайширшого поширення ідей ОУН в Україні:

1. Утворити при Секретаріаті Конференції Службу інформації та пропаганди.

2. Розбудувати мережу УЦІС у всіх регіонах України. Особливу увагу при цьому приділити східній Україні.

3. Рекомендувати переведення в Україну пресового органу, який би представляв офіційну позицію Організації Українських Націоналістів.

Група КУН із питань інформації та пропаганди.

ПОСТАНОВА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ У СПРАВАХ МОЛОДІ

Високоповажні Збори!

Ми, молоді українські націоналісти, представники різних організацій, звертаємо вашу увагу на незадовільний стан молодечого руху в Україні.

Є незаперечною істина: хто має молодь, той має майбутнє; і тому мусимо докласти максимум зусиль, щоб забезпечити виховання нашої української молоді у правдивому націоналістичному світогляді. Із прикрістю констатуємо факт, що сьогодні молодь в Україні виростає без прикладів старшого покоління, гідних наслідування, і через те не має загальної потрібної орієнтації на шляху до державного будівництва.

Тієї орієнтації нашої молоді не гарантує ні школа, ані освітні заклади, тому що вони потребують негайної і докорінної реформації. У родині теж не завжди знаходить молода людина не лише захист, але й відповідне виховання, оскільки родина, як найменша клітина суспільства, відбиває нездоровий соціально-колоніальний стан нашого народу.

Тому постановляємо:

1. При Постійному Секретаріаті Конференції створити референтуру молоді з молодіжним фондом при ній.
2. Утворити стипендіальний Фонд:
 - а) імені Степана Бандери;
 - б) українського студентства.
3. Підготовку документів щодо Фонду доручити постійному Секретаріатові Конференції.

4. Термін підготовки документів — один місяць (до 1 травня) із затвердженням постійним Секретаріатом Конференції.

5. Доручити постійному Секретаріатові Конференції оприлюднити в українській пресі інформацію про утворення Фонду.

РЕЗОЛЮЦІЇ АБН, ПРИЙНЯТІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ 29 березня 1992

Ми, представники: України, Грузії, Татарстану, Дагестану, Башкірстану, Чеченії, Кримських Татар, Українців із Росії з метою національного відродження народів постановили:

1. Створити структури АБН, активізувати та зміцнити позиції Бльоку на всіх теренах колишнього ССРСР.

2. Спільними зусиллями вимагати міжнародного судового процесу над большевицькою структурою, яка своїми діями привела до масового знищення народів, фізичного, економічного і духового. Спільно боротися за усунення від влади комуністів.

3. Звернутися до Світової Ліги за Демократію і Свободу із пропозицією провести світову Конференцію в Києві у 1993 році.

4. Створити широку мережу інформаційної служби з координаційним центром у Києві.

5. Вислати представника АБН до Татарстану для прийняття в АБН татарських організацій: „ІТШІФАКу“, молодіжної спілки „АЗАТЛІК“, а також ТОЦ чи групи від ТОЦ.

6. АБН має виступити об'єднаною силою національного відродження народів.

7. АБН має звернутись до Верховної Ради України з вимогою визнати незалежність Чеченської Республіки і Татарстану.

8. Конференція Українських Націоналістів трактує події у Грузії як комуністичний переворот проти конституційної влади і національних інтересів Грузії. Засуджуючи дії заколотників і втручання Москви у внутрішні справи Грузії, спроби реанімувати промосковський режим, висловлюємо нашу підтримку грузинським націоналістам і всьому грузинському народові у їх боротьбі за відновлення в Грузії конституційної влади.

9. АБН підтримує національно-визвольну боротьбу чеченського народу, його змагання за державну незалежність проти московської експансії. Російські імперіялісти, руки геть від вільних народів!

10. АБН визнає законним результат референдуму в Татарстані, який відбувся 21 березня 1992р. Конференція підтримує народ Татарстану в його боротьбі за самовизначення і державну незалежність.

11. Головним завданням АБН є дезінтеграція російської імперії. Треба консолідуватися, щоб імперія російська не відродилася.

За Комісію

Стефанія Букшована — Голова

Марія Базелюк — Заступник Голови

Василь Апостолук — Секретар

ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ, ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ ЗВЕРНЕННЯ

У цьому році виповняється 50-та річниця УПА. На той час це була єдина українська мілітарна сила, що вела справедливую боротьбу з польськими, німецько-фашистськими та більшовицькими окупантами. УПА мала широку підтримку в народі і боронила його свободу не на життя, а на смерть.

Протягом довгих літ фальсифікувалася історична істина, а ті, що боролися в ім'я людських прав і національної гідності, були гнані та переслідувались, терпіли муки в ГУЛАГах.

Прийшов час відновити історичну справедливість про національно-визвольну боротьбу ОУН-УПА.

ВИМАГАЄМО:

— визнати УПА воюючою стороною, що захищала свою землю та гідність українського народу;

— ветеранів УПА прирівняти у правах з ветеранами війни;

— гарантувати повернення колишніх учасників визвольних змагань, що мешкають поза межами держави, на Україну, забезпечивши їм належний соціальний захист.

Військова комісія

Конференції Українських Націоналістів

ЗАКЛЮЧНИЙ КОМУНІКАТ Конференції Українських Націоналістів

У днях 28-29 березня 1992 року, в столиці України — Києві, у Будинку, де проходили засідання Центральної Ради, відбулася Конференція Українських Націоналістів, у якій взяли участь понад 600 учасників. Конференція була скликана Всеукраїнським Братством ОУН-УПА та Інститутом Освітньої Політики в Мюнхені. Численність учасників на Конференції свідчить, що націоналізм — це ідея, яка захоплює широкі прошарки народу, бо виросла із самих надр нації.

Конференцію відкрив голова Всеукраїнського Братства ОУН-УПА Михайло Зеленчук і вшанував пам'ять полеглих у боротьбі за волю України. Предсідник Конференції Петро Дужий, довголітній політв'язень, попросив до слова п. Славу Стецько — Голову Проводу ОУН. Пані Стецько виголосила програмову доповідь, у якій були визначені найголовніші завдання українських націоналістів на даному етапі. Вона сказала, що Провід ОУН вирішив скликати Конференцію, щоб з'єднати всі націоналістичні сили в Україні. Ціль Конференції подвійна: «по-перше, представити історичний нарис розвитку українського націоналістичного руху в об'єктивному висвітленні, наголошуючи на його прогресивний визвольницький, державотворчий та корінно демократичний характер. По-друге, виробити програму закріплення української держави та розбудови її на майбутнє».

Конференцію привітали представники Українських Церков і різних суспільно-політичних, громадських, військових, молодечих орга-

нізацій з України й діаспори, окремі визначні особистості.

Конференція була поділена на три пленарні сесії, пов'язані з її загальною темою «Український націоналізм—минуле, сучасне, майбутнє». Тема першої сесії — «Визвольна боротьба за незалежність України». Доповідачі доводили, що український націоналістичний рух наполегливо організовував боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу, у Другій світовій війні вів війну на два фронти за визволення від большевицьких та нацистських загарбників. Друга сесія, модератором котрої був народний депутат Лесь Танюк, мала назву «Україна сьогодні». Доповідачі подали аналізу сучасного стану в Україні. Звернено особливу увагу на проблеми державного будівництва. Вони пов'язані з тим, що досі не замінені пережиті колоніальні структури попередньої доби поневолення. У цій сесії, м. ін., з доповіддю виступила народний депутат Лариса Скорик. В останній, мабуть, найважливішій сесії «До розв'язки проблем державного будівництва», цілий ряд доповідачів представили свої програми державної побудови різних сфер життя з націоналістичної точки зору. Доповідачі наголосили на необхідності виконати всі владні структури новоствореної Української Держави справжнім українським змістом, розбудови соціальної ринкової системи, яка забезпечувала б соціально справедливий лад в Україні, без визиску людини людиною, потребу розбудови дійсно народовладного ладу в Україні з оптимальним представництвом народу у владних, а надто законодавчих органах, із законно забезпеченими демократичними правами та привілеями. Народний депутат Степан Хмара наголосив на необхідності

розбудови Української Національної Армії, яка є передумовою закріплення державности. Після виголошених доповідів, у кожній сесії виступали дискусанти, які подавали свої аналітичні зауваги до обширно представленого матеріалу.

У неділю, 29 березня, учасники Конференції поділилися на десять робочих груп: політична (очолювана відомим істориком Ярославом Дашкевичем), економічна, військова, зовнішньополітична, соціальна, група до питань культури і освіти (вступне слово до якої мав знаний письменник та культурний діяч Євген Сверстюк), правнича, група інформації і пропаганди, група виховання молоді та група Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН). Після нарад робочих груп учасники Конференції походом перейшли з прапорами до пам'ятника Тарасу Шевченкові, поклали вінок Кобзареві. У звітах робочих груп, які в сукупності творять платформу загальноукраїнського націоналістичного руху на сьогодні, зформовані такі позиції:

вимога виходу України із т. зв. «Співдружності Незалежних Держав», яка гальмує державотворчі процеси в Україні;

вимога відставки теперішнього уряду України, очолюваного В. Фокінім;

вимога проголошення Президентом України Л. Кравчуком вільних, демократичних виборів до Верховної Ради, щоби український народ мав змогу вибрати тих депутатів, які насправді заступатимуть його інтереси;

вимога зупинити вивезення ядерної зброї з території України до Росії, її історичного ворога, яка зможе вжити цей засіб масового знищення, для шантажу України і всього людства;

вимога до теперішнього уряду України про введення нової грошової одиниці гривні, що є передумовою утворення в Україні самостійної економічної системи;

заклик до всіх народів світу підписати Хартію Нової Світобудови, яка б опиралася на національному принципі, була звільнена від усяких ядерних шантажів, а Україна могла б стати без'ядерною країною в суцільній світовій без'ядерній зоні.

На закінчення Конференції Голова Проводу ОУН п. Слава Стецько повідомила про створення Постійного Секретаріату Конференції, завдання якого — координувати діяльність націоналістичного руху в Україні в дусі постанов Конференції, до скликання Конгресу Українських Націоналістів.

Президія Конференції Українських Націоналістів
Київ, 31.III.1992 р.

ЗМІСТ

Стор.

<i>Роман Зварич: Передмова — „За нове життя“</i>	3
<i>Програма Конференції Українських Націоналістів</i>	11
<i>Михайло Зеленчук: Відкриття Конференції</i>	14
<i>Михайло Зеленчук: Вступне слово</i>	16

ПРОГРАМОВІ ДОПОВІДІ

<i>Слава Стецько: Український націоналізм і його роля в закріпленні та розбудові УССД</i>	18
<i>Григорій Васькович: Політичні і військові формації визвольних змагань України, їхня ідеологія і досвід для нових завдань у незалежній державі</i>	26
<i>Володимир Косик: Історична Роля ОУН-УПА у боротьбі за Українську Державу</i>	42
<i>Петро Дужий: Розвиток націоналістичної думки в Україні</i>	59
<i>Ярослав Сватко: Розподіл політичних сил України</i>	76
<i>Лариса Скорик: Незалежність України залежить від повного відокремлення від Росії</i>	82
<i>Роман Зварич: За яку Україну?</i>	86
<i>Михайло Ратушний: Концепція соціальної справедливості</i>	90
<i>Леся Танюк: Україна сьогодні</i>	93
<i>Степан Хмара: Концепція оборони держави, зорієнтована на власні сили народу</i>	96
<i>Борис Потапенко: Зовнішня політика України</i>	99

ВИСТУПИ ДИСКУТАНТІВ

<i>Ярослав Грицак: Український націоналізм: минуле, сучасне, майбутнє</i>	109
<i>Ігор Ходак: Дружини Українських Націоналістів</i>	112

<i>Іван Кандиба, Голова ДСУ:</i>	113
<i>Олександр Нарбут:</i> Принципи політичної опозиції	116
<i>Віталій Журавський:</i> Деякі проблеми військової політики України	120
<i>Григорій Гребенюк:</i> За докорінну зміну національної ситуації в Україні	123
<i>Андрій Коваль:</i> Від національної ідеї до національної політики	125
<i>Едуард Лисицин:</i> Проблеми економічного розвитку України	131
<i>Едуард Лисицин:</i> Про проблеми побудови власних збройних сил незалежної України	133
<i>Андрій Снігур:</i> Зовнішньо-політичні чинники і реалізація концепції оборони України	139
<i>Іван Петришин:</i> Нормою дії кожної людини повинна бути тільки справедливість	145
<i>Майор Бровченко:</i>	147
<i>Ген. Олександр Роль:</i>	149
<i>Полк. Олександр Штика:</i> Українська національна ідея відносно співдії політичних сил в Україні	152

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ 155

РЕЗОЛЮЦІЇ, ПОСТАНОВИ, ЗВЕРНЕННЯ

Політичні резолюції	191
Постанови з економічних питань	192
Постанова Військової Групи	200
Зовнішньо-політичні постанови	204
Постанова у справах української культури	208
Соціально-економічні питання	211
Звернення до Президента і Верховної Ради України	213
Постанова у справах інформації і пропаганди	214
Постанова у справах молоді	215
Резолюції АБН	216
Звернення Військової Комісії до Президента України	218
Заключний Комунікат Конференції	219
Зміст	223